

Brott och process m.m.

<i>Arbetsvister</i>	
Rättegångsbalk (1942:740) – utdrag	627
Rättegången i arbetsvister , lag (1974:371)	648
Betalningsföreläggande för fordringar i arbetsvister , lag (1991:852)	657
<i>Skiljeförfarande i arbetsvister</i>	
Skiljeförfarande , lag (1999:116)	658
<i>Lagval för avtal</i>	
Rom I , förordning 593/2008/EG	667
<i>Erkännande och verkställighet av domar</i>	
Bryssel I , förordning 1215/2012/EU	680
Kompletterande bestämmelser till Bryssel I-förordningen m.fl. , lag (2014:912)	705
<i>Ränteberäkning</i>	
Räntelag (1975:635)	709
<i>Skadeståndsansvar</i>	
Skadeståndslag (1972:207)	711
<i>Brott</i>	
Brottsbalk (1962:700) – utdrag	716
Bidragsbrottslag (2007:612)	720

UTDRAG

Rättegångsbalk (1942:740)

ANDRA AVDELNINGEN Om rättegången i allmänhet	627
I Om rättegången i tvistemål	627
10 kap. Om laga domstol	627
18 kap. Om rättegångskostnad	630
TREDJE AVDELNINGEN Om bevisning	632
35 kap. Om bevisning i allmänhet	632
FJÄRDE AVDELNINGEN Om rättegången i underrätt	634
I Om rättegången i tvistemål	634
42 kap. Om stämning och förberedelse och om avgörande av mål utan huvudförhandling	634
44 kap. Om parts utelämnande m.m.	637
FEMTE AVDELNINGEN Om rättegången i hovrätt	639
49 kap. Om rätten att överklaga en tingsrätts domar och beslut och om prövningstillstånd	639
50 kap. Om överklagande av domar i tvistemål	641
52 kap. Om överklagande av beslut	645
I kraftträdande- och övergångsbestämmelser	647

ANDRA AVDELNINGEN Om rättegången i allmänhet**I Om rättegången i tvistemål****10 kap. Om laga domstol**

1 § Laga domstol i tvistemål i allmänhet är rätten i den ort, där svaranden har sitt hemvist. Är svaranden folkbokförd i Sverige anses som hans hemvist den ort där han var folkbokförd den 1 november föregående år.

För bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning gälle som hemvist den ort, där styrelsen har sitt säte eller, om säte för styrelsen ej är bestämt eller styrelse ej finnes, där förvaltningen föres. Lag samma vare i fråga om kommun eller annan sådan menighet.

Dödsbo sökes vid den rätt, där den döde skolat svara.

Den som icke äger känt hemvist vare sig inom eller utom riket sökes där han uppehåller sig. Är han svensk medborgare och uppehåller han sig utom riket eller är hans uppehållsort okänd, sökes han där han inom riket senast haft hemvist eller uppehållit sig.

Lag (1991:485)

2 § Kronan sökes i tvistemål i allmänhet där den myndighet, som har att bevaka talan i målet, har sitt säte.

3 § Den som icke äger känt hemvist inom riket må i tvist rörande betalningsskyldighet sökas där honom tillhörig egendom finnes. Rör tvisten lös egendom, må han sökas där egendomen finnes.

Fordran, som grundas å löpande skuldebrev eller annan handling, vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning, anses finnas där handlingen är. Annan fordran anses finnas där gäldenären har sitt hemvist. Är pant ställd för fordringen, må denna anses finnas där panten är.

4 § Har den som icke äger känt hemvist inom riket här ingått förbindelse eller eljest ådragit sig gäld, må han i tvist därom sökas där förbindelsen ingicks eller gälden uppkom.

5 § Den som idkar jordbruk, gruv- eller fabriksdrift, hantverk, handel eller annan dylik rörelse med fast driftställe må i tvist, som uppkommit omedelbart på grund av den rörelsen, sökas där driftstället är.

6§ Har någon ingått förbindelse eller eljest ådragit sig gäld å ort, där han mera varaktigt uppehåller sig, må han, medan han befinner sig å orten, för sådan förbindelse eller gäld sökas där. Lag samma vare i fråga om gäld, som någon vid tillfällig vistelse å annan ort ådragit sig för kost, bostad eller dylikt.

7§ Tvist på grund av förmyndares, god mans eller förvaltares förvaltning får väckas vid rätten i den ort där den omyndige eller den för vilken god man eller förvaltare är eller varit förordnad har sitt hemvist, eller också vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, får tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort, där förvaltningen förts. *Lag (1994:1435)*

8§ Talan i anledning av skadegörande handling må väckas vid rätten i den ort, där handlingen företogs eller skadan uppkom. Företogs handlingen eller uppkom skadan å orter under skilda domstolar, må talan väckas vid envar av dem.

8 a§ I tvist mellan konsument och näringsidkare rörande vara, tjänst eller annan nyttighet som tillhandahållits för huvudsakligen enskilt bruk får talan mot näringsidkaren väckas vid rätten i den ort där konsumenten har sitt hemvist. Detta gäller dock endast om målet i tingsrätten kan antas bli prövat av en lagfaren domare enligt 1 kap. 3 d §.

Lag (1989:656)

9§ Tvist om arv eller testamente skall tas upp av den rätt där den döde hade att svara i tvistemål i allmänhet.

Tvist om bodelning mellan makar eller sambor skall tas upp av den rätt där någon av dem skall svara i tvistemål i allmänhet. Har någon av dem avlidit, skall en bodelningstvist tas upp av den rätt där den döde hade att svara i tvistemål i allmänhet.

Finns det inte någon domstol som är behörig enligt första eller andra stycket, skall målet tas upp av Stockholms tingsrätt.

I fråga om klander av bodelning eller arvskitfe som har förrättats av bodelningsförrättare eller skiftesman finns särskilda bestämmelser. *Lag (1987:792)*

10§ Tvist om äganderätt eller nyttjanderätt till fast egendom, om rätt till servitut eller annan särskild rätt till egendomen eller om besittning av egendomen ska tas upp av rätten i den ort, där fastigheten ligger. Detsamma gäller om tvisten rör skyldighet för ägare eller innehavare av egendomen att fullgöra något som åligger honom eller henne i denna egenskap eller, då nyttjanderätt eller annan särskild rätt till egendomen upplåtits, det är fråga om vederlag för upplåtelsen, byggnads underhåll eller annat dylikt.

Ligger fastigheten under flera domstolar eller gäller tvisten flera fastigheter under skilda domstolar, ska tvisten tas upp av den rätt under vilken huvuddelen av fastigheterna ligger. *Lag (2010:980)*

11§ Vid domstol, som sägs i 10 §, må ock väckas:

1. tvist om köpeskilling för fast egendom eller annat dylikt anspråk på grund av överlåtelse av äganderätt till egendomen;
2. talan mot ägare av fast egendom om skyldighet att personligen svara för gäld, för vilken egendomen utgör pant, om betalning samtidigt sökes ur egendomen;
3. tvist om skada eller annat intrång å fast egendom;
4. talan om ersättning för arbete, som utförts å fast egendom; eller
5. talan om ersättning för det någon brustit åt hemul angående fast egendom.

12§ Som fast egendom anses vid tillämpning av detta kapitel även byggnad å annans grund samt gruva och för gruvdrift avsedd byggnad eller anläggning.

13§ Tvist angående ombudsarvode, fördelning av rättegångskostnad mellan flera ersättningskyldiga eller annat dylikt anspråk på grund av rättegång må väckas vid den rätt, som först dömt i målet.

14§ Käromål mot flera svarande må väckas vid den rätt, där någon av dem enligt vad förut i detta kapitel är stadgat har att svara, om det sker samtidigt och käromålen stödja

sig på väsentligen samma grund. Är saken sådan, att endast en dom kan givas mot alla, som hava del i saken, må talan ock väckas vid den rätt, där någon av dem har att svara.

Genkärsmål upptages av den rätt, som upptagit huvudkärömmålet.

Talan, som avses i 14 kap. 4 eller 5 §, upptages av den rätt, som upptagit huvudmålet.

15§ Har, sedan stämning delgivits svaranden, ändring inträtt i förhållande, som betingat domstolens behörighet, vare den utan verkan.

16§ Har skriftligt avtal slutits därom, att uppkommen tvist eller framtida tvist, härflytande ur angivet rättsförhållande, må väckas vid viss domstol eller att för tvisten viss domstol ensam skall vara behörig, lände det till efterrättelse, om ej annat är stadgat.

17§ Ej vare på grund av vad i detta kapitel stadgas rätten behörig att upptaga:

1. tvist, som skall upptagas av annan myndighet än domstol eller av särskild domstol eller enligt lag eller författning skall omedelbart prövas av skiljemän;
2. tvist, som skall väckas vid viss domstol, om denna enligt lag eller författning är ensam behörig att upptaga sådan tvist;
3. tvist, som enligt lag må upptagas allenast av vissa särskilda tingsrätter, om tvisten väckes vid annan domstol;
4. tvist, som avses i 9 eller 10 § eller eljest enligt lag skall upptagas av domstol, som där sägs, om tvisten väckes vid annan domstol;
5. äktenskapsmål;
6. tvist, som angår utmätt egendom eller giltigheten av lösöre köpsavhandling och för vilken behörig domstol är särskilt stadgat; eller
7. tvist, som är av beskaffenhet att kunna utan stämning upptagas av domstol.

Ej heller må på grund av vad i detta kapitel stadgas talan väckas vid domstol av annan ordning än den som för tvistens upptagande är i lag föreskriven; vad nu sagts gälle dock ej tvist, som avses i 13 §.

Yrkande om kvitning för fordran må icke upptagas av domstol, som enligt första stycket ej ägt upptaga tvist angående samma fordran. *Lag (1981:828)*

17 a § I lagen (1999:116) om skiljeförfarande finns särskilda bestämmelser om hinder mot rättegång. Dessa skall beaktas endast efter invändning av en part. *Lag (1999:117)*

18§ Är rätten av annan grund än i 17 eller 17 a § sägs obehörig att upptaga tvist, som där väckes, skall tvisten dock anses väckt vid rätt domstol, om ej svaranden i rätt tid gjort invändning om domstolens behörighet eller uteblivit från första inställelsen eller, då förberedelsen är skriftlig, underlåtit att inkomma med svaromål. Har svaranden uteblivit eller underlåtit att inkomma med svaromål, skall kändens uppgift om de omständigheter, som betinga domstolens behörighet, tagas för god, om svaranden erhållit del därav och anledning ej förekommer, att den är oriktig. *Lag (1999:117)*

19§ Har lägre rätt upptagit tvist, må fråga om rättens behörighet ej upptagas av högre rätt, med mindre frågan dit fullföljes eller där väckes av part, som är berättigad därtill, eller ock tvisten är sådan, att den skall upptagas av annan myndighet än domstol eller av särskild domstol eller omedelbart av högre rätt eller enligt lag eller författning skall omedelbart prövas av skiljemän.

20§ Förklarar högre rätt att lägre rätt inte är behörig att ta upp ett mål som väckts där, får den högre rätten på yrkande av part hänvisa målet till lägre rätt som är behörig.

Har flera domstolar genom lagakraftvunna beslut förklarats obehöriga, får Högsta domstolen, om någon av domstolarna ändå är behörig, på ansökan av part hänvisa målet till den domstolen.

I fråga om behörighet att ta upp mål, som på grund av Högsta domstolens förordnande enligt 14 kap. 7 a § skall förenas i en rättegång, gäller vad Högsta domstolen bestämmer. *Lag (2009:344)*

20 a § Finner rätten i samband med att en ansökan ges in att rätten saknar behörighet att ta upp målet eller att i annan ordning pröva ansökan men att en annan domstol skulle vara behörig, skall ansökan lämnas över till den domstolen, om sökanden inte har något att

invända mot detta och det inte heller finns något annat skäl mot att ansökan överlämnas. Ansökan skall anses ha kommit in till den senare domstolen samma dag som den kom in till den domstol som först tog emot ansökan. *Lag (1996:247)*

21 § Hava i lag eller författning givits avvikande bestämmelser om laga domstol, vare de gällande.

18 kap. Om rättegångskostnad

1 § Part, som tappar målet, skall ersätta motparten hans rättegångskostnad, om ej annat är stadgat.

2 § Angår målet rättsförhållande, som enligt lag ej må bestämmas annorledes än genom dom, må förordnas, att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

3 § Finnes den vinnande parten hava inlett rättegång, utan att motparten givit anledning därtill, eller har den vinnande parten eljest uppsåtligen eller genom försummelse föranlett onödig rättegång, skall han ersätta motparten hans rättegångskostnad eller ock, om omständigheterna föranleda därtill, vardera parten bära sin kostnad.

Vad den omständighet, varav utgången berodde, icke före rättegången känd för den tappande parten och hade han ej heller bort äga kännedom därom, må förordnas, att vardera parten skall bära sin kostnad.

3 a § Har den vinnande parten inlett rättegången genom ansökan om stämning trots att saken lika gärna hade kunnat avgöras i mål enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning, är hans rätt till ersättning för kostnader begränsad till vad han hade kunnat få i ett sådant mål. *Lag (1990:747)*

4 § Äro i samma mål flera yrkanden och vinna parterna ömsom, skall vardera parten bära sin kostnad eller jämkad ersättning tilläggas endera eller ock, såvitt kostnaderna för olika delar av målet kunna särskiljas, ersättningsskyldigheten därefter bestämmas. Är vad parten tappat av allenast ringa betydelse, må han dock erhålla full ersättning för sin kostnad.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om parts yrkande bifalles allenast till en del.

5 § Avvisas parts talan, anses parten som tappande.

Avskrivs mål på grund av att part återkallat sin talan eller uteblivit, skall han ersätta motparten hans rättegångskostnad, om ej särskilda omständigheter föranleda, att ersättningsskyldigheten bestämmas annorledes.

Förlikas parterna, skall vardera parten bära sin kostnad, om ej annat avtalats.

6 § Har part genom att utebliva från rätten eller ej iakttaga föreläggande, som rätten meddelat, eller genom påstående eller invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad för motparten, vare han skyldig att ersätta sådan kostnad, huru rättegångskostnaden i övrigt än skall bäras.

7 § Skall part enligt detta kapitel helt eller delvis ersätta motpartens rättegångskostnad och finnes ställföreträdare för parten eller partens ombud eller biträde hava genom åtgärd, som avses i 3 § första stycket, eller genom vårdslöshet eller försummelse, som sågs i 6 §, vållat sådan kostnad, äge rätten, även om yrkande därom ej framställts, förplikt honom att jämte parten ersätta kostnaden.

8 § Ersättning för rättegångskostnad skall fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning skall ock utgå för partens arbete och tidspillan i anledning av rättegången. Såsom åtgärd för rättegångens förberedande anses förhandling för biläggande av tvistefråga som har omedelbar betydelse för partens talan.

Ersättning för rättegångskostnad skall även innefatta ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen då målet avgörs till dess betalning sker. *Lag (1987:328)*

8 a § I mål där 1 kap. 3 d § första stycket tillämpas gäller följande i stället för bestämmelserna i 8 §.

Ersättning för rättegångskostnad får inte avse annat än kostnad för

1. rättslig rådgivning under en timme vid ett tillfälle för varje instans och med ett belopp som motsvarar högst den ersättning som betalas för rådgivning enligt rättshjälpslagen (1996:1619) under en timme,
2. ansökningsavgift eller tilläggsavgift,
3. resa och uppehälle för en part eller ställföreträdare i samband med sammanträde eller, om personlig inställelse inte föreskrivits, resa och uppehälle för ombud,
4. vittnesbevisning,
5. översättning av handlingar.

Om en part har handlat så att 3 eller 6 § är tillämplig, får dock ersättning till motparten avse dennes samtliga kostnader enligt 8 §.

Ersättning lämnas endast i den utsträckning kostnaden skäligen behövs för att ta tillvara partens rätt.

Ersättning som anges i andra stycket 3 lämnas enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Om målet till en början har handlagts i annan ordning än som gäller för mål som avses i denna paragraf, lämnas ersättning för kostnad som avser den tidigare handläggningen enligt de kostnadsregler som gäller för denna.

Om ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning har överlämnats till en tingsrätt får, om målet därefter avgörs genom tredsakodning mot svaranden, ersättning även avse skäligen kostnad för högst en rättegångsskrift eller inställelse vid högst ett sammanträde inför rätten. Sådan ytterligare ersättning lämnas, om inte särskilda skäl leder till en annan bedömning, med ett belopp som motsvarar högst hälften av den ersättning som betalas för rådgivning enligt rättshjälpslagen under en timme. *Lag (2014:249)*

9 § Skall rättegångskostnad ersättas av flera medparter, svare de en för alla och alla för en. I den mån kostnad hänför sig till del av målet, som angår allenast någon av parterna, eller ock part orsakat kostnad genom vårdslöshet eller försummelse, som avses i 6 §, skall dock denna kostnad gäldas av den parten ensam.

Är någon enligt 7 § skyldig att jämte part ersätta kostnad, svare de en för båda och båda för en.

10 § Har någon enligt 13 kap. 7 § övertagit kärandens talan, svare han och käranden, en för båda och båda för en, för den rättegångskostnad, som uppkommit före övertagandet; för kostnad, som uppkommit därefter, svare han ensam.

Den som inträtt i svarandens ställe svare ensam för rättegångskostnaden.

11 § Skola två eller flera, en för alla och alla för en, svara för rättegångskostnad, äge rätten, på yrkande av någon av dem, med hänsyn till omständigheterna pröva, huru kostnaden mellan dem skall fördelas eller om någon av dem skall vidkännas hela kostnaden.

12 § I fråga om skyldighet för intervenient, som icke äger ställning av part i rättegången, att ersätta rättegångskostnad och hans rätt till ersättning för sådan kostnad skall vad i detta kapitel stadgas om part äga motsvarande tillämpning; dock svare intervenienten allenast för den särskilda kostnad, som orsakats av interventionen. Ej må den part, å vilkens sida intervenienten deltagit, förpliktas att ersätta kostnad, som nu nämnts.

13 § Skall kostnad för bevisning eller annan åtgärd betalas av parterna en för båda och båda för en, gäller i fråga om skyldighet att ersätta sådan kostnad vad som föreskrivs i detta kapitel om rättegångskostnad. Om parterna skall bära var sin rättegångskostnad, får rätten besluta, att kostnaden skall fördelas med hälften på var och en av dem. Har staten haft kostnader för att hämta en part till rätten, skall parten ersätta staten för kostnaden.

Om skyldighet att ersätta staten för kostnad i anledning av att part har beviljats rätts hjälp är särskilt föreskrivet. *Lag (1996:1624)*

14 § En part, som vill ha ersättning för rättegångskostnad, skall framställa sitt yrkande innan handläggningen avslutas. Han skall därvid uppge vari kostnaden består. Om han inte har framställt sitt yrkande inom den angivna tiden, får han inte därefter föra talan om kostnad som har uppkommit vid samma rätt. En part får dock, även om han inte har framställt något yrkande, erhålla ränta som avses i 8 § andra stycket samt ersättning för ett exemplar av rättsens dom eller slutliga beslut.

Rätten skall självmant pröva frågor om tillämpningen av bestämmelserna i 1–10 samt 12 och 13 §§, om inte sådan prövning är obehövlig på grund av särskilda omständigheter. Beslut i sådan kostnadsfråga som avses i detta kapitel meddelas när rätten avgör målet. Ingår i ersättning för rättegångskostnad arvode till ombud eller biträde, skall arvodets belopp anges. *Lag (1987:747)*

15 § Fullföljes mål från lägre rätt, skall skyldigheten att ersätta rättegångskostnad i högre rätt bestämmas med hänsyn till rättegången därstädes.

Om kostnad i högre rätt i mål angående fråga, som dit fullföljts särskilt, äge vad i detta kapitel stadgas om mål, som väckts vid lägre rätt, motsvarande tillämpning.

Återförvisas mål, skall frågan om kostnaden i den högre rätten prövas i samband med målet efter dess återupptagande.

16 § I mål där en myndighet för talan på det allmännas vägnar utan att talan avser tillvaratagande av statens eller någon annans enskilda rätt tillämpas i fråga om rättegångskostnader bestämmelserna i 31 kap., om annat inte är föreskrivet. *Lag (1990:443)*

TREDJE AVDELNINGEN Om bevisning

35 kap. Om bevisning i allmänhet

1 § Rätten skall efter samvetsgrann prövning av allt, som förekommit, avgöra, vad i målet är bevisat.

Vad om verkan av visst slag av bevis är stadgat vare gällande.

2 § För omständighet, som är allmänt veterlig, kräves icke bevis.

Ej heller erfordras bevis om vad lag stadgar. Skall främmande lag lända till efterrättelse och är ej dess innehåll för rätten känt, äge dock rätten anmana part att förebriinga bevisning därom.

3 § Erkänner part i rättegången viss omständighet och är saken sådan, att förlikning därom är tillåten, skall vad parten erkänt gälla mot honom. Återkallar parten sitt erkännande, pröve rätten med hänsyn till de skäl, som anföras för återkallelsen, och övriga omständigheter, vilken verkan som bevis må tillkomma erkännandet.

Är saken ej sådan som i första stycket sägs, pröve rätten med hänsyn till omständigheterna, vilken verkan parts erkännande må äga som bevis.

4 § Underlåter part att enligt rättsens beslut infinna sig vid rätten eller eljest fullgöra något i rättegången eller att besvara för utredningen framställd fråga, pröve rätten med hänsyn till allt, som förekommit, vilken verkan som bevis må tillkomma partens förhållande.

5 § Om det är fråga om uppskattning av en inträffad skada och full bevisning om skadan inte alls eller endast med svårighet kan föras, får rätten uppskatta skadan till skäligt belopp. Så får också ske om bevisningen kan antas medföra kostnader eller olägenheter som inte står i rimligt förhållande till skadans storlek och det yrkade skadeståndet avser ett mindre belopp. *Lag (1988:6)*

6 § Det ankommer på parterna att svara för bevisningen. Rätten får självmant inhämta bevisning endast i tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten och i mål om brott som hör under allmänt åtal. *Lag (2005:683)*

7 § Rätten får avvisa bevisning

1. om den omständighet som en part vill bevisa är utan betydelse i målet,
2. om beviset inte behövs,
3. om beviset uppenbart skulle bli utan verkan,

4. om bevisningen med avsevärt mindre besvär eller kostnad kan föras på annat sätt, eller
5. om beviset trots rimliga ansträngningar inte kan tas upp och avgörandet inte bör fördröjas ytterligare. *Lag (2005:683)*

8 § Bevis skall, då huvudförhandling hålles, upptagas vid denna, om ej, enligt vad därom är stadgat, bevis må upptagas utom huvudförhandlingen. Hålles ej huvudförhandling eller skall bevis eljest upptagas utom huvudförhandling, må beviset upptagas vid samma rätt eller vid annan domstol.

9 § Skall ett bevis tas upp utom huvudförhandling gäller i fråga om kallelser av parter och om parTERS underlåtenhet att följa en kallelse det som föreskrivs för sammanträden under förberedelsen av målet. Uteblir en part, får beviset ändå tas upp, om handläggningen av målet skall fortsätta. *Lag (2005:683)*

10 § Beslutar rätten, att bevis skall upptagas av annan inländsk domstol, skall rätten hos denna domstol göra framställning därom och därvid kort redogöra för saken samt uppge beviset och den omständighet, som skall styrkas därmed. Vid framställningen skall rätten, om det finnes lämpligt och hinder ej möter, foga akten i målet.

11 § Domstol, som anmodats att upptaga bevis, har att utsätta tid och ställe för bevisupptagningen. Vid denna äge domstolen samma befogenhet, som om rättegången fördes där.

Protokollet över bevisupptagningen skall tillika med alla till domstolen översända eller eljest till ärendet hörande handlingar tillställas den rätt, där rättegången föres.

12 § Om upptagande av bevis i utlandet är särskilt stadgat.

13 § Vid huvudförhandlingen ska de bevis som har tagits upp utom huvudförhandlingen tas upp på nytt, om rätten finner att det är av betydelse i målet och det inte finns något hinder mot att ta upp beviset. Om ett muntligt bevis som har tagits upp inför rätten kan läggas fram genom en ljud- och bildupptagning, får beviset tas upp på nytt endast om ytterligare frågor behöver ställas eller om det finns särskilda skäl. I tvistemål där förlikning om saken är tillåten krävs det dessutom att någon av parterna begär att beviset tas upp på nytt.

Om tingsrätten i ett mål som överklagats till hovrätten har tagit upp bevisning, behöver beviset tas upp på nytt endast om hovrätten finner att det är av betydelse för utredningen. Om ett muntligt bevis kan läggas fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning av förhöret vid tingsrätten, får beviset tas upp på nytt endast om ytterligare frågor behöver ställas. Ett bevis som avses i detta stycke får tas upp på nytt även utan begäran av part.

I Högsta domstolen får de bevis som har tagits upp av lägre rätt tas upp på nytt endast om det finns synnerliga skäl.

Om ett bevis inte tas upp på nytt ska det läggas fram på lämpligt sätt. *Lag (2016:37)*

14 § En berättelse, som någon har avgett skriftligen med anledning av en redan inledd eller förestående rättegång, eller en uppteckning av en berättelse, som någon med anledning av en sådan rättegång lämnat inför åklagare eller Polismyndigheten eller annars utom rätta, får åberopas som bevis i rättegången endast

1. om det är särskilt föreskrivet,
2. om förhör med den som lämnat berättelsen inte kan hållas vid eller utom huvudförhandling eller i övrigt inför rätten, eller
3. om det finns särskilda skäl med hänsyn till de kostnader eller olägenheter som ett förhör vid eller utom huvudförhandling kan antas medföra, vad som kan antas stå att vinna med ett sådant förhör, berättelsens betydelse och övriga omständigheter.

Även i annat fall än som sägs i första stycket får dock i tvistemål en sådan skriftlig berättelse eller uppteckning av en berättelse som avses där åberopas som bevis i rättegången, om parterna godtar det och det inte är uppenbart olämpligt.

Vad som sägs i första och andra styckena om en skriftlig eller upptecknad berättelse ska också tillämpas i fråga om en ljudupptagning eller en ljud- och bildupptagning av en berättelse. *Lag (2014:649)*

FJÄRDE AVDELNINGEN Om rättegången i underrätt

I Om rättegången i tvistemål

42 kap. Om stämning och förberedelse och om avgörande av mål utan huvudförhandling

1 § Den som vill inleda en rättegång mot någon skall hos rätten skriftligen ansöka om stämning. *Lag (1987:747)*

2 § En ansökan om stämning skall innehålla

1. ett bestämt yrkande,
2. en utförlig redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för yrkandet,
3. uppgift om de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis samt
4. uppgift om sådana omständigheter som gör rätten behörig, om inte behörigheten framgår av vad som anförs i övrigt.

Har käranden några önskemål om hur målet skall handläggas, bör han ange dessa i ansökningen.

Ansökningen skall vara egenhändigt undertecknad av käranden eller hans ombud.

De skriftliga bevis som åberopas bör ges in tillsammans med ansökningen.

Lag (1987:747)

3 § Om stämningsansökningen inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i övrigt är ofullständig, skall rätten förelägga käranden att avhjälpa bristen. Detsamma gäller om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats. *Lag (1987:448)*

4 § Följer käranden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång eller om underlåtenheten avser betalning av ansökningsavgiften.

Ansökningen skall också avvisas, om det är uppenbart att målet på grund av rättegångshinder inte kan tas upp till prövning. *Lag (1987:448)*

5 § Avvisas ej ansökningen, skall rätten utfärda stämning på svaranden att svara på käromålet. Om kärandens framställning inte innefattar laga skäl för käromålet eller om det annars är uppenbart att detta är ogrundat, får rätten dock genast meddela dom i målet utan att stämning utfärdas.

Utfärdas stämning, skall denna delges svaranden tillsammans med stämningsansökningen och därvid fogade handlingar. *Lag (1984:131)*

6 § Utfärdas stämning, skall förberedelse i målet äga rum.

Förberedelsen har till syfte att klarlägga

1. parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som parterna åberopar till grund för sin talan,
2. i vad mån parterna är oense om åberopade sakförhållanden,
3. vilka bevis som skall läggas fram och vad som skall styrkas med varje bevis,
4. om ytterligare utredning eller andra åtgärder behövs före målets avgörande och
5. om det finns förutsättningar för förlikning eller annan samförstånds lösning.

Rätten skall driva förberedelsen med inriktning på ett snabbt avgörande av målet. Så snart det lämpligen kan ske bör rätten höra parterna angående målets handläggning.

Rätten skall upprätta en tidsplan för målets handläggning, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövt. Parterna skall fortlöpande kontrollera att tidsplanen kan hållas såvitt gäller dem och deras bevisning. Om en part bedömer att tidsplanen inte kan hållas, skall detta genast anmälas till rätten. Om rätten bedömer att tidsplanen inte kan hållas, skall parterna underrättas om detta.

Lag (2005:683)

7 § Vid förberedelsen skall svaranden genast avge svaromål. I detta skall anges

1. de invändningar om rättegångshinder som svaranden vill göra,
2. i vad mån kärandens yrkande medges eller bestrids,

3. om kändens yrkande bestrids, grunden för detta med yttrande rörande de omständigheter, som kändens grundar sin talan på, och med angivande av de omständigheter som svaranden vill anföra samt
4. uppgift om de bevis som svaranden åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis.

De skriftliga bevis som åberopas bör ges in samtidigt som svaromålet avges.

Lag (1987:747)

8 § Under förberedelsen skall parterna var för sig ange de ytterligare omständigheter som de vill anföra samt yttra sig över vad motparten anfört. De skall också, i den mån det inte skett tidigare, uppges de bevis som de vill åberopa och vad de vill styrka med varje bevis. Skriftliga bevis som inte redan företetts skall genast framläggas. Parterna är skyldiga att på framställning av motparten uppges, vilka andra skriftliga bevis de innehar.

Rätten skall, allt efter målets beskaffenhet, vid förberedelsen verka för att tvistefrågorna blir klarlagda och att parterna anger allt som de vill åberopa i målet. Rätten skall genom frågor och påpekanden försöka avhjälpa otydligheter och ofullständigheter i parternas framställningar.

Rätten får bestämma att olika frågor eller delar av målet skall behandlas var för sig vid förberedelsen. *Lag (1987:747)*

8 a § har upphävts genom lag (1987:747).

9 § Förberedelsen sker vid sammanträde eller genom skriftväxling eller annan handläggning. Om det är lämpligt, får olika former av förberedelse förenas.

Svaromål enligt 7 § skall avges skriftligen, om det inte med hänsyn till målets beskaffenhet är lämpligare att svaromålet avges vid ett sammanträde.

När ett skriftligt svaromål har kommit in till rätten, skall sammanträde hållas så snart som möjligt, om det inte med hänsyn till målets beskaffenhet är lämpligare med fortsatt skriftväxling.

Om sammanträde hålls, skall förberedelsen om möjligt avslutas vid detta. Om så inte kan ske, skall förberedelsen fortsätta genom skriftväxling eller vid ett nytt sammanträde.

Lag (1987:747)

10 § har upphävts genom lag (2005:683).

11 § I mål där förlikning om saken är tillåten får svaranden föreläggas att skriftligen avge svaromål enligt 7 § vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas mot honom. I föreläggandet skall anges vad svaranden enligt 44 kap. 7 a eller 7 b § skall iaktta för att tredskodom inte skall kunna meddelas mot honom. I föreläggandet skall anges när tredskodom kan komma att meddelas.

I mål där förlikning om saken är tillåten får kändens, om han underlåter att medverka i målet, föreläggas att senast en viss dag ange om han vidhåller sin talan vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas mot honom. I föreläggandet skall anges när tredskodom kan komma att meddelas. *Lag (2000:172)*

12 § I mål där förlikning om saken är tillåten skall parterna föreläggas att inställa sig till ett sammanträde vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas. Parter som skall infinna sig personligen skall också föreläggas vite. Parter som skall höras i bevissyfte skall dessutom föreläggas att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas. Avser sammanträdet en fråga om rättegångshinder, tillämpas i stället andra stycket.

I mål där förlikning om saken inte är tillåten, skall kändens föreläggas att inställa sig till ett sammanträde vid påföljd att käromålet annars förfaller. En kändens som skall infinna sig personligen skall också föreläggas vite. En kändens som skall höras i bevissyfte skall dessutom föreläggas att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd att käromålet annars förfaller. Svaranden skall föreläggas vite.

Om det behövs, skall det i kallelsen anges vad som skall behandlas vid sammanträdet.

Lag (2005:683)

13§ Vid sammanträde får parterna ge in eller läsa upp skriftliga inlagor eller andra skriftliga anföranden endast om rätten finner att det skulle underlätta förståelsen av ett anförande eller i övrigt vara till fördel för handläggningen. *Lag (1987:747)*

14§ Om det är till fördel för utredningen i målet, bör rätten före sammanträde eller fortsatt skriftväxling tillstålla parterna en förteckning över de frågor som bör tas upp under den fortsatta handläggningen.

Parterna skall före ett sammanträde sätta sig in i saken på sådant sätt att något ytterligare sammanträde för förberedelse om möjligt inte behövs. *Lag (1987:747)*

15§ Är saken sådan att förlikning därom är tillåten, får en part föreläggas att slutligt bestämma sin talan och uppge de bevis han åberopar, om det är påkallat med hänsyn till hur parten utfört sin talan tidigare under målets handläggning. Efter det att tiden för sådant yttrande har gått ut, får parten inte åberopa någon ny omständighet eller något nytt bevis, om han inte gör sannolikt att han har haft giltig ursäkt för sin underlåtenhet att åberopa omständigheten eller beviset tidigare. *Lag (1987:747)*

15 a § I mål där förlikning om saken är tillåten får tingsrätten meddela parterna att förberedelsen vid en viss senare tidpunkt skall anses vara avslutad. I sådant fall får efter den tidpunkten en part åberopa en ny omständighet eller ett nytt bevis endast om

1. parten gör sannolikt att han har haft en giltig ursäkt att inte åberopa omständigheten eller beviset tidigare eller
2. målets prövning inte fördröjs i någon väsentlig mån, om åberopandet tillåts.

I meddelandet skall parterna upplysas om den verkan som meddelandet har. *Lag (2000:172)*

16§ Rätten ska göra en skriftlig sammanställning av parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som dessa grundas på om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl saknas behov av en sammanställning. Rätten får förelägga parterna att lämna underlag för sammanställningen. Innan förberedelsen avslutas ska parterna ges tillfälle att yttra sig över sammanställningen.

Lag (2016:37)

17§ Rätten ska verka för att parterna förlikas eller på annat sätt uppnår en samförståndslösning, om det inte är olämpligt med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter.

Rätten får vid tillämpning av första stycket, i ett mål där förlikning om saken är tillåten, besluta om särskild medling, om parterna samtycker till det. I sådant fall ska rätten förelägga parterna att inställa sig till ett sammanträde inför medlare som förordnas av rätten och ange inom vilken tid medlingen senast ska vara slutförd. Rätten får förlänga tidsfristen om det finns särskilda skäl för det. *Lag (2011:861)*

17 a § I 56 kap. 13–15 §§ finns bestämmelser om att tingsrätten får hänskjuta en fråga till prövning av Högsta domstolen. *Lag (1994:1034)*

18§ Ett mål avgörs efter huvudförhandling. Utan sådan förhandling får rätten dock

1. avgöra ett mål på annat sätt än genom dom,
2. meddela tredsdom,
3. meddela dom i anledning av talan som medgivits eller eftergivits,
4. stadfästa förlikning och
5. även i annat fall meddela dom, om huvudförhandling inte behövs med hänsyn till utredningen i målet och inte heller begärs av någon av parterna.

Innan ett mål avgörs med stöd av första stycket 5, skall parterna, om de inte kan anses redan ha slutfört sin talan, beredas tillfälle till detta.

Innan ett mål avgörs genom tredsdom enligt 44 kap. 7 a eller 7 b §, gäller vad som sägs i andra stycket i fråga om kåranden.

Innan ett mål avgörs genom tredsdom enligt 44 kap. 7 c §, gäller vad som sägs i andra stycket i fråga om svaranden. *Lag (2000:172)*

19§ Erfordras, för att bevisningen skall vara på en gång tillgänglig vid huvudförhandlingen, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företes, föremål tillhandahållas för syn eller besiktning eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall beslut därom meddelas under förberedelsen.

Skall bevis upptagas utom huvudförhandlingen, bör ock förordnande därom meddelas under förberedelsen.

Vill part, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos rätten.

20§ Huvudförhandling för handläggning av rättegångsfråga eller del av saken, som kan avgöras särskilt, får hållas även om förberedelsen av målet i övrigt inte har avslutats.

Huvudförhandlingen får med parternas samtycke hållas i förenklad form, om det är möjligt med hänsyn till reglerna i 43 kap. 2§. Sådan huvudförhandling kan äga rum i omedelbart samband med förberedelsen eller, under förutsättning att samma domare sitter i rätten, inom femton dagar från den dag då den muntliga förberedelsen avslutades. Oavsett parternas samtycke får huvudförhandling i förenklad form hållas i omedelbart samband med förberedelsen, om saken är uppenbar.

Vid huvudförhandling i förenklad form skall vad som ägt rum under det sammanträde då den muntliga förberedelsen avslutades anses ha ägt rum även vid huvudförhandlingen utan att det behöver upprepas vid denna. *Lag (2005:683)*

21§ I fråga om kallelse till huvudförhandling gäller 12§. *Lag (1987:747)*

22§ Vill part vid huvudförhandlingen åberopa bevis, som han icke uppgivit under förberedelsen, skall han omedelbart giva rätten och motparten underrättelse om beviset och vad han vill styrka därmed.

44 kap. Om parts utevaro m.m.

1§ Uteblir båda parterna från ett sammanträde under förberedelsen, skall målet avskrivast. *Lag (2005:683)*

2§ Uteblir, i mål där förlikning om saken är tillåten, ena parten från ett sammanträde under förberedelsen och har den uteblivne förelagts att inställa sig vid påföljd att tredsdom annars kan komma att meddelas, skall sådan dom meddelas mot honom eller henne, om motparten yrkar det. Yrkas inte tredsdom, skall målet avskrivast.

Är det svaranden som uteblir, får dock på yrkande av käranden målet sättas ut till ett nytt sammanträde. Inställer sig svaranden inte heller till detta sammanträde, gäller första stycket.

Första och andra styckena tillämpas också när en part, som har förelagts att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd av tredsdom, inte följer föreläggandet.

Avser sammanträdet en fråga om rättegångshinder, tillämpas 3§ i stället för första-tredje styckena. *Lag (2005:683)*

3§ Uteblir, i mål där förlikning om saken inte är tillåten, käranden från ett sammanträde under förberedelsen och har han eller hon förelagts att inställa sig vid påföljd att käromålet annars förfaller, skall målet avskrivast.

Första stycket tillämpas också när en kärande, som har förelagts att infinna sig personligen vid sammanträdet vid påföljd att käromålet annars förfaller, inte följer föreläggandet.

Uteblir svaranden och har vite förelagts, får rätten i stället för att förelägga nytt vite besluta att svaranden skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. *Lag (2005:683)*

4§ Om en part uteblir eller underlåter att infinna sig personligen vid en huvudförhandling, tillämpas 1–3§§.

Har en part förelagts att inställa sig eller infinna sig personligen vid påföljd att tredsdom annars kan komma att meddelas eller att målet kan avgöras även om parten

uteblir, och meddelas inte tredsdom, får rätten på yrkande av den part som har inställt sig ändå genomföra huvudförhandlingen. Framställs inte något sådant yrkande, skall målet avskrivas. *Lag (2005:683)*

5 § Kommer part tillstådes genom ombud, då föreläggande meddelats honom vid vite att infinna sig personligen, och är saken sådan, att förlikning därom ej är tillåten, äge rätten i stället för att förelägga nytt vite förordna, att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

6 § Har vite förelagts part eller skall part hämtas till rätten och finnes hämtning ej kunna ske, må dock förberedelsen avslutas eller målet avgöras utan hinder av att parten kommit tillstådes allenast genom ombud eller uteblivit.

7 § Uteblir en part från ett sammanträde där en rättegångsfråga skall prövas, får frågan ändå prövas, om handläggningen av målet skall fortsätta. *Lag (2005:683)*

7 a § Underlåter svaranden att följa ett föreläggande att skriftligen avge svaromål vid påföljd att tredsdom annars kan komma att meddelas mot honom, får sådan dom meddelas, om inte käranden har motsatt sig det.

Svaranden skall anses ha följt ett föreläggande att avge svaromål, om han klaggjort sin inställning till kärandens yrkande och angett skäl som kan vara av betydelse vid prövning av saken. *Lag (1987:747)*

7 b § Har käranden grundat sitt yrkande på ett skriftligt fordringsbevis eller på en skriftlig utfästelse som rör annan fullgörelse än betalning, får tredsdom meddelas även om svaranden efter föreläggande att skriftligen avge svaromål vid påföljd av tredsdom uppfyllt vad som sägs i 7 a § andra stycket men inte förmått visa sannolika skäl för sin inställning.

Tredsdom enligt första stycket får inte meddelas

1. om kärandens yrkande grundas på ett ömsesidigt förpliktande avtal och svaranden gör invändning om vederlaget,
2. om tredsdom har meddelats tidigare i saken, eller
3. om käranden motsätter sig det. *Lag (1996:1024)*

7 c § Om käranden inte följer ett föreläggande enligt 42 kap. 11 § andra stycket att ange om han vidhåller sin talan, får tredsdom meddelas mot honom. *Lag (2000:172)*

8 § Då tredsdom meddelas mot käranden, skall käromålet ogillas, såvitt ej detta medgivits av svaranden eller det eljest uppenbart framgår, att käromålet är grundat.

Tredsdom mot svaranden skall grundas på kärandens framställning av omständigheterna i målet, såvitt svaranden erhållit del av framställningen och den ej strider mot förhållande, som är allmänt veterligt. I den mån framställningen ej innefattar laga skäl för käromålet eller det eljest uppenbart framgår, att käromålet är ogrundat, skall det ogillas.

Domen skall betecknas som tredsdom.

9 § Part, mot vilken tredsdom meddelats, får hos den rätt där talan väckts söka återvinning inom en månad från den dag då domen meddelades. Om återvinning inte söks står domen fast i den del den gått parten emot.

Ansökan om återvinning skall göras skriftligen. Har tredsdom meddelats utan huvudförhandling, bör ansökan innehålla allt som behövs från sökandens sida för förberedelsens fullföljande. *Lag (2000:172)*

10 § Vid återvinning skall handläggningen av målet, i den del återvinning har sökts, fortsätta där den slutade när frågan om tredsdom togs upp.

En part mot vilken tredsdom meddelas på nytt har inte rätt till återvinning i målet.

Lag (1996:1024)

FEMTE AVDELNINGEN Om rättegången i hovrätt**49 kap. Om rätten att överklaga en tingsrätts domar och beslut och om prövningstillstånd**

1 § En tingsrätts dom får överklagas, om inte annat är föreskrivet.

När en tingsrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, skall rätten med hänsyn till omständigheterna bestämma om domen skall få överklagas särskilt eller endast i samband med att tingsrättens slutliga avgörande överklagas.

Den, mot vilken en tredskodom givits, får inte överklaga domen. Bestämmelser om hans rätt till återvinning i anledning av sådan dom finns i 44 kap. 9 §. *Lag (1994:1034)*

2 § Har parterna muntligen inför rätten eller skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om förlikning om saken är tillåten.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om förlikning om saken är tillåten. *Lag (2005:683)*

3 § En tingsrätts slutliga beslut får överklagas, om inte annat är föreskrivet. Har en part rätt att ansöka om återupptagande av ett mål som avgjorts genom ett slutligt beslut, får han dock inte överklaga beslutet.

Andra beslut får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut, om inte annat är föreskrivet. *Lag (1994:1034)*

4 § Har en tingsrätt i beslut under rättegången ogillat jäv mot domare eller invändning om rättegångshinder eller beslutat angående frågor som avses i 1 kap. 3 d §, skall den part som vill överklaga beslutet först anmäla missnöje. Sådan anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att överklaga beslutet. Om en part anmäler missnöje, skall rätten med hänsyn till omständigheterna bestämma om beslutet skall få överklagas särskilt eller endast i samband med att dom eller slutligt beslut överklagas. *Lag (1994:1034)*

5 § En tingsrätts beslut får överklagas särskilt, om tingsrätten i beslutet

1. avisat ett ombud, ett biträde eller en försvarare eller ogillat ett yrkande om detta,
2. ogillat ett yrkande av tredje man att få delta i rättegången som intervenient eller målsägande eller prövat fråga enligt 13 kap. 7 § om övertagande av ett käromål,
3. förelagt en part eller någon annan att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller vid prövning enligt 3 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 yttrandefrihetsgrundlagen funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran,
4. prövat en fråga om utdömande av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller om skyldighet för någon att ersätta rättegångskostnad,
5. prövat en fråga om ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller enskild part eller om ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller någon annan,
6. prövat en fråga i tvistemål om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, en åtgärd som avses i 25–28 kap. eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken,
7. avslagit en begäran om biträde eller försvarare eller till sådant uppdrag utsett någon annan än parten föreslagit,
8. prövat en fråga som gäller rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619) i annat fall än som avses i 5 eller 7,
9. avslagit en begäran om att ersättning till vittne som åberopats av en enskild part skall utgå av allmänna medel enligt 36 kap. 24 § andra stycket eller
10. prövat en fråga enligt 33 kap. brottsbalken om avräkning av tiden för vissa frihetsberövanden. *Lag (1998:601)*

6 § Den som vill överklaga ett sådant beslut som avses i 5 § 1, 2, 3, 7, 8 eller 9 skall först anmäla missnöje, om beslutet har meddelats under rättegången. Anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då han fick del av beslutet. Den som försummar detta har inte längre rätt att överklaga beslutet.

Myndigheter som enligt lag eller föreskrifter som beslutats med stöd av lag är behöriga att överklaga beslut som avses i första stycket skall anmäla missnöje senast en vecka från dagen för beslutet, om detta har meddelats vid ett sammanträde där myndigheten inte har varit företrädd. *Lag (1994:1034)*

7 § Anser en part att ett beslut av tingsrätten medför att målet försenas i onödan, får han överklaga beslutet särskilt. *Lag (1994:1034)*

8 § Om tingsrätten förklarar en domare jävig, utsett målsägandebiträde, beslutat att kostnader för enskild parts inställelse skall betalas av allmänna medel eller bifallit en begäran om att ersättning till vittne som åberopats av enskild part skall betalas av allmänna medel får tingsrättens beslut inte överklagas.

Ett beslut som gäller hänskjutande av en fråga till Högsta domstolen enligt 56 kap. 13 § får inte överklagas. *Lag (1999:84)*

9 § För att bemöta klagandens ändringsyrkande får motparten begära att ett beslut som inte får överklagas särskilt ändå skall prövas.

Om ett beslut enligt vilket rätten förelagt vite eller annan påföljd inte får överklagas särskilt, kan den som är missnöjd med beslutet, begära att föreläggandets giltighet prövas i samband med att han överklagar ett beslut i vilket föreläggandet har tillämpats.

Lag (1994:1034)

10 § En tingsrätts beslut genom vilket en missnöjesanmälan, en ansökan om återvinning eller återupptagande eller ett överklagande har avvisats får överklagas. Frågan om en sådan anmälan eller ansökan gjorts eller ett överklagande skett inom rätt tid får annars inte prövas av hovrätten. *Lag (1994:1034)*

11 § Har en part som enligt 4 § anmält missnöje med tingsrättens beslut under rättegången hänvisats att överklaga beslutet särskilt, skall målet vila till dess att överklagandet prövats. Rätten får dock bestämma att förberedelsen i målet skall fortsätta.

Anmäler någon missnöje enligt 6 §, får rätten förklara målet vilande till dess att överklagandet prövats, om det finns särskilda skäl.

I andra fall än som har sagts nu får ett överklagande av en tingsrätts beslut under rättegången inte leda till att målets behandling skjuts upp. *Lag (1994:1034)*

12 § För att hovrätten skall pröva tingsrättens dom eller beslut krävs prövningstillstånd, om inte annat är föreskrivet. *Lag (2005:683)*

13 § För att hovrätten ska pröva tingsrättens dom i brottmål, såvitt avser annat än enskilt anspråk, krävs inte prövningstillstånd i andra fall än då den tilltalade genom domen

1. som enda påföljd dömts till böter, eller
2. frikänts från ansvar för brott för vilket det inte är föreskrivet svårare straff än fängelse i sex månader.

Har tingsrätten i en dom i brottmål även prövat enskilt anspråk mot den tilltalade krävs inte prövningstillstånd i den delen, om

1. ett överklagande avser frågan om den tilltalade ska dömas för den åtalade gärning som det enskilda anspråket hänför sig till, och
2. prövningstillstånd meddelas i den frågan eller sådant prövningstillstånd inte krävs.

Kravet på prövningstillstånd enligt första stycket gäller inte om domen överklagas av Justitiekanslern eller en justitieombudsman.

Det som sägs i första-tredje styckena gäller även beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av dom.

För att hovrätten i brottmål ska pröva tingsrättens slutliga beslut eller beslut som får överklagas särskilt krävs inte prövningstillstånd. *Lag (2005:683)*

14 § Prövningstillstånd skall meddelas om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet. *Lag (2005:683)*

14 a § Prövningstillstånd får begränsas till att gälla en viss del av en dom eller ett slutligt beslut, om utgången i den delen inte kan påverka andra delar av det överklagade avgörandet.

Ett prövningstillstånd som meddelas utan en sådan begränsning som avses i första stycket gäller

1. domen eller det slutliga beslutet i den utsträckning parten har överklagat avgörandet,
2. överklagade beslut som har tagits in i domen eller det slutliga beslutet och som inte angår ett ombud, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som inte var part eller intervenient i tingsrätten, och
3. överklagade beslut som får överklagas endast i samband med att domen eller det slutliga beslutet överklagas.

Meddelas inte prövningstillstånd skall tingsrättens avgörande stå fast. En upplysning om detta skall tas in i hovrättens beslut. *Lag (2005:683)*

15 § Krävs prövningstillstånd i hovrätten, skall tingsrättens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och om innehållet i 14 §. *Lag (1994:1034)*

50 kap. Om överklagande av domar i tvistemål

1 § En part som vill överklaga tingsrättens dom i ett tvistemål skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till tingsrätten. Den skall ha kommit in till rätten inom tre veckor från den dag då domen meddelades. *Lag (1994:1034)*

2 § Om ena parten överklagat tingsrättens dom, har motparten rätt att överklaga domen inom en vecka från den dag då den i 1 § angivna tiden gick ut. Ett överklagande som gjorts under sådan tid förfaller, om det första överklagandet återkallas eller av annat skäl förfaller. *Lag (1994:1034)*

3 § Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av tingsrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till hovrätten inom klagotiden. *Lag (1994:1034)*

4 § Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas,
2. i vilken del domen överklagas och den ändring i domen som yrkas,
3. grunderna för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, och
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, ska klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte har lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten. *Lag (2005:683)*

5 § Om inte överklagandet avvisas enligt 3 §, skall tingsrätten efter utgången av den i 2 § angivna tiden sända över detta och övriga handlingar i målet till hovrätten.

Handlingarna skall översändas genast, om klaganden framställt ett yrkande som fordrar omedelbar prövning, såsom ett yrkande om kvarstad eller ett yrkande om upp-

hävande av ett beslut om sådan åtgärd eller av ett beslut om att dom får verkställas även om den inte har laga kraft. Till dess att den i 2 § angivna tiden har gått ut, skall dock en kopia av överklagandet finnas tillgänglig vid tingsrätten. *Lag (1994:1034)*

6 § Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet. *Lag (1994:1034)*

7 § Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 4 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen. Något föreläggande behöver dock inte meddelas om överklagandet är ofullständigt endast i fråga om sådana uppgifter som avses i 4 § första stycket 4.

Följer klaganden inte föreläggandet skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten. *Lag (2005:683)*

7 a § Om överklagandet inte avvisas enligt 6 § eller 7 § andra stycket, ska hovrätten besluta om prövningstillstånd ska meddelas. Om det behövs, ska beslutet föregås av skriftväxling.

Om det finns särskilda skäl, får sammanträde hållas innan frågan om prövningstillstånd avgörs. Till ett sådant sammanträde ska parterna kallas. Uteblir en part, får frågan ändå avgöras. *Lag (2005:683)*

8 § Beviljas prövningstillstånd, ska överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid, om detta inte redan har skett.

Har tingsrätten avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att domen får verkställas även om den inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte får verkställas. *Lag (2005:683)*

9 § Om inte klagandens yrkande medges, skall motparten i sin svarsskrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden har anfört och ange de omständigheter han eller hon själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Om en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte har lagts fram tidigare, skall parten i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till det. Skriftliga bevis som inte har lagts fram tidigare skall ges i samtidigt med svarsskrivelsen. Vill parten att det skall hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, skall han eller hon ange det och skälen till detta. Parten skall också ange om han eller hon vill att klaganden skall infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten. *Lag (2005:683)*

10 § Hovrätten skall sända över svarsskrivelsen till klaganden.

Om det behövs, får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling under förberedelsen. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet. I fråga om ett sådant sammanträde tillämpas bestämmelserna i 16 § första stycket och andra stycket första meningen, 21 § första stycket första meningen och 22 §. *Lag (2005:683)*

11 § Hovrätten bör verka för att parterna förliks eller på annat sätt uppnår en samförståndslösning, om det är lämpligt med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter.

Rätten får vid tillämpning av första stycket, i ett mål där förlikning om saken är tillåten, besluta om särskild medling, om parterna samtycker till det. I sådant fall ska rätten förelägga parterna att inställa sig till ett sammanträde inför medlare som förordnas av rätten och ange inom vilken tid medlingen senast ska vara slutförd. Rätten får förlänga tidsfristen om det finns särskilda skäl för det. *Lag (2011:861)*

12§ Om hovrätten anser att det behövs, skall hovrätten besluta att yttrande av sakkunnig inhämtas, skriftligt bevis läggs fram, föremål tillhandahålls för syn eller besiktning, bevis tas upp utom huvudförhandlingen eller någon annan förberedande åtgärd företas.

Om en part vill att en åtgärd enligt första stycket skall företas, skall han så snart som möjligt begära det hos hovrätten.

I fråga om hovrättens skyldigheter under förberedelsen skall 42 kap. 8 § andra stycket tillämpas. *Lag (1994:1034)*

12a§ Om det är till fördel för handläggningen av målet, bör hovrätten göra en skriftlig sammanställning av parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som dessa grundas på. Rätten får förelägga parterna att lämna underlag för sammanställningen. Parterna skall innan förberedelsen avslutas beredas tillfälle att yttra sig över sammanställningen. *Lag (2005:683)*

12b§ I 56 kap. 13–15 §§ finns bestämmelser om att hovrätten får hänskjuta en fråga till prövning av Högsta domstolen. *Lag (2016:37)*

13§ Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling, om klagandens ändringssyrkande har medgetts eller om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat.

Kan saken utredas tillfredsställande får hovrätten även i andra fall avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om parterna har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller
2. om ingen av parterna, sedan fråga väckts om avgörande utan huvudförhandling, haft någon invändning mot detta.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

Lag (1999:84)

14§ Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling, skall parterna, om det inte är uppenbart att de redan har slutfört sin talan, beredas tillfälle att göra det. *Lag (1994:1034)*

15§ Om inte målet enligt 13 § avgörs utan huvudförhandling, skall hovrätten bestämma tid för sådan förhandling. Tiden skall om möjligt bestämmas efter samråd med parterna. För behandling av en rättegångsfråga eller sådan del av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling sättas ut även om målet i övrigt inte är färdigt för huvudförhandling.

Lag (1994:1034)

16§ Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

Klaganden skall föreläggas att inställa sig vid påföljd att överklagandet annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall hovrätten också upplysa honom om bestämmelsen i 21 § första stycket andra meningen. Om det är av betydelse för målets handläggning eller utredning att motparten inställer sig eller om denne är skyldig att infinna sig personligen, skall han föreläggas vite. Föreläggs motparten inte vite, skall han upplysas om att målet kan komma att avgöras även om han uteblir.

Hovrätten skall också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skall underrättas om beslutet. *Lag (1999:84)*

17§ I övrigt skall det som sägs i 43 kap. 1–6 §§, 8 § andra stycket och 10–14 §§ tillämpas i fråga om huvudförhandling i hovrätten. Reglerna i 16 § i detta kapitel skall dock tillämpas i fråga om kallelser till huvudförhandling som återupptas efter uppehåll och förelägganden för parterna. *Lag (2005:683)*

18§ Vid huvudförhandlingen skall den överklagade domen redovisas i den omfattning det behövs. Klaganden skall ange i vilken del domen överklagas och den ändring i domen som yrkas. Motparten skall ange om yrkandet medges eller bestrids.

Därefter skall, om inte hovrätten anser något annat lämpligare, först klaganden och sedan motparten utveckla sin talan. Varje part skall yttra sig över vad den andra parten anfört. Om förhandlingen äger rum trots att klagandens motpart uteblivit, skall hovrätten se till att det som denne anfört läggs fram ur handlingarna i den utsträckning det behövs.

Framställningar enligt första och andra styckena får ske genom hänvisningar till handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt. *Lag (2005:683)*

19 § Sedan parterna utvecklat sin talan, ska bevisningen läggas fram. Om huvudförhandlingen hålls trots att klagandens motpart uteblivit, ska hovrätten se till att den bevisning som han eller hon lagt fram i tingsrätten läggs fram ur handlingarna i den utsträckning som bevisningen har betydelse för målet i hovrätten. Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till ljud- och bildupptagningar och andra handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt.

Om det inte finns särskilda skäl för något annat, bör ett bevis som tingsrätten tagit upp och som inte enligt 35 kap. 13 § ska tas upp på nytt läggas fram innan bevis som rör samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa läggas fram i ett sammanhang. *Lag (2016:37)*

20 § Sedan bevisningen lagts fram skall parterna lämnas tillfälle att slutföra sin talan.

Lag (1994:1034)

21 § Om klaganden uteblir från ett sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. Detsamma gäller om en klagande som har förelagts att infinna sig personligen inställer sig endast genom ombud och det inte finns särskilda skäl mot att överklagandet förfaller.

Om klagandens motpart uteblir och vite har förelagts honom eller henne, får hovrätten, när förlikning om saken inte är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite besluta att han eller hon ska hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om klagandens motpart inställer sig endast genom ombud när han eller hon har förelagts vid vite att infinna sig personligen.

Om vite har förelagts klagandens motpart eller om han eller hon ska hämtas till rätten och inte kan hämtas, får dock målet avgöras trots att han eller hon inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om klaganden har förelagts att infinna sig personligen men inställt sig endast genom ombud. *Lag (2016:37)*

22 § Har överklagandet förfallit enligt 21 §, skall hovrätten på ansökan av klaganden återuppta målet, om han för sin utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen hade laga förfall som han inte kunde anmäla i tid.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om klaganden sedan målet återupptagits uteblir eller inte följer ett föreläggande att infinna sig personligen, har han inte rätt att få målet återupptaget.

Lag (1999:84)

23 § Om det vid en huvudförhandling i tingsrätten har hållits förhör inför rätten eller syn på stället om någon viss omständighet och om avgörandet även i hovrätten beror på tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset har lagts fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning eller tagits upp på nytt vid en huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit. *Lag (2016:37)*

24 § Om den överklagade domen är en tredskodom och tingsrätten tar upp en av klagandens motpart gjord ansökan om återvinning, skall målet av hovrätten återförvisas till tingsrätten för att handläggas i samband med återvinningsmålet. *Lag (1994:1034)*

25 § Ett överklagande får återkallas innan hovrättens dom eller slutliga beslut meddelats.

En klagande får inte ändra sin talan att avse en annan del av tingsrättens dom än den som uppgetts vid överklagandet.

I mål där förlikning om saken är tillåten får en part i hovrätten till stöd för sin talan åberopa en omständighet eller ett bevis som inte lagts fram tidigare endast om

1. han gör sannolikt att han inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid tingsrätten eller
2. han annars haft giltig ursäkt att inte göra det.

Framställs först i hovrätten ett yrkande om kvittning och kan det inte utan olägenhet prövas i målet, får yrkandet avvisas. *Lag (1994:1034)*

26 § Även utan yrkande skall hovrätten undanröja tingsrättens dom, om domvilla, som sägs i 59 kap. 1 § 1–3, har förekommit vid tingsrätten.

Undanröjandet får avse domen i dess helhet eller endast viss del. Berör rättegångsfelet även del av domen, som inte överklagats, skall hovrätten med hänsyn till omständigheterna pröva, om denna del skall undanröjas. *Lag (1989:656)*

27 § Förs talan om jäv mot en domare i tingsrätten och anser hovrätten att jäv förelegat skall hovrätten undanröja tingsrättens dom i den del den överklagats. *Lag (1994:1034)*

28 § Om det vid tingsrätten har förekommit annat fel i rättegången än som avses i 26 eller 27 §, får hovrätten undanröja tingsrättens dom endast om felet kan antas ha inverkat på målets utgång och inte utan väsentlig olägenhet kan avhjälpas i hovrätten. Parterna skall få tillfälle att yttra sig i frågan om undanröjande, om det inte är uppenbart obehövt. *Lag (1989:656)*

29 § Undanröjer hovrätten tingsrättens dom på någon annan grund än att tingsrätten varit obehörig eller av något annat skäl inte bort ta upp målet till prövning, skall hovrätten samtidigt återförvisa målet till tingsrätten för fortsatt behandling.

Bestämmelser om hovrättens befogenhet att när tingsrätten varit obehörig hänvisa målet till annan tingsrätt finns i 10 kap. 20 §. *Lag (1994:1034)*

30 § har upphävts genom lag (1994:1034).

52 kap. Om överklagande av beslut

1 § Den som vill överklaga en tingsrätts beslut skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ges in till tingsrätten.

Skrivelsen skall ha kommit in till tingsrätten inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde och det inte heller vid något sammanträde har tillkännagetts när beslutet kommer att meddelas, skall dock klagotiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Ett överklagande av ett beslut om någons häktande, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, om åläggande av reseförbud eller i fråga som avses i 49 kap. 7 § är inte inskränkt till viss tid.

I 49 kap. finns bestämmelser om att den, som vill överklaga ett beslut, i vissa fall först skall anmäla missnöje. *Lag (1994:1034)*

2 § Ett överklagande som kommit in för sent skall avvisas av tingsrätten. Överklagandet skall dock inte avvisas om det har kommit in till hovrätten inom klagotiden. *Lag (1994:1034)*

3 § Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. det beslut som överklagas,
2. den ändring i beslutet som yrkas,
3. grunderna för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas, när sådant tillstånd krävs, och
5. de bevis som åberopas och vad som skall styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in samtidigt med överklagandet.

Lag (1994:1034)

4 § Om inte överklagandet avvisas enligt 2 §, skall tingsrätten till hovrätten sända över detta och övriga handlingar i målet som har betydelse för prövningen av överklagandet.

Lag (1994:1034)

5 § Om det finns något annat hinder mot att ta upp ett överklagande till prövning än att detta kommit in för sent, får hovrätten omedelbart avvisa överklagandet. *Lag (1994:1034)*

6 § Uppfyller överklagandet inte föreskrifterna i 3 § eller är det på annat sätt ofullständigt, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen. Något föreläggande behöver dock inte meddelas om överklagandet är ofullständigt endast i fråga om sådana uppgifter som avses i 3 § första stycket 4.

Följer klaganden inte föreläggandet skall överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten. *Lag (2005:683)*

6 a § Om överklagandet inte avvisas enligt 5 § eller 6 § andra stycket, skall hovrätten, när prövningstillstånd krävs, besluta om sådant tillstånd skall meddelas. Om det behövs, skall beslutet föregås av skriftväxling.

Om det finns särskilda skäl, får sammanträde hållas innan frågan om prövningstillstånd avgörs. Till ett sådant sammanträde skall parterna kallas. Uteblir en part, får frågan ändå avgöras. *Lag (2005:683)*

7 § Om hovrätten finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet och prövningstillstånd beviljas eller sådant tillstånd inte krävs, skall överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid, om detta inte redan har skett. I mål där åklagaren är motpart får överklagandet dock översändas till denne utan delgivning.

Det överklagade beslutet får inte ändras såvitt angår motpartens rätt utan att han eller hon har getts tillfälle att yttra sig.

Har tingsrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om en åtgärd som avses i 26–28 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarar att beslutet får verkställas även om det inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte får verkställas. Hovrätten får också ändra tingsrättens beslut i fråga om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud utan att höra motparten. *Lag (2005:683)*

8 § Motparten skall i sin svarsskrivelse yttra sig över de grunder för överklagandet som klaganden anfört och ange de omständigheter han själv vill anföra.

Skrivelsen skall innehålla uppgift om de bevis parten åberopar och om vad som skall styrkas med varje bevis. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare skall ges in till hovrätten samtidigt med svarsskrivelsen. *Lag (1994:1034)*

9 § Om det behövs får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl. *Lag (1994:1034)*

10 § har upphävts genom lag (2005:683).

11 § Om det är nödvändigt för utredningen i målet att en part eller någon annan hörs muntligen, får hovrätten besluta om detta på lämpligt sätt. Hovrätten skall besluta att den som är anhållen eller häktad skall inställas till förhöret.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är personligen närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas. *Lag (2005:683)*

12§ Ett överklagande får återkallas innan hovrättens slutliga beslut har meddelats.

Lag (1994:1034)

13§ Har en part eller intervenient överklagat ett beslut som tagits in i en dom eller som får överklagas endast i samband med att domen överklagas, och är även domen överklagad, skall målen i hovrätten handläggas gemensamt enligt 50 eller 51 kap.

Första stycket gäller inte om beslutet angår ett ombud, en försvarare, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som inte var part eller intervenient i tingsrätten.

Lag (1994:1034)

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2016:37

| Denna lag träder i kraft den 1 april 2016.

Lag (1974:371) om rättegången i arbetstvister

(senast ändrad genom SFS 2016:199)

1 kap. Lagens tillämpningsområde	648
2 kap. Domstolarna i arbetstvister	649
3 kap. Arbetsdomstolens sammansättning m.m.	650
4 kap. Rättegången i Arbetsdomstolen	652
Allmänna bestämmelser	652
Rättegången i Arbetsdomstolen som första domstol	653
Rättegången i Arbetsdomstolen som fullföljdsinstans	654
5 kap. Övriga bestämmelser	655
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	655
Propositioner	656

1 kap. Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag äger tillämpning på rättegången i tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare (arbetstvister).

Gemensamt med arbetstvist får handläggas även annan tvist mellan samma eller olika parter, om rätten med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter finner sådan handläggning lämplig. När skäl därtill föreligger, kan rätten åter särskilja målen.

2 § Denna lag tillämpas ej på

1. mål som enligt lag får upptas endast av viss tingsrätt eller som skall handläggas av tingsrätt i annan sammansättning än som anges i rättegångsbalken,
2. mål som skall handläggas av tingsrätt med tillämpning av konkurslagen (1987:672) eller lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion,
3. mål om skadestånd i anledning av brott, om talan föres i samband med åtal för brottet,
4. mål om ersättning för yrkesskada, när tvisten ej rör kollektivavtals rätta innebörd.

Lagen skall inte tillämpas på mål som rör arbetstagare som avses i 1 § lagen (1994:260) om offentlig anställning, när tvisten gäller

1. fråga som rör anställning av arbetstagare utan att enbart avse tvist om kollektivavtal,
2. tjänstgöringsskyldighet för ordinarie domare enligt lagen (1994:261) om fullmakt-sanställning.

Lagen skall inte heller tillämpas på andra mål som rör arbetstagare hos arbetsgivare med offentlig ställning, när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas hos regeringen, en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet. *Lag (1996:1055)*

2 §¹ Denna lag tillämpas inte på

1. mål som enligt lag får upptas endast av en viss tingsrätt eller som ska handläggas av en tingsrätt i en annan sammansättning än som anges i rättegångsbalken,
2. mål som ska handläggas av tingsrätt med tillämpning av konkurslagen (1987:672) eller lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion,
3. mål om skadestånd i anledning av brott, om talan förs i samband med åtal för brottet,
4. mål om ersättning för yrkesskada, när tvisten inte rör kollektivavtals rätta innebörd,
5. mål som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar, och
6. mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning och artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken.

¹ Denna lydelse träder i kraft den 1 september 2016 enligt lag (2016:199) [red.anm.].

Lagen ska inte tillämpas på mål som rör arbetstagare som avses i 1 § lagen (1994:260) om offentlig anställning, när tvisten gäller

1. fråga som rör anställning av arbetstagare utan att enbart avse tvist om kollektivavtal,
2. tjänstgöringsskyldighet för ordinarie domare enligt lagen (1994:261) om fullmakt-sanställning.

Lagen ska inte heller tillämpas på andra mål som rör arbetstagare hos arbetsgivare med offentlig ställning, när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas till regeringen, en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet. *Lag (2016:199)*

3 § Tvist som ska handläggas enligt denna lag får i stället genom avtal hänskjutas till avgörande av skiljemän. Detta gäller dock inte fall som avses i 31 § första eller tredje stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Inte heller får avtal som före tvistens uppkomst träffats om att tvisten ska avgöras av skiljemän utan förbehåll om rätt för parterna att klandra skiljedomen, göras gällande i tvist om föreningsrätt eller i tvist enligt

- lagen (2002:293) om förbud mot diskriminering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning, eller
- diskrimineringslagen (2008:567). *Lag (2008:574)*

2 kap. Domstolarna i arbetstvister

1 § Arbetsdomstolen ska som första domstol ta upp och avgöra tvist som väcks av arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation eller av arbetsgivare som själv slutit kollektivavtal, om målet gäller

1. tvist om kollektivavtal eller annan arbetstvist som avses i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,
2. arbetstvist i övrigt under förutsättning att kollektivavtal gäller mellan parterna eller att enskild arbetstagare som berörs av tvisten sysselsätts i arbete som avses med kollektivavtal vilket arbetsgivaren är bunden av.

Arbetsdomstolen är behörig domstol enligt första stycket även när kollektivavtal tillfälligt inte gäller.

Gemensamt med arbetstvist enligt första eller andra stycket får handläggas även annan arbetstvist mellan samma eller olika parter, om domstolen med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter finner sådan handläggning lämplig. När det föreligger skäl, kan domstolen åter särskilja målen.

Arbetsdomstolen är alltid behörig att som första domstol ta upp och avgöra en tvist om stridsåtgärd som avses i 41, 41 b och 41 c §§ lagen om medbestämmande i arbetslivet.

Lag (2010:230)

2 § Annan arbetstvist än som avses i 1 § skall upptagas och avgöras av tingsrätt.

Talan som avses i 1 § och som föres av arbetsgivare, som själv slutit kollektivavtal, eller av arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation för egen del får väckas vid tingsrätt i stället för vid Arbetsdomstolen. Är svaranden organisation, eller skulle enligt 4 kap. 5 § andra stycket organisation ha stämts in om tvisten hade väckts vid Arbetsdomstolen, får det dock ske enbart med stöd av sådant avtal som anges i 10 kap. 16 § rättegångsbalken.

I arbetstvist enligt första eller andra stycket får arbetsgivaren sökas vid rätten i den ort där arbetstagaren har sitt hemvist. *Lag (1977:530)*

3 § Arbetsdomstolen är överrätt vid överklagande i mål som enligt 2 § tagits upp av tingsrätt.

Att i visst fall ett beslut som meddelats av annan myndighet än tingsrätt kan överklagas hos Arbetsdomstolen följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.

Arbetsdomstolen prövar klagan över domvilla i fråga om tingsrätts avgörande i mål som avses i 2 § och i fråga om de avgöranden av annan myndighet som avses i andra stycket. Frågor om resning och återställande av försutten tid beträffande sådana avgöranden prövas av Högsta domstolen. *Lag (1994:1043)*

4 § Mot Arbetsdomstolens dom eller beslut får talan ej föras.

5 § Har talan väckts vid tingsrätt av medlem i arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation och kan organisationen enligt 1 § och 4 kap. 5 § föra denna talan vid Arbetsdomstolen, skall organisationen beredas tillfälle att uppge om den vill föra talan där. Detsamma gäller när tvist om kollektivavtal väckts vid tingsrätt av den som har varit medlem i arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation som slutit avtalet. Förklarar därvid organisationen att den vill föra talan vid Arbetsdomstolen, skall målet överlämnas dit.

Har i annat fall än som avses i första stycket mål, som enligt 1 § skall upptagas och avgöras av Arbetsdomstolen, väckts vid tingsrätt, skall det på yrkande av part överlämnas till Arbetsdomstolen. Har målet avgjorts av tingsrätt och därifrån fullföljts till Arbetsdomstolen, skall det på yrkande av part företagas till handläggning som om talan hade väckts där.

I fall som avses i första eller andra stycket skall talan anses väckt vid Arbetsdomstolen, när ansökan om stämning inkom till tingsrätten. *Lag (1977:530)*

6 § Har talan väckts vid Arbetsdomstolen av medlem i arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation, eller i tvist om kollektivavtal av den som varit medlem i organisation som slutit avtalet, och förklarar ej organisationen att den vill föra talan där enligt 1 § och 4 kap. 5 §, skall målet på yrkande av part hänvisas till tingsrätt som är behörig. Detsamma gäller om Arbetsdomstolen i annat fall finner sig icke vara behörig enligt 1 § att pröva talan som har väckts där.

Meddelas i Arbetsdomstolen beslut, varigenom viss tingsrätt förklaras icke vara behörig att upptaga mål som har väckts vid tingsrätten, skall Arbetsdomstolen på yrkande av part hänvisa målet till annan tingsrätt som är behörig.

Har skilda domstolar genom beslut som vunnit laga kraft funnits obehöriga, skall Arbetsdomstolen, om den finner någon av dem vara behörig, på ansökan av part hänvisa målet till den tingsrätt, som bort upptaga målet. Sådan ansökan skall göras inom en månad från den dag då det sist meddelade beslutet vann laga kraft.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller ej, om domstols bristande behörighet beror på att målet ej skall handläggas enligt denna lag. *Lag (1977:530)*

7 § Finner hovrätt eller Högsta domstolen att dit fullföljt mål rätteligen skulle ha fullföljts till Arbetsdomstolen, skall målet överlämnas till denna domstol.

Finner Arbetsdomstolen att dit fullföljt mål rätteligen skulle ha fullföljts till hovrätt, skall Arbetsdomstolen överlämna målet till vederbörande hovrätt. *Lag (1977:530)*

8 § Mot beslut varigenom mål överlämnats till Arbetsdomstolen får talan ej föras. Har annan domstol än Högsta domstolen överlämnat målet, skall Arbetsdomstolen, om den finner sig icke vara behörig, visa målet åter till den domstol som överlämnat det.

Lag (1977:530)

3 kap. Arbetsdomstolens sammansättning m.m.

1 § Arbetsdomstolen består av högst fyra ordförande, högst fyra vice ordförande samt sjutton andra ledamöter. En av ordförandena ska vara chef för domstolen.

Ledamot ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan en ledamot börjar tjänstgöra i Arbetsdomstolen, ska han eller hon ha avlagt domared.

För annan ledamot än ordförande ska det finnas högst tre ersättare. Det som sägs i denna lag om ledamot gäller även ersättare, om inte annat särskilt anges.

I lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande tillika chef och övriga ordförande i domstolen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år. *Lag (2010:1448)*

2 § Ordförande, vice ordförande och tre andra ledamöter utses bland personer som ej kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen.

Ordförande och vice ordförande skall vara lagkunniga och erfarna i domarvärv.

De tre andra ledamöterna skall ha särskild insikt i förhållandena på arbetsmarknaden.

Lag (1977:530)

3 § Av övriga fjorton ledamöter utses fyra efter förslag av Föreningen Svenskt Näringsliv, två efter förslag av Sveriges Kommuner och Landsting, en efter förslag av Arbetsgivarverket, fyra efter förslag av Landsorganisationen i Sverige, två efter förslag av Tjänstemännens centralorganisation och en efter förslag av Sveriges Akademikers Centralorganisation.

Vad som i första stycket sägs om utseende av ledamot äger motsvarande tillämpning på utseende av ersättare för sådan ledamot.

Förslag till ledamöter och ersättare skall uppta minst dubbelt så många personer som de som skall utses med ledning av förslaget. Har sådant förslag ej avgetts, förordnar regeringen ändå ledamöter och ersättare till föreskrivet antal. *Lag (2007:646)*

4 § Är ordförande hindrad att tjänstgöra, får vice ordförande inträda i ordförandes ställe. Ersättare för vice ordförande får dock inträda i ordförandes ställe endast vid handläggning som avses i 7 §.

Är annan ledamot än ordförande hindrad att tjänstgöra i visst mål, inträder ledamot eller ersättare som utsetts på motsvarande sätt. Därvid anses ledamöter som utsetts efter förslag av Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsgivarverket ha utsetts på samma sätt.

Kan ledamot eller ersättare ej tillkallas enligt andra stycket, får ordföranden i målet kalla annan lämplig person att tjänstgöra som tillfällig ersättare. *Lag (2007:646)*

5 § Ledamot har rätt att bli entledigad, om särskilda omständigheter föranleder det. Avsägelse av uppdraget prövas av regeringen. Avgår ledamot, förordnar regeringen annan för återstoden av den tid, för vilken ledamoten varit utsedd. Därvid äger bestämmelserna i 2 och 3 §§ motsvarande tillämpning.

Ledamot som avgått är skyldig att delta i fortsatt behandling av mål, i vars handläggning han förut har deltagit. *Lag (1974:1092)*

6 § Arbetsdomstolen är domför med ordförande samt högst sex och lägst fyra andra ledamöter. Av de ledamöter som avses i 2 § ska högst tre och lägst en delta. Av de ledamöter som avses i 3 § ska högst fyra och lägst två delta, lika många för vardera arbetsgivarsidan och arbetstagersidan.

Arbetsdomstolen är även domför med ordförande samt en ledamot för vardera arbetsgivarsidan och arbetstagersidan

1. vid huvudförhandling i mål som saknar betydelse för ledning av rättstillämpningen och även i övrigt är av enklare slag,
2. vid avgörande av mål utan huvudförhandling,
3. vid behandling av frågor om prövningstillstånd,
4. vid annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling.

Arbetsdomstolen är vidare domför med tre lagfarna domare

1. vid behandling av frågor om prövningstillstånd,
2. vid handläggning som avses i andra stycket 2 eller 4, om prövningen i väsentlig grad avser annat än arbetsrättsliga frågor.

Vill någon ledamot vid handläggning enligt andra eller tredje stycket att ett mål ska avgöras eller en viss fråga prövas av domstolen i den sammansättning som föreskrivs i första stycket, gäller ledamotens mening. *Lag (2008:302)*

6 a § I mål där ett yrkande helt eller delvis grundas på ett sådant förhållande som avses i diskrimineringslagen (2008:567) gäller bestämmelserna i andra–fjärde styckena i stället för 6 §.

Arbetsdomstolen är domför med ordförande samt fyra andra ledamöter. Av de ledamöter som avses i 2 § ska tre delta. Av de ledamöter som avses i 3 § ska en för vardera arbetsgivarsidan och arbetstagarsidan delta. Domstolen får dock ha en sammansättning med en ordförande och sex andra ledamöter enligt 6 § första stycket, om parterna i målet begär det.

Arbetsdomstolen är vidare domför med tre lagfarna domare

1. vid behandling av frågor om prövningstillstånd,
2. vid sådan handläggning som avses i 6 § andra stycket 2 eller 4, om prövningen i väsentlig grad avser annat än arbetsrättsliga frågor.

Vill någon ledamot vid handläggning enligt tredje stycket att ett mål ska avgöras eller en viss fråga prövas av domstolen i den sammansättning som föreskrivs i andra stycket med en ordförande och fyra andra ledamöter, gäller ledamotens mening. *Lag (2008:932)*

7 § Ordförande får ensam på Arbetsdomstolens vägnar företa förberedande åtgärder samt

1. meddela beslut om avskrivning,
2. pröva yrkande om kvarstad,
3. meddela beslut om avvisande av mål, om det är uppenbart att rättegångshinder föreligger,
4. avvisa bevisning enligt 35 kap. 7 § rättegångsbalken,
5. avvisa ny omständighet eller nytt bevis enligt 50 kap. 25 § tredje stycket rättegångsbalken,
6. hänvisa mål till behörig tingsrätt enligt 2 kap. 6 § första stycket,
7. meddela tredsokodm,
8. meddela dom över yrkande som har medgivits eller eftergivits,
9. stadfästa förlikning,
10. utdöma vite som har förelagts part eller någon annan i rättegång. *Lag (1992:124)*

8 § Förberedande åtgärder och sådan handläggning som avses i 7 § 1 kan enligt ordförandes uppdrag också utföras av annan lagfaren tjänsteman vid domstolen, vilken förordnats därtill av domstolen.

Därutöver kan även handläggning som avses i 7 § 6–10 enligt ordförandes uppdrag utföras av sådan annan lagfaren tjänsteman vid domstolen, som efter att ha vunnit tillräcklig erfarenhet förordnats därtill av domstolen. *Lag (1992:124)*

9 § Finner Arbetsdomstolen vid överläggning till dom eller beslut den rådande meningen avvika från rättsgrundsats eller lagtolkning som den senast antagit, kan domstolen i den sammansättning som föreskrivs i 6 § första stycket förordna att målet eller viss i målet uppkommen rättsfråga skall avgöras av domstolen i dess helhet.

När mål eller viss däri uppkommen fråga avgörs av Arbetsdomstolen i dess helhet, skall alla ledamöter eller ersättare för dem delta i avgörandet.

Avgörande som avses i andra stycket kan fattas utan huvudförhandling. *Lag (1992:124)*

10 § Närmare bestämmelser om Arbetsdomstolens organisation och verksamhet meddelas av regeringen. *Lag (1974:1092)*

4 kap. Rättegången i Arbetsdomstolen

Allmänna bestämmelser

1 § Arbetsdomstolen skall sammanträda på den ort där domstolen har sitt säte. Sammanträde kan även hållas på annan ort, om det av särskilda skäl är påkallat. Sammanträde skall hållas så ofta det behövs för arbetet.

2 § Omröstning till dom eller beslut sker i den ordning som Arbetsdomstolen bestämmer.

3 § Dom skall meddelas så snart det kan ske. Den skall underskrivas av dem som deltagit i avgörandet. Kopia av domen skall utsändas till parterna samma dag som domen meddelas.

Vad som i första stycket föreskrivits om dom gäller också slutligt beslut. *Lag (1992:124)*

4 § Berättelser som lämnas vid huvudförhandling under förhör i bevissyfte behöver inte dokumenteras. *Lag (2008:302)*

Rättegången i Arbetsdomstolen som första domstol

5 § I tvist om kollektivavtal kan organisation, som slutit avtalet, väcka och utföra talan vid Arbetsdomstolen för den som är eller har varit medlem i organisationen. I annan arbets-tvist som anges i 2 kap. 1 § kan arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation som avses i 6 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet väcka och utföra talan vid Arbetsdomstolen för medlem i organisationen. Vad som finns föreskrivet om part beträffande jävsförhållande, personlig inställelse, hörande under sanningsförsäkran och andra frågor som rör bevisningen skall även gälla den för vilken organisationen för talan.

Vill någon föra talan vid Arbetsdomstolen mot medlem eller förut varande medlem i organisation som avses i första stycket, skall i motsvarande fall som anges där även organisationen instämmas. Organisationen kan därvid svara på medpartens vägnar, om denne ej själv utför sin talan.

Vad som i denna paragraf sägs om organisation gäller även om samman slutning av flera sådana organisationer. Med medlem avses därvid såväl de anslutna organisationerna som deras medlemmar. *Lag (1977:530)*

6 § Talan, som ej innefattar yrkande att motparten skall förpliktas att fullgöra eller underlåta något, skall avvisas om det ej är av avsevärd betydelse för käranden eller den för vilken organisation för talan att sådan fastställsetalan prövas. *Lag (1976:581)*

7 § Talan får ej upptagas till prövning av Arbetsdomstolen förrän förhandling, som kan påkallas enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller som anges i kollektivavtal, har ägt rum rörande tvistefrågan.

Första stycket gäller icke talan enligt 31 § första eller tredje stycket lagen om medbestämmande i arbetslivet och ej heller tvist huruvida stridsåtgärd vidtagits i strid mot lag eller kollektivavtal eller tvist om påföljd för sådan åtgärd. Har i fall som avses i 43 § lagen om medbestämmande i arbetslivet överläggningsskyldighet ej fullgjorts, får Arbetsdomstolen dock ej pröva tvisten förrän så skett.

Utän hinder av första och andra styckena får talan upptagas till prövning, såvitt gäller fråga om förordnande för tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger i målet. Sedan en sådan prövning har skett, skall målet förklarar vilande i avbidan på att förhandling eller överläggning rörande tvistefrågan enligt första eller andra stycket slutförts. Innan sådan förhandling eller överläggning slutförts får målet icke slutligt prövas.

Har förhandling eller överläggning som avses i första eller andra stycket ej ägt rum, får talan ändå upptagas till prövning, om mot förhandlingen eller överläggningen förelegat hinder, som icke berott av käranden. *Lag (1992:441)*

8 § Den som vill väcka talan vid Arbetsdomstolen skall hos domstolen göra skriftlig ansökan om stämning på motparten.

Förekommer inte anledning att avvisa ansökan, skall domstolen utfärda stämning på svaranden att svara på käromålet. Svaranden får föreläggas att skriftligen avge svaromål enligt 42 kap. 7 § rättegångsbalken vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas mot honom. *Lag (1992:124)*

9 § Utfärdas stämning, skall förberedelse i målet äga rum.

Uteblir båda parterna eller en av dem från sammanträde för muntlig förberedelse eller underlåter svaranden att följa föreläggande att skriftligen avge svaromål vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas mot honom gäller vad som föreskrivs i 44 kap. 1, 2 och 7 a §§ rättegångsbalken. Finner domstolen med hänsyn till tvistens art eller andra omständigheter i målet att yrkande om tredskodom inte bör meddelas, skall

domstolen om den andre parten yrkar det i stället vidta åtgärder för fortsatt förberedelse, om detta kan antas vara till gagn för utredningen, eller sätta ut målet till huvudförhandling. Framställs inte sådant yrkande av parten, skall målet avskrivas.

Underlåter svaranden vid skriftlig förberedelse att komma in med svaromål, och har inte föreläggande som avses i andra stycket meddelats honom, sätts målet ut till huvudförhandling, om inte fortsatt förberedelse kan antas vara till gagn för målets utredning. *Lag (1992:124)*

10 § Sedan förberedelsen avslutats, skall Arbetsdomstolen företa målet till avgörande så snart det kan ske.

Mål avgörs efter huvudförhandling. Domstolen får dock avskriva eller avvisa mål, meddela tredskodom och dom över yrkande, som medgivits eller eftergivits, samt stadfästa förlikning utan att hålla huvudförhandling.

Domstolen får även i annat fall än som avses i andra stycket företa mål till avgörande utan huvudförhandling, om part begär det och domstolen med hänsyn till tvistens art och övriga omständigheter finner det lämpligt. Mot parts bestridande får mål dock inte avgöras i denna ordning. *Lag (1992:124)*

11 § Till huvudförhandling skall part och ställföreträdare för part kallas att infinna sig personligen, om hans närvaro behövs för utredningen. Skall personlig inställelse ske, kan domstolen förelägga vite.

Uteblir båda parterna eller en av dem från sammanträde för huvudförhandling gäller vad som föreskrives i 44 kap. 1 § och 2 § första stycket rättegångsbalken. Finner domstolen med hänsyn till tvistens art eller andra omständigheter i målet att yrkande om tredskodom ej bör bifallas, skall domstolen på den tillstadeskomne partens yrkande i stället företaga målet till förhandling och avgörande. Framställs ej sådant yrkande skall målet avskrivas.

Kallelse till huvudförhandling skall innehålla erinran om att målet utan hinder av parts utevaror kan på yrkande av motparten företagas till förhandling och avgörande. Erinran om att målet kan avgöras genom tredskodom skall intagas i kallelsen, om domstolen finner att sådan påföljd för utevaror kan komma i fråga.

Uppskjutes påbörjad huvudförhandling, skall förhandlingen fortsättas snarast möjligt. Ny huvudförhandling behöver ej hållas i anledning av sådant uppskov. *Lag (1977:530)*

Rättegången i Arbetsdomstolen som fullföljdsinstans

12 § En tingsrätts dom eller beslut får överklagas hos Arbetsdomstolen enligt bestämmelserna i 49 kap. rättegångsbalken. Överklagandet skall ske inom den tid som anges i 50 kap. 1 och 2 §§ eller 52 kap. 1 § rättegångsbalken. *Lag (1994:1043)*

13 § Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. det avgörande som överklagas,
2. den ändring i avgörandet som yrkas,
3. grunderna för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas,
5. de bevis som åberopas, och
6. vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Vid överklagande av en tingsrätts dom ska klaganden i skrivelsen även ange om han eller hon vill att det ska hållas ett förnyat förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part eller hållas en förnyad syn. *Lag (2008:302)*

14 § Har tingsrätten avslagit yrkande om förordnande för tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger i målet, kan Arbetsdomstolen omedelbart meddela sådant förordnande att gälla till dess annorlunda förordnas. Har tingsrätten bifallit yrkande som nu sagts, kan Arbetsdomstolen omedelbart förordna att tingsrättens förordnande inte längre skall gälla. *Lag (1992:124)*

15 § Sedan målets beredande avslutats, skall Arbetsdomstolen företaga målet till avgörande så snart det kan ske.

Avser överklagandet en tingsrätts dom, får målet avgöras utan huvudförhandling, om någon muntlig bevisning inte skall tas upp och inte heller något annat särskilt skäl föranleder att huvudförhandling hålls.

Avser överklagandet ett beslut, avgörs målet utan huvudförhandling. *Lag (1994:1043)*

16 § Till huvudförhandling skall part och ställföreträdare för part kallas att infinna sig personligen, om hans närvaro behövs för utredningen. Skall personlig inställelse ske, kan Arbetsdomstolen förelägga vite.

Uteblir klaganden från sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. En upplysning om detta skall tas in i kallelsen till sammanträdet. Har överklagandet förfallit, kan klaganden hos Arbetsdomstolen ansöka om återupptagande av målet enligt 50 kap. 22 § rättegångsbalken.

Uteblir motparten företas målet till förhandling och avgörande utan hinder av hans utevaro, om hans närvaro inte är av betydelse för målets handläggning eller utredning. En upplysning om detta skall tas in i kallelsen till sammanträdet.

Uppskjutes påbörjad huvudförhandling, skall förhandlingen fortsättas snarast möjligt. Ny huvudförhandling behöver ej hållas i anledning av sådant uppskov. *Lag (1994:1043)*

5 kap. Övriga bestämmelser

1 § Vad som föreskrives i 4 kap. 7 § äger motsvarande tillämpning i arbetstvist som med stöd av 2 kap. 2 § väckes vid tingsrätt.

Förekommer anledning att kollektivavtal, som slutits av andra än parterna i målet, har betydelse för prövningen av tvisten i målet, skall de parter som slutit kollektivavtalet beredas tillfälle att yttra sig i målet. *Lag (1977:530)*

2 § I mål som handlägges enligt denna lag kan förordnas att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad, om den part som förlorat målet hade skälig anledning att få tvisten prövad.

Kostnad för sådan förhandling eller överläggning som avses i 4 kap. 7 § och grundas på lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller på kollektivavtal ersättes ej som rättegångskostnad.

Skyldighet för flera medparter att ersätta rättegångskostnad i mål, som upptagits av Arbetsdomstolen som första domstol, skall fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till deras förhållande till saken och rättegången. *Lag (1982:88)*

3 § I allt varom i denna lag ej är särskilt föreskrivet gäller i tillämpliga delar vad som i rättegångsbalken eller annan författning är föreskrivet om rättegången i tvistemål, vari förlikning om saken är tillåten. Därvid skall beträffande rättegången i Arbetsdomstolen som första domstol tillämpas vad som är föreskrivet om rättegången i tingsrätt. I fråga om rättegången i Arbetsdomstolen som fullföljdsinstans tillämpas vad som är föreskrivet om rättegången i hovrätt. I fråga om de icke lagfarna ledamöterna i Arbetsdomstolen tillämpas 12 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken. *Lag (1991:638)*

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2016:199

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

Propositioner

<i>SFS 1974:371</i> Prop. 1974:77	<i>SFS 1974:1012</i> Prop. 1974:174	<i>SFS 1974:1092</i> Prop. 1974:151	<i>SFS 1975:1294</i> Prop. 1975/76:64
<i>SFS 1976:581</i> Prop. 1975/76:105	<i>SFS 1977:530</i> Prop. 1976/77:141	<i>SFS 1980:413</i> Prop. 1979/80:129	<i>SFS 1981:831</i> Prop. 1980/81:84
<i>SFS 1982:88</i> Prop. 1981/82:71	<i>SFS 1984:818</i> Prop. 1983/84:165	<i>SFS 1987:438</i> Prop. 1986/87:84	<i>SFS 1987:683</i> Prop. 1986/87:89 Prop. 1986/87:90
<i>SFS 1988:651</i> Prop. 1987/88:150	<i>SFS 1988:1289</i> Prop. 1987/88:124	<i>SFS 1988:1456</i> Prop. 1987/88:58	<i>SFS 1991:638</i> Prop. 1990/91:98
<i>SFS 1992:124</i> Prop. 1991/92:84	<i>SFS 1992:441</i> Prop. saknas	<i>SFS 1994:135</i> Prop. 1993/94:101	<i>SFS 1994:268</i> Prop. 1993/94:65
<i>SFS 1994:1043</i> Prop. 1993/94:190	<i>SFS 1994:2081</i> Prop. 1994/95:6	<i>SFS 1996:1055</i> Prop. saknas	<i>SFS 1997:752</i> Prop. 1996/97:106
<i>SFS 1999:134</i> Prop. 1997/98:179	<i>SFS 2000:164</i> Prop. saknas	<i>SFS 2000:177</i> Prop. 1999/2000:26	<i>SFS 2001:344</i> Prop. 2000/01:123
<i>SFS 2002:295</i> Prop. 2001/02:97	<i>SFS 2003:315</i> Prop. 2002/03:65	<i>SFS 2005:696</i> Prop. 2004/05:131	<i>SFS 2007:636</i> Prop. saknas
<i>SFS 2007:646</i> Prop. 2006/07:113	<i>SFS 2008:301</i> Prop. 2007/08:72	<i>SFS 2008:302</i> Prop. 2007/08:72	<i>SFS 2008:574</i> Prop. 2007/08:95
<i>SFS 2008:932</i> Prop. 2008/09:4	<i>SFS 2010:230</i> Prop. 2009/10:48	<i>SFS 2010:1448</i> Prop. 2009/10:181	<i>SFS 2016:199</i> Prop. 2015/16:57

Lag (1991:852) om betalningsföreläggande för fordringar i arbetstvister

(senast ändrad genom SFS 2015:685)

1 § Ansökan om betalningsföreläggande enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning får göras hos Kronofogdemyndigheten trots att tvist om anspråket skall handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

2 § Har ansökan om betalningsföreläggande gjorts av en medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation och uppkommer fråga om överlämnande av målet till tingsrätt med stöd av 36 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning eller därför att återvinning sökts, skall organisationen, om den enligt 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister kan föra sökandens talan vid Arbetsdomstolen, beredas tillfälle att uppgå om den vill föra talan där. Detsamma gäller när ansökan om betalningsföreläggande har gjorts i kollektivavtalstvist av någon som har varit medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation som har slutit avtalet. Förklarar organisationen att den vill föra talan vid Arbetsdomstolen, skall Kronofogdemyndigheten överlämna målet dit.

Om Arbetsdomstolen finner sig inte vara behörig att handlägga målet, skall domstolen överlämna detta till en tingsrätt som enligt vad som framgår av handlingarna är behörig. Detta gäller dock inte om det är Högsta domstolen som har överlämnat målet till Arbetsdomstolen.

3 § har upphävts genom lag (2015:685).

4 § Har Kronofogdemyndigheten överlämnat ett mål till Arbetsdomstolen hindrar 24 § delgivningslagen (2010:1932) inte att svaranden delges handlingar genom förenklad delgivning om denne under handläggningen hos Kronofogdemyndigheten har fått information om att sådan delgivning kan komma att användas i målet i Arbetsdomstolen.

Lag (2015:685)

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2015:685

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Propositioner

SFS 1991:852

SFS 1991:878

SFS 2006:416

SFS 2010:1960

Prop. 1990/91:126

Prop. saknas

Prop. 2005/06:78

Prop. 2009/10:237

SFS 2015:685

Prop. 2015/16:11

Lag (1999:116) om skiljeförfarande

(senast ändrad genom SFS 2006:730)

Skiljeavtalet	658
Skiljemännen	659
Förfarandet	660
Skiljedomen	661
Skiljedoms ogiltighet och upphävande av skiljedom	662
Skiljedomskostnaderna	663
Forumfrågor och talefrister	664
Internationella förhållanden	664
Erkännande och verkställighet av utländsk skiljedom m.m.	665
Propositioner	666

Skiljeavtalet

1 § Tvister i frågor som parterna kan träffa förlikning om får genom avtal lämnas till avgörande av en eller flera skiljemän. Ett sådant avtal kan avse framtida tvister om ett rättsförhållande som är angivet i avtalet. Tvisten får avse förekomsten av en viss omständighet.

Parterna får låta skiljemännen komplettera avtal utöver vad som följer av tolkning av avtal.

Skiljemän får pröva konkurrensrättens civilrättsliga verkningar mellan parterna.

2 § Skiljemännen får pröva sin egen behörighet att avgöra tvisten. Detta hindrar inte en domstol från att på begäran av en part pröva frågan. Skiljemännen får fortsätta skiljeförfarandet i avvaktan på domstolens avgörande.

Även om skiljemännen i ett beslut under förfarandet funnit att de är behöriga att avgöra tvisten är deras beslut inte bindande. I fråga om talan mot en skiljedom som innefattar ett avgörande om behörigheten gäller bestämmelserna i 34 och 36 §§.

3 § När giltigheten av ett skiljeavtal som utgör en del av ett annat avtal skall bedömas vid prövningen av skiljemännens behörighet, skall skiljeavtalet anses som ett särskilt avtal.

4 § En domstol får inte mot en parts bestridande pröva en fråga som enligt ett skiljeavtal skall prövas av skiljemän.

En invändning om skiljeavtal skall framställas första gången en part skall föra talan i saken vid rätten. Invändningar som framställs senare är utan verkan om inte parten har haft laga förfall och framställt invändningen så snart förfallet upphörde. En invändning om skiljeavtal skall beaktas även om den part som gör invändningen låtit en fråga som omfattas av skiljeavtalet prövas av Kronofogdemyndigheten i ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning.

Under tiden tvisten behandlas av skiljemän eller innan dess får en domstol oberoende av skiljeavtalet meddela sådana beslut om säkerhetsåtgärder som domstolen enligt lag är behörig att meddela. *Lag (2006:730)*

5 § En part förlorar sin rätt att åberopa skiljeavtalet som hinder för rättegång, om parten

1. har bestritt en begäran om skiljedom,
2. låter bli att i rätt tid utse skiljeman, eller
3. inte i rätt tid ställer sin andel av begärd säkerhet för ersättningen till skiljemännen.

6 § Rör en tvist mellan en näringsidkare och en konsument en vara, en tjänst eller någon annan nyttighet som tillhandahållits för huvudsakligen enskilt bruk, får ett skiljeavtal inte göras gällande, om det träffats innan tvisten uppstod. Dock gäller sådana avtal i hyres- eller arrendeförhållanden, om genom dem en hyres- eller arrendenämnd utsetts till skiljenämnd och något annat inte följer av bestämmelserna i 8 kap. 28 § eller 12 kap. 66 § jordabalken.

Första stycket gäller inte om tvisten rör avtal mellan försäkringsgivare och försäkringstagare om försäkring som grundas på kollektivavtal eller som grundas på gruppavtal och handhas av företrädare för gruppen. Första stycket gäller inte heller om annat följer av Sveriges internationella förpliktelser.

Skiljemännen

7 § Var och en som råder över sig själv och sin egendom kan vara skiljeman.

8 § En skiljeman skall vara opartisk.

En skiljeman skall på yrkande av en part skiljas från sitt uppdrag, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för skiljemännens opartiskhet. En sådan omständighet skall alltid anses föreligga

1. om skiljemannen själv eller någon närstående till skiljemannen är part eller annars kan vänta beaktansvärd nytta eller skada av tvistens utgång,
2. om skiljemannen eller någon närstående till skiljemannen är ledamot av styrelsen för ett bolag eller någon annan sammanslutning som är part eller annars är ställföreträdare för en part eller för någon annan som kan vänta beaktansvärd nytta eller skada av tvistens utgång,
3. om skiljemannen som sakkunnig eller annars har tagit ställning i tvisten eller hjälpt en part att förbereda eller utföra sin talan i tvisten, eller
4. om skiljemannen har mottagit eller förbehållit sig ersättning i strid med 39 § andra stycket.

9 § Den som ombeds att åta sig ett uppdrag som skiljeman skall genast uppge alla omständigheter som enligt 7 eller 8 § kan tänkas hindra den vidtalade från att vara skiljeman. En skiljeman skall upplysa parterna och övriga skiljemän om sådana omständigheter så snart alla skiljemän har utsetts och därefter under skiljeförfarandet så snart skiljemannen har fått kännedom om någon ny omständighet.

10 § Ett yrkande om att en skiljeman skall skiljas från sitt uppdrag på grund av en omständighet som anges i 8 § skall framställas inom femton dagar från det att parten fick kännedom såväl om att skiljemannen har utsetts som om omständigheten. Yrkandet prövas av skiljemännen, om parterna inte har bestämt att det skall prövas av någon annan.

Bifalls yrkandet får beslutet inte angripas.

En part som är missnöjd med ett beslut genom vilket ett yrkande ogillats eller avvisats som för sent framställt, får hos tingsrätten ansöka om att skiljemannen skall skiljas från uppdraget. Ansökan skall göras inom trettio dagar från den dag då parten fick del av beslutet. Skiljemännen får fortsätta skiljeförfarandet i avvaktan på tingsrättens avgörande.

11 § Parterna får bestämma att ett yrkande som anges i 10 § första stycket skall prövas slutligt av ett skiljedomsinstitut.

12 § Parterna får bestämma hur många skiljemännen skall vara och hur de skall utses.

Om parterna inte har bestämt något annat gäller 13–16 §§.

Tingsrätten skall utse skiljemän även i andra fall än som anges i 14–17 §§, om parterna har bestämt det och någon av parterna ansöker om det.

13 § Skiljemännen skall vara tre. Vardera parten väljer en skiljeman och de valda utser den tredje.

14 § Skall parterna var för sig välja skiljeman och har den ena parten i en begäran om skiljedom enligt 19 § underrättat motparten om sitt val av skiljeman, är motparten skyldig att inom trettio dagar från mottagandet av underrättelsen skriftligen underrätta den första parten om sitt val av skiljeman.

En part som på detta sätt har underrättat motparten om sitt val av skiljeman får inte utan motpartens samtycke återkalla valet.

Låter motparten bli att utse skiljeman inom den angivna tiden, skall tingsrätten på ansökan av den första parten utse skiljeman.

15 § Skall en skiljeman utses av andra skiljemän men låter de bli att göra det inom trettio dagar från det att den sista av dem blev vald, skall tingsrätten på ansökan av en part utse skiljemannen.

Skall en skiljeman utses av någon annan än en part eller skiljemän, men görs inte det inom trettio dagar från det att en part som önskar att skiljeman utses uppmanat den som skall utse skiljeman att göra det, skall tingsrätten på ansökan av en part utse skiljemannen. Detsamma gäller, om en skiljeman skall utses av parterna gemensamt men de inte har enats inom trettio dagar från det att frågan väckts genom att den ena parten mottagit en underrättelse från motparten.

16 § Om en skiljeman avgår eller skiljs från uppdraget, skall tingsrätten på ansökan av en part utse en ny skiljeman. Om skiljemannen inte kan fullgöra uppdraget på grund av omständigheter som uppkommit efter valet, skall i stället den som ursprungligen haft att göra valet utse en ny skiljeman. Vid detta val tillämpas 14 och 15 §§. Tiden för att utse en ny skiljeman är även för den part som begärt skiljedomen trettio dagar och räknas för alla från det att den som skall utse skiljemannen har fått kännedom om det.

17 § Har en skiljeman försenat förfarandet skall tingsrätten på ansökan av en part skilja skiljemannen från uppdraget och utse en annan skiljeman. Parterna får bestämma att en sådan begäran i stället skall prövas slutligt av ett skiljedomsinstitut.

18 § När en part har ansökt om att tingsrätten skall utse en skiljeman enligt 12 § tredje stycket eller 14–17 §§ får domstolen endast om det är uppenbart avslå ansökan på den grunden att lagliga förutsättningar för skiljeförfarande saknas.

Förfarandet

19 § Har parterna inte bestämt något annat inleds skiljeförfarandet när en part tar emot en begäran om skiljedom enligt andra stycket.

En begäran om skiljedom skall vara skriftlig och innehålla

1. en uttrycklig och villkorlös begäran om skiljedom,
2. uppgift om den fråga som omfattas av skiljeavtalet och som skiljemännen skall pröva, och
3. uppgift om partens val när parten skall utse skiljeman.

20 § Är skiljemännen flera skall en av dem utses till ordförande. Har parterna eller skiljemännen inte bestämt annat, skall den skiljeman vara ordförande som de andra skiljemännen eller, i deras ställe, tingsrätten har utsett.

21 § Skiljemännen skall handlägga tvisten opartiskt, ändamålsenligt och snabbt. De skall därvid följa vad parterna har bestämt, om det inte finns något hinder mot det.

22 § Parterna bestämmer platsen för förfarandet. Annars bestämmer skiljemännen platsen för förfarandet.

Skiljemännen får hålla sammanträde på annan plats i Sverige eller utomlands om inte parterna har bestämt något annat.

23 § Den part som begär skiljedom skall inom den tid som skiljemännen bestämmer ange sina yrkanden i den fråga som har uppgetts i begäran om skiljedom och de omständigheter som parten åberopar till stöd för dem. Motparten skall därefter inom den tid som skiljemännen bestämmer ange sin inställning till yrkandena och de omständigheter som motparten åberopar till stöd för den.

Den part som begär skiljedom får framställa nya yrkanden och motparten egna yrkanden, om yrkandena omfattas av skiljeavtalet och skiljemännen inte med hänsyn till den tidpunkt då de framställs eller andra omständigheter anser det olämpligt att de prö-

vas. Under samma förutsättningar får var och en av parterna under skiljeförfarandet ändra eller komplettera tidigare framställda yrkanden och åberopa nya omständigheter till stöd för sin talan.

Första och andra styckena gäller inte om parterna har bestämt något annat.

24 § Skiljemännen skall ge parterna tillfälle att i all behövlig omfattning utföra sin talan skriftligt eller muntligt. Inför avgörandet av en till skiljemännen överlämnad fråga skall muntlig förhandling hållas, om en part begär det och parterna inte har bestämt något annat.

En part skall ges möjlighet att ta del av alla handlingar och allt annat material som rör tvisten och som tillförs skiljemännen från motparten eller någon annan.

Om en part utan giltigt skäl uteblir från en förhandling eller låter bli att i något annat hänseende iaktta ett föreläggande av skiljemännen, är detta inte hinder mot att handläggningen fortsätter och att tvisten avgörs på det material som finns.

25 § Parterna skall svara för bevisningen. Skiljemännen får dock utse sakkunniga, om inte båda parterna motsätter sig detta.

Skiljemännen får avvisa erbjuden bevisning, om den uppenbart saknar betydelse i tvisten eller om det är motiverat med hänsyn till den tidpunkt då bevisningen åberopas.

Skiljemännen får inte ta upp ed eller sanningsförsäkran. De får inte heller förelägga vite eller annars använda tvångsmedel för att skaffa in begärd bevisning.

Om inte parterna har överenskommit något annat får skiljemännen på begäran av en part bestämma att motparten under förfarandets gång skall vidta en viss åtgärd för att säkerställa det anspråk som skall prövas av skiljemännen. Skiljemännen får föreskriva att den part som begär åtgärden skall ställa skälig säkerhet för den skada som kan tillfogas motparten genom åtgärden.

26 § Om en part vill att ett vittne eller en sakkunnig skall höras under ed eller en part höras under sanningsförsäkran, får parten efter tillstånd av skiljemännen göra ansökan om det hos tingsrätten. Detsamma gäller om en part vill att det skall föreläggas en part eller någon annan att som bevis tillhandahålla en skriftlig handling eller ett föremål. Anser skiljemännen att åtgärden är befogad med hänsyn till utredningen, skall de lämna tillstånd till ansökan. Finns det lagliga förutsättningar för åtgärden, skall tingsrätten bifalla ansökan.

Reglerna i rättegångsbalken tillämpas i fråga om en åtgärd som avses i första stycket. Skiljemännen skall kallas till ett förhör med ett vittne, en sakkunnig eller en part och ges tillfälle att ställa frågor. Om en skiljeman uteblir från förhöret utgör detta inte hinder för att förhöret genomförs.

Skiljedomen

27 § De frågor som har lämnats till skiljemännen avgörs genom skiljedom. Avslutar skiljemännen skiljeförfarandet utan att avgöra dessa frågor sker det också genom skiljedom.

Om parterna förlikas får skiljemännen på deras begäran stadfästa förlikningen i en skiljedom.

Andra avgöranden, som inte tas in i en skiljedom, betecknas beslut.

Skiljemännens uppdrag anses slutfört när de har meddelat slutlig skiljedom, om inte annat följer av 32 eller 35 §.

28 § Återkallar ena parten ett yrkande skall skiljemännen avskrivna tvisten i denna del om inte motparten begär att skiljemännen skall pröva yrkandet.

29 § En del av tvisten eller en viss fråga av betydelse för tvistens bedömning får avgöras genom särskild skiljedom, om inte båda parterna motsätter sig det. En fordran som åberopas till kvittning skall dock prövas i samma skiljedom som huvudfordringen.

Har en part helt eller delvis medgett ett yrkande får särskild skiljedom meddelas över det som har medgetts.

30 § Om en skiljeman utan giltigt skäl låter bli att delta i skiljenämndens prövning av en fråga, är detta inte något hinder mot att övriga skiljemän avgör frågan.

Har parterna inte bestämt något annat, skall som skiljenämndens mening gälla den mening som flertalet av de skiljemän som deltar i avgörandet enas om. Uppnås inte majoritet för någon mening, skall den mening gälla som ordföranden företräder.

31 § En skiljedom skall vara skriftlig och undertecknas av skiljemännen. Det är tillräckligt att domen är undertecknad av flertalet skiljemän om orsaken till att inte samtliga skiljemän undertecknat skiljedomen är angiven i denna. Parterna får bestämma att skiljenämndens ordförande ensam undertecknar skiljedomen.

I skiljedomen skall dagen för dess meddelande och platsen för skiljeförfarandet anges.

Skiljedomen skall genast tillställas parterna.

32 § Om skiljemännen finner att en skiljedom innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av skiljemännens eller någon annans skrivfel, räknofel eller liknande förbiseende eller om skiljemännen av förbiseende inte har avgjort en fråga som skulle ha behandlats i skiljedomen, får de inom trettio dagar från dagen för skiljedomens meddelande besluta om rättelse eller komplettera domen. De får också rätta eller komplettera en skiljedom eller tolka domslutet i en skiljedom om någon av parterna begär det inom trettio dagar från det att parten har fått del av domen.

Om skiljemännen på någon av parternas begäran beslutar om rättelse eller om tolkning av domslutet i en skiljedom, skall det ske inom trettio dagar från det att skiljemännen tog emot en parts begäran om det. Om skiljemännen beslutar att komplettera domen, skall det ske inom sextio dagar.

Innan skiljemännen fattar ett beslut enligt denna paragraf, bör parterna ges tillfälle att yttra sig över åtgärden.

Skiljedoms ogiltighet och upphävande av skiljedom

33 § En skiljedom är ogiltig

1. om den innefattar prövning av en fråga som enligt svensk lag inte får avgöras av skiljemän,
2. om skiljedomen eller det sätt på vilket skiljedomen tillkommit är uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen i Sverige, eller
3. om skiljedomen inte uppfyller föreskrifterna om skriftlighet och undertecknande i 31 § första stycket.

Ogiltigheten kan gälla en viss del av skiljedomen.

34 § En skiljedom som inte kan angripas enligt 36 § skall efter klander helt eller delvis upphävas på talan av en part

1. om den inte omfattas av ett giltigt skiljeavtal mellan parterna,
2. om skiljemännen har meddelat dom efter utgången av den tid som parterna bestämt eller om de annars har överskridit sitt uppdrag,
3. om skiljeförfarande enligt 47 § inte borde ha ägt rum i Sverige,
4. om en skiljeman har utsetts i strid med parternas överenskommelse eller denna lag,
5. om en skiljeman på grund av någon omständighet som anges i 7 eller 8 § har varit obehörig, eller
6. om det annars, utan partens vållande, i handläggningen har förekommit något fel som sannolikt har inverkat på utgången.

En part har inte rätt att åberopa en omständighet som han genom att delta i förfarandet utan invändning eller på annat sätt får anses ha avstått från att göra gällande. Enbart genom att parten har utsett skiljeman skall han inte anses ha godtagit skiljemännens behörighet att avgöra den hänskjutna frågan. Att en part kan ha förlorat rätten enligt första stycket 5 att åberopa en omständighet som anges i 8 § följer av 10 och 11 §§.

Talan skall väckas inom tre månader från den dag då parten fick del av skiljedomen eller, om rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § har ägt rum, inom tre månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse. En part får efter fristens utgång inte åberopa en ny klandergrund till stöd för sin talan.

35 § En domstol får under viss tid skjuta upp ett mål om en skiljedoms ogiltighet eller om upphävande av en skiljedom för att ge skiljemännen tillfälle att återuppta skiljeförfarandet eller vidta någon annan åtgärd som enligt skiljemännens mening undanröjer grunden för ogiltigheten eller upphävandet,

1. om domstolen har funnit att talan i målet skall bifallas och ena parten har begärt uppskov, eller
2. om båda parter har begärt uppskov.

Meddelar skiljemännen en ny skiljedom, får en part inom den tid som domstolen bestämmer utan stämningsansökan klandra skiljedomen i den mån det föranleds av det återupptagna förfarandet eller av en ändring av den första skiljedomen. *Lag (2000:180)*

36 § En skiljedom som innebär att skiljemännen avslutat förfarandet utan att pröva de frågor som lämnats till avgörande av dem får helt eller delvis ändras på talan av en part. Talan skall väckas inom tre månader från den dag då parten fick del av domen eller, om rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § har ägt rum, inom tre månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse. Skiljedomen skall innehålla en tydlig hänvisning om vad en part som vill angripa domen skall göra.

En talan enligt första stycket som enbart rör en fråga som avses i 42 § är tillåten om skiljedomen innebär att skiljemännen har ansett sig vara obehöriga att pröva tvisten. Om skiljedomen innebär något annat, får en part som vill angripa beslutet klandra skiljedomen enligt bestämmelserna i 34 §.

Skiljedomskostnaderna

37 § Parterna skall solidariskt betala skälig ersättning till skiljemännen för arbete och utlägg. Har skiljemännen i skiljedomen förklarat att de är obehöriga att pröva tvisten, är dock den part som inte begärde skiljedom betalningsansvarig endast i den mån det föranleds av särskilda omständigheter.

Skiljemännen får i en slutlig skiljedom förplikta parterna att betala ersättningen till dem samt ränta från den dag som infaller en månad efter den dag då skiljedomen meddelades. Ersättningen skall anges särskilt för varje skiljeman.

38 § Skiljemännen får begära säkerhet för ersättningen. De får fastställa särskilda säkerheter för skilda yrkanden. Har en part inte inom den tid som skiljemännen bestämt ställt sin andel av begärd säkerhet, får motparten ställa hela säkerheten. Ställs inte begärd säkerhet, får skiljemännen helt eller delvis avsluta förfarandet.

Skiljemännen får under förfarandet besluta att ta säkerheten i anspråk för att täcka utlägg. Sedan skiljemännens ersättning har bestämts i en slutlig skiljedom och domen i den delen har blivit verkställbar, får skiljemännen tillgodogöra sig betalning ur säkerheten, om parterna inte fullgör sin betalningsskyldighet enligt domen. Säkerhetsrätten omfattar även egendomens avkastning.

39 § Bestämmelserna i 37 och 38 §§ gäller inte om något annat har bestämts av parterna gemensamt på ett sätt som är bindande för skiljemännen.

Avtal om ersättningen till skiljemännen som inte träffas med parterna gemensamt är ogiltiga. Har ena parten ställt hela säkerheten, får parten dock ensam medge att skiljemännen tar säkerheten i anspråk för att täcka ersättning för utfört arbete.

40 § Skiljemännen får inte hålla inne skiljedomen i avvaktan på att ersättningen till dem betalas.

41 § En part eller en skiljeman får hos tingsrätten föra talan mot skiljedomen om ersättning till skiljemännen. Talan skall väckas av en part inom tre månader från den dag då parten fick del av domen och av en skiljeman inom samma tid från skiljedomens med-

delande. Har rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § ägt rum, skall talan väckas av en part inom tre månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse och av en skiljeman inom samma tid från den dag då skiljedomen fick sin slutliga lydelse. Skiljedomen skall innehålla en tydlig hänvisning om vad en part som vill föra talan mot domen i denna del skall göra.

Dom, varigenom ersättningen till en skiljeman sätts ned, gäller även för den part som inte fört talan.

42 § Om inte parterna har överenskommit något annat, får skiljemännen på begäran av en part förplikta motparten att betala ersättning för partens kostnader och bestämma hur ersättningen till skiljemännen slutligt skall fördelas mellan parterna. Skiljemännens förordnande får även omfatta ränta, om parten har yrkat det.

Forumfrågor och talfrister

43 § Talan mot en skiljedom enligt 33, 34 och 36 §§ tas upp av hovrätten inom vars domkrets skiljeförfarandet har ägt rum. Är platsen för skiljeförfarandet inte angiven i skiljedomen får talan väckas hos Svea hovrätt.

Hovrättens avgörande får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att avgörandet överklagas, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Talan beträffande ersättningen till en skiljeman tas upp av tingsrätten på platsen för skiljeförfarandet. Är platsen för skiljeförfarandet inte angiven i skiljedomen får talan väckas hos Stockholms tingsrätt.

44 § Ansökningsärenden om att utse en skiljeman eller att skilja en skiljeman från uppdraget tas upp av tingsrätten i den ort där någon av parterna har sitt hemvist eller av tingsrätten på platsen för skiljeförfarandet. Ansökan får även tas upp av Stockholms tingsrätt. Motparten skall om möjligt ges tillfälle att yttra sig innan ansökan bifalls. Avser ansökan en skiljemans skiljande från uppdraget bör även skiljemannen höras.

Ansökan om bevisupptagning enligt 26 § tas upp av den tingsrätt som skiljemännen har bestämt. Saknas ett sådant beslut tas ansökan upp av Stockholms tingsrätt.

Har tingsrätten bifallit en ansökan om att utse en skiljeman eller att skilja en skiljeman från uppdraget, får beslutet inte överklagas. Inte heller annars får tingsrättens avgörande enligt 10 § tredje stycket överklagas.

45 § Skall enligt lag eller avtal en parts talan väckas inom viss tid men omfattas talan av ett skiljeavtal, skall parten inom den angivna tiden begära skiljedom enligt 19 §.

Har skiljedom begärts i rätt tid men avslutas skiljeförfarandet utan att den fråga som lämnats till skiljemännen rättskraftigt avgörs och beror detta inte på partens vållande, skall talan anses väckt i rätt tid, om parten begär skiljedom eller väcker talan vid domstol inom trettio dagar från den dag då parten fick del av skiljedomen eller, om skiljedomen blivit upphävd eller förklarad ogiltig eller talan mot skiljedomen enligt 36 § lämnats utan bifall, från det att domen härom vunnit laga kraft.

Internationella förhållanden

46 § Denna lag tillämpas på skiljeförfaranden som äger rum i Sverige även om tvisten har internationell anknytning.

47 § Ett skiljeförfarande enligt denna lag får inledas i Sverige, om skiljeavtalet innebär att förfarandet skall äga rum i Sverige eller skiljemännen eller ett skiljedomsinstitut i enlighet med avtalet har bestämt att förfarandet skall äga rum i Sverige eller motparten annars samtycker till det.

Ett skiljeförfarande enligt denna lag får också inledas i Sverige mot en part som har hemvist här eller annars skulle kunna sökas i tvisten vid svensk domstol, om inte skiljeavtalet innebär att förfarandet skall äga rum utomlands.

I andra fall får skiljeförfaranden enligt denna lag inte äga rum i Sverige.

48 § Har ett skiljeavtal internationell anknytning, skall den lag som parterna kommit överens om tillämpas på avtalet. Har parterna inte träffat någon sådan överenskommelse tillämpas lagen i det land där förfarandet med stöd av parternas avtal har ägt rum eller skall äga rum.

Första stycket tillämpas inte på frågan, huruvida en part var behörig att ingå skiljeavtalet eller var behörigen företräd.

49 § Skall utländsk rätt tillämpas på skiljeavtalet gäller 4 § beträffande en fråga som omfattas av avtalet, utom när

1. avtalet enligt tillämplig lag är ogiltigt, utan verkan eller ogenomförbart, eller
2. tvisten enligt svensk lag inte får avgöras av skiljemän.

Att en domstol utan hinder av skiljeavtalet kan meddela sådana beslut om säkerhetsåtgärder som domstolen enligt lag är behörig att meddela framgår av 4 § tredje stycket.

50 § Vad som sägs i 26 och 44 §§ om bevisupptagning under skiljeförfarande i Sverige gäller även beträffande skiljeförfaranden som äger rum utomlands, om förfarandet grundar sig på ett skiljeavtal och den fråga som lämnats till skiljemännen enligt svensk lag får avgöras av skiljemän.

51 § Har inte någon av parterna hemvist eller driftställe i Sverige, får de i ett kommersiellt förhållande genom en uttrycklig skriftlig överenskommelse utesluta eller begränsa tillämpligheten av de grunder för upphävande av en skiljedom som anges i 34 §.

En skiljedom som omfattas av en sådan överenskommelse erkänns och verkställs i Sverige enligt de regler som gäller för en utländsk skiljedom.

Erkännande och verkställighet av utländsk skiljedom m.m.

52 § En skiljedom som meddelas utomlands anses som utländsk.

Vid tillämpning av denna lag anses en skiljedom vara meddelad i det land där platsen för förfarandet är belägen.

53 § En utländsk skiljedom som grundar sig på ett skiljeavtal erkänns och verkställs i Sverige, om inte annat följer av 54–60 §§.

54 § En utländsk skiljedom erkänns och verkställs inte i Sverige, om den part mot vilken skiljedomen åberopas visar

1. att parterna enligt tillämplig lag saknade behörighet att ingå skiljeavtalet eller inte var behörigen företrädde eller att skiljeavtalet är ogiltigt enligt den lag som enligt parternas överenskommelse skall tillämpas eller, i avsaknad av varje anvisning i sådant hänseende, enligt lagen i det land där skiljedomen har meddelats,
2. att den part, mot vilken skiljedomen åberopas, inte i vederbörlig ordning har underrettats om tillsättandet av skiljeman eller om skiljeförfarandet eller av annan orsak inte varit i stånd att utföra sin talan,
3. att skiljedomen behandlar en tvist som inte avsetts med eller omfattas av parternas begäran om skiljedom, eller att skiljedomen innehåller beslut i en fråga som faller utanför skiljeavtalet, dock skall, om beslut i en fråga som omfattas av uppdraget kan skiljas från beslut som faller utanför uppdraget, den del av skiljedomen som omfattas av uppdraget erkännas och verkställas,
4. att skiljenämndens tillsättande eller dess sammansättning eller skiljeförfarandet strider mot vad parterna avtalat eller, om avtal om detta saknas, mot lagen i det land där förfarandet har ägt rum, eller
5. att skiljedomen ännu inte blivit bindande för parterna eller att den undanröjts eller dess verkställighet skjutits upp av behörig myndighet i det land där den meddelats eller enligt vars lag den meddelats.

55 § En utländsk skiljedom erkänns och verkställs inte heller, om domstolen finner

1. att skiljedomen innefattar prövning av en fråga, som enligt svensk lag inte får avgöras av skiljemän, eller
2. att det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen i Sverige att erkänna eller verkställa skiljedomen.

56 § Ansökan om verkställighet av en utländsk skiljedom görs hos Svea hovrätt.

Till ansökan skall skiljedomen fogas i original eller styrkt kopia. Om hovrätten inte bestämmer annat skall även en styrkt översättning av hela domen till svenska språket ges in.

57 § Ansökan om verkställighet får inte bifallas utan att motparten har getts tillfälle att yttra sig.

58 § Invänder motparten att skiljeavtal inte träffats, skall sökanden ge in skiljeavtalet i original eller styrkt kopia samt, om hovrätten inte bestämmer annat, styrkt översättning till svenska språket, eller på annat sätt visa att skiljeavtal ingåtts.

Invänder motparten att framställning gjorts om undanröjande av skiljedomen eller om uppskov med dess verkställighet hos myndighet som avses i 54 § 5, får hovrätten skjuta upp avgörandet samt, om sökanden begär det, ålägga motparten att ställa skälig säkerhet vid påföljd att beslut om verkställighet annars kan komma att meddelas.

59 § Bifaller hovrätten ansökan, verkställs skiljedomen som en svensk domstols laga-kraftägande dom, om inte Högsta domstolen efter överklagande av hovrättens beslut bestämmer något annat.

60 § Har en säkerhetsåtgärd enligt 15 kap. rättegångsbalken beviljats, skall vid tillämpning av 7 § samma kapitel med talans väckande jämföras en begäran om skiljedom utomlands som kan leda till en skiljedom som erkänns och kan verkställas här.

Sedan ansökan om verkställighet av en utländsk skiljedom gjorts ankommer det på hovrätten att pröva en begäran om säkerhetsåtgärd eller om upphävande av ett sådant beslut.

Propositioner

SFS 1999:116
Prop. 1998/99:35

SFS 2000:180
Prop. 1999/2000:26

SFS 2000:622
Prop. saknas

SFS 2006:730
Prop. 2005/06:200

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 593/2008

Tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)

Kapitel I Tillämpningsområde	671
Artikel 1 Materieellt tillämpningsområde	671
Artikel 2 Universell tillämpning	672
Kapitel II Enhetliga regler	672
Artikel 3 Lagval genom avtal	672
Artikel 4 Tillämplig lag i avsaknad av parternas lagval	672
Artikel 5 Transportavtal	673
Artikel 6 Konsumentavtal	673
Artikel 7 Försäkringsavtal	674
Artikel 8 Individuella anställningsavtal	675
Artikel 9 Internationellt tvingande regler	675
Artikel 10 Samtycke och materiell giltighet	676
Artikel 11 Avtalets giltighet till formen	676
Artikel 12 Den tillämpliga lagens räckvidd	676
Artikel 13 Bristande rättskapacitet och bristande rättslig handlingsförmåga	677
Artikel 14 Överlåtelse av fordran och avtalsenlig subrogation	677
Artikel 15 Laglig subrogation	677
Artikel 16 Flera gäldenärer	677
Artikel 17 Kvittning	677
Artikel 18 Bevisbörda	677
Kapitel III Övriga bestämmelser	677
Artikel 19 Vanlig vistelseort	677
Artikel 20 Uteslutande av återförvisning	678
Artikel 21 Grunderna för domstolslandets rättsordning	678
Artikel 22 Stater med mer än en rättsordning	678
Artikel 23 Förhållandet till andra gemenskapsrättsliga bestämmelser	678
Artikel 24 Förhållandet till Romkonventionen	678
Artikel 25 Förhållandet till gällande internationella konventioner	678
Artikel 26 Förteckning över konventioner	678
Artikel 27 Översynsklausul	679
Artikel 28 Tillämplighet i tiden	679
Kapitel IV Slutbestämmelser	679
Artikel 29 Ikraftträdande och tillämpning	679

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd har antagit denna förordning

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 61 c och artikel 67.5 andra strecksatsen,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget, och

av följande skäl:

1. Gemenskapen har satt som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I syfte att gradvis upprätta ett sådant område bör gemenskapen besluta om åtgärder rörande civilrättsligt samarbete med gränsoverskridande följder i den mån de behövs för att den inre marknaden ska fungera väl.
2. Enligt artikel 65 b i fördraget ska dessa åtgärder omfatta främjande av förenligheten mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter och om domstolars behörighet.
3. Europeiska rådet uttryckte vid sitt möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 sitt stöd för principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden av rättsliga myndigheter och såg detta som en hörnsten i det rättsliga samarbetet på det civilrättsliga området samt uppmanade rådet och kommissionen att anta ett åtgärdsprogram för att genomföra den principen.

Brott &
process

4. Den 30 november 2000 antog rådet ett gemensamt åtgärdsprogram för kommissionen och rådet för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område. I programmet identifieras åtgärder som rör harmonisering av lagvalsregler som åtgärder som underlättar ömsesidigt erkännande av domar.
5. I Haagprogrammet, som Europeiska rådet antog den 5 november 2004, uppmanades till fortsatt aktivt arbete med lagvalsreglerna för avtalsförpliktelser ("Rom I").
6. Om den inre marknaden ska fungera väl, måste medlemsstaternas lagvalsregler leda till att domstolarna i varje medlemsstat tillämpar samma lands lag, oavsett var talan har väckts, i syfte att göra det lättare att förutse hur en tvist kommer att lösas, öka rättssäkerheten och främja fri rörlighet för domar.
7. Denna förordnings materiella tillämpningsområde och bestämmelser bör överensstämma med rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ("Bryssel I") och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser ("Rom II").
8. Familjeförhållanden bör omfatta förhållanden mellan föräldrar och barn, mellan makar, mellan besvägade samt mellan släktingar på sidolinjen. Hänvisningen i artikel 1.2 till förhållanden som har samma verkan som äktenskap och andra familjeförhållanden bör tolkas i enlighet med lagen i den medlemsstat där talan väcks.
9. Förpliktelser som följer av växlur, checkar, löpande skuldebrev och andra negotiabla värdepapper bör också omfatta fraktsedlar i den utsträckning som förpliktelserna enligt fraktsedeln följer av dess negotiabla karaktär.
10. Förpliktelser som har sin grund i diskussioner som föregår ingåendet av ett avtal omfattas av artikel 12 i förordning (EG) nr 864/2007. Sådana förpliktelser bör således inte omfattas av den här förordningens tillämpningsområde.
11. Parternas frihet att välja tillämplig lag bör utgöra en av hörnstenarna för systemet av lagvalsregler för avtalsförpliktelser.
12. En överenskommelse mellan parterna om att överföra exklusiv behörighet till en eller flera domstolar i en medlemsstat för att lösa avtalstvister bör utgöra en av de faktorer som bör tas i beaktande vid avgörandet av huruvida ett lagval klart framgår.
13. Denna förordning hindrar inte parterna från att i sitt avtal hänvisa till en annan lag än en stats lag eller till en internationell konvention.
14. Om gemenskapen i en lämplig rättsakt skulle anta regler inom den materiella avtalsrätten, inklusive standardformuleringar och standardvillkor, kan det där fastställas att parterna får välja dessa regler som tillämplig lag.
15. När ett lagval har gjorts och alla andra omständigheter av betydelse i det aktuella fallet föreligger i ett annat land än i det land vars lag har valts, bör lagvalet inte hindra tillämpningen av sådana lagregler i det landet som inte kan avtalas bort. Denna bestämmelse bör tillämpas oavsett om det vid valet av lag också har avtalats om behörighet för en domstol eller inte. Eftersom avsikten inte är att göra någon ändring i sak i förhållande till artikel 3.3 i 1980 års konvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ("Romkonventionen") bör ordalydelsen i den här förordningen i möjligaste mån anpassas till artikel 14 i förordning (EG) nr 864/2007.
16. För att bidra till denna förordnings övergripande mål, dvs. rättssäkerhet i det europeiska rättsområdet, bör lagvalsreglerna vara mycket förutsebara. En domstol bör dock ha en viss frihet att avgöra vilken lag som har starkast anknytning till den aktuella situationen.
17. När det gäller frågan om tillämplig lag när inget lagval har gjorts, bör begreppen "utförande av tjänster" och "försäljning av varor" tolkas på samma sätt som vid tillämpning av artikel 5 i förordning (EG) nr 44/2001 i den mån försäljning av varor och utförande av tjänster omfattas av den förordningen. Franchise- och distributionsavtal omfattas av särskilda regler trots att de är tjänsteavtal.
18. När det gäller frågan om tillämplig lag när inget lagval har gjorts, bör multilaterala system vara system inom vilka handel bedrivs, t.ex. reglerade marknader och multilaterala handelsplattformar enligt artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument, oavsett om dessa är beroende av en central motpart eller ej.
19. När något faktiskt lagval inte har gjorts, bör tillämplig lag fastställas i enlighet med den regel som har fastställts för avtalstypen i fråga. Om avtalet inte kan hänföras till någon av de fastställda avtalstyperna, eller om dess enskilda delar omfattas av fler än en av de fastställda typerna, bör tillämplig lag vara lagen i det land där den part som ska utföra avtalets karakteristiska prestation har sin vanliga vistelseort. Om avtalet består av en samling rättigheter och skyldigheter som kan omfattas av fler än en av de fastställda avtalstyperna, bör avtalets karakteristiska prestation fastställas med hänsyn till dess tyngdpunkt.

20. Om det klart framgår att avtalet uppenbart har en närmare anknytning till ett annat land än det som anges i artikel 4.1 och 4.2 bör en skyddsklausul ange att lagen i det andra landet ska tillämpas. För att kunna fastställa det landet bör hänsyn bland annat tas till om det aktuella avtalet har en mycket nära koppling till ett eller flera andra avtal.
21. Om inget lagval har gjorts och tillämplig lag inte kan fastställas vare sig på grundval av det faktum att avtalet kan hänföras till någon av de fastställda typerna eller som lagen i det land där den part som ska utföra avtalets karakteristiska prestation har sin vanliga vistelseort, bör avtalet omfattas av lagen i det land med vilket det har starkast anknytning. För att kunna fastställa det landet bör hänsyn tas bland annat till om det aktuella avtalet har en mycket nära koppling till ett eller flera andra avtal.
22. När det gäller tolkningen av godstransportavtal avses ingen materiell ändring i förhållande till artikel 4.4 tredje meningen i Romkonventionen. Av detta följer att certepartier för en enstaka resa och andra avtal vilkas huvudsyfte är transport av gods bör anses utgöra avtal om godstransport. I denna förordning bör med "avsändare" avses varje person som ingår ett transportavtal med transportören, och med "transportör" den avtalspart som åtar sig att transportera varorna, vare sig han eller hon själv utför transporten eller ej.
23. När det gäller avtal som har ingåtts med parter som anses vara svagare, bör dessa parter skyddas med hjälp av lagvalsregler som är mer gynnsamma för dessa parterers intressen än de allmänna reglerna.
24. I fråga om konsumentavtal bör lagvalsregeln göra det möjligt att minska utgifterna för att lösa tvister i dessa ärenden, som ofta rör små belopp, och ta hänsyn till utvecklingen av ny teknik för distansförsäljning. För att uppnå överensstämmelse med förordning (EG) nr 44/2001 bör man dels låta begreppet "riktad verksamhet" vara ett villkor för tillämpningen av konsumentskyddsregeln, dels se till att begreppet tolkas på samma sätt i förordning (EG) nr 44/2001 och den här förordningen genom att hänvisa till ett gemensamt uttalande från rådet och kommissionen om artikel 15 i förordning (EG) nr 44/2001 där det anges att det för att artikel 15.1 c ska kunna tillämpas "inte räcker med att ett företag riktar sin verksamhet till den medlemsstat där konsumenten har hemvist, eller till flera medlemsstater bland vilka den staten ingår, utan dessutom måste ett avtal ha ingåtts inom ramen för denna verksamhet". I uttalandet anges även att "det inte räcker med att en webbplats är tillgänglig för att artikel 15 ska kunna tillämpas, men en omständighet att beakta är om denna webbplats ger möjlighet att ingå distansavtal och om ett sådant distansavtal också faktiskt har ingåtts på ett eller annat sätt. Därvid är det språk eller den valuta som används på en webbplats ingen relevant faktor."
25. Konsumenten bör skyddas av sådana regler i det land där han eller hon har sin vanliga vistelseort som inte kan avtalas bort, förutsatt att avtalet har ingåtts som ett resultat av att näringsidkaren bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i landet i fråga. Samma skydd bör garanteras om näringsidkaren, i de fall där han inte bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, på något sätt riktar sådan verksamhet till det landet eller till flera länder, däribland det landet, och avtalet ingås som en följd av sådan verksamhet.
26. Vid tillämpningen av denna förordning bör finansiella tjänster, såsom investeringstjänster och investeringsverksamhet och sidotjänster som en näringsidkare tillhandahåller en konsument, enligt definitionen i avsnitten A och B i bilaga I i direktiv 2004/39/EG, samt avtal för försäljning av andelar i företag för kollektiva investeringar, oavsett om de omfattas av rådets direktiv 85/611/EEG av den 20 december 1985 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), omfattas av artikel 6 i den här förordningen. När en hänvisning görs till villkoren för emittering, erbjudande till allmänheten och anbud om övertagande av överlåtbara värdepapper och för tecknande eller inlösnings av andelar i företag för kollektiva investeringar, bör dessa hänvisningar följaktligen inbegripa alla de aspekter som binder emittenten eller anbudsgivaren till konsumenten, men bör inte inbegripa frågor som berör tillhandahållandet av finansiella tjänster.
27. Olika undantag bör göras från den allmänna lagvalsregeln i fråga om konsumentavtal. Enligt ett sådant undantag bör den allmänna regeln inte gälla avtal om sakrätt till fast egendom eller hyresrätt till sådan egendom, såvida inte avtalet gäller rätten att använda fast egendom på tidsdelningsbasis i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/47/EG av den 26 oktober 1994 om skydd för köparna vad avser vissa aspekter i avtal om nyttjanderätten till fast egendom på tidsdelningsbasis.
28. Det är viktigt att säkerställa att rättigheter och skyldigheter som utgör ett finansiellt instrument inte omfattas av den allmänna regel som gäller för konsumentavtal, eftersom detta kan medföra att skilda lagar tillämpas på vart och ett av de utfärdade instrumenten, varigenom deras art ändras och fungibel handel med och fungibelt utbud av dessa instrument förhindras. På samma sätt behöver det avtalsförhållande som upprättas mellan emittenten eller anbudsgivaren och den som tecknar sig för instrumentet inte nödvändigtvis omfattas av de bindande reglerna om

tillämpning av lagen i det land där kunden har sin vanliga vistelseort, eftersom det bör säkerställas att villkoren för en emittering eller ett anbud är enhetliga. Detta resonemang bör också tillämpas på de multilaterala system som omfattas av artikel 4.1 h, för vilka det bör säkerställas att den lag som gäller i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort inte strider mot de regler som gäller för avtal som har ingåtts inom ramen för sådana system eller med operatören av sådana system.

29. När det i denna förordning hänvisas till rättigheter och skyldigheter som utgör villkoren för emittering, erbjudande till allmänheten eller anbud om övertagande av överlåtbara värdepapper, och för tecknande eller inlösnings av andelar i företag för kollektiva investeringar, bör dessa hänvisningar inbegripa villkoren för bland annat tilldelning av värdepapper eller andelar, rättigheter i fall av överteckning, återkallelserätter och liknande frågor relaterade till anbudet, samt de frågor som avses i artiklarna 10, 11, 12 och 13, så att det säkerställs att alla de relevanta avtalsaspekter av ett anbud som binder emittenten eller anbudsgivaren till konsumenten regleras i en enda lag.
30. Med finansiella instrument och överlåtbara värdepapper avses i denna förordning finansiella instrument och överlåtbara värdepapper enligt definitionen i artikel 4 i direktiv 2004/39/EG.
31. Ingenting i denna förordning bör hindra funktionen för ett formellt arrangemang utformat som ett system enligt artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper.
32. Med tanke på transportavtalens och försäkringsavtalens särskilda egenskaper bör det finnas särskilda bestämmelser som säkerställer en lämplig skyddsnivå för passagerare och försäkringstagare. Artikel 6 bör därför inte tillämpas i samband med dessa särskilda avtal.
33. Om ett försäkringsavtal som inte täcker en stor risk täcker mer än en risk, av vilka minst en föreligger i en medlemsstat och minst en i ett tredjeland, bör de särskilda bestämmelserna om försäkringsavtal i denna förordning endast tillämpas på den risk eller de risker som finns i den eller de relevanta medlemsstaterna.
34. Regeln om individuella anställningsavtal bör inte påverka tillämpningen av internationellt tvingande regler i utstationeringslandet i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster.
35. Arbetstagare bör inte förvägras det skydd som de erbjuds genom bestämmelser från vilka undantag inte får göras genom avtal, eller från vilka undantag får göras endast till deras fördel.
36. För individuella anställningsavtal gäller dessutom att utförandet av arbete i ett annat land bör anses som tillfälligt om arbetstagaren förväntas återuppta sitt arbete i ursprungslandet efter att ha utfört sin uppgift i utlandet. Att ett nytt arbetsavtal sluts med den ursprungliga arbetsgivaren eller en arbetsgivare som tillhör samma företagsgrupp som den ursprungliga arbetsgivaren bör inte hindra att arbetstagaren anses tillfälligtvis utföra sitt arbete i ett annat land.
37. Allmänintresset motiverar att medlemsstaternas domstolar i vissa undantagsfall bör få möjlighet att tillämpa undantag genom att åberopa grunderna för rättsordningen ("public policy") och internationellt tvingande regler. Begreppet "internationellt tvingande regler" bör skiljas från uttrycket "bestämmelser som inte får avtalas bort", och bör tolkas mer restriktivt.
38. Vid frivillig överlåtelse av fordran bör begreppet "förhållande" klargöra att artikel 14.1 även gäller egendomsaspekterna av en överlåtelse mellan överlåtaren och förvärvaren i rättsordningar där sådana aspekter behandlas separat från aspekterna i lagbestämmelser om avtalsförpliktelser. Begreppet "förhållande" bör inte uppfattas så att det avser varje tänkbart förhållande som kan föreligga mellan överlåtaren och förvärvaren. Framför allt är det inte avsett att omfatta prejudiciella frågor om frivillig överlåtelse av fordran eller avtalsenlig subrogation. Begreppet bör strikt begränsas till aspekter med direkt relevans för den frivilliga överlåtelse av fordran eller avtalsenliga subrogation som avses.
39. Av rättssäkerhetsskäl bör man ge en tydlig definition av begreppet "vanlig vistelseort", särskilt för bolag, föreningar och andra juridiska personer. I motsats till artikel 60.1 c i förordning (EG) nr 44/2001 som innehåller tre kriterier bör lagvalsregeln begränsas till ett enda kriterium; annars skulle parterna inte kunna förutse vilken lag som är tillämplig i deras fall.
40. Man bör undvika fördelning på flera instrument av lagvsregler och oförenlighet mellan sådana regler. Genom denna förordning utesluts emellertid inte möjligheten att införa lagvsregler för avtalsförpliktelser i gemenskapsrättsliga bestämmelser när det gäller särskilda frågor.

Denna förordning bör emellertid inte påverka tillämpningen av andra instrument som fastställer bestämmelser avsedda att bidra till att den inre marknaden fungerar väl, i den mån de inte kan tillämpas tillsammans med den lag som anvisas genom reglerna i förordningen. Tillämpningen av bestämmelser i den tillämpliga lag som anvisas i denna förordning bör inte begränsa den fria rörligheten för varor och tjänster såsom den regleras av gemenskapsinstrument, exempelvis Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel på den inre marknaden ("direktiv om elektronisk handel").

41. Respekten för medlemsstaternas internationella åtaganden innebär att denna förordning inte bör påverka internationella konventioner som en eller flera medlemsstater är anslutna till vid den tidpunkt då denna förordning antas. För att göra reglerna mer tillgängliga bör kommissionen, på grundval av uppgifter från medlemsstaterna, offentliggöra en förteckning över de konventioner det rör sig om i *Europeiska unionens officiella tidning*.
42. Kommissionen kommer att lägga fram ett förslag för Europaparlamentet och rådet om förfaranden och villkor i enlighet med vilka medlemsstaterna, i enskilda undantagsfall och avseende sektorsfrågor, ska ha rätt att för egen del med tredjeländer förhandla om och ingå avtal som innehåller bestämmelser om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.
43. Eftersom målet för denna förordning inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och det därför, på grund av förordningens omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
44. I enlighet med artikel 3 i det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning har Irland meddelat sin önskan att delta i antagandet och tillämpningen av denna förordning.
45. I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Förenade kungariket inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig i Förenade kungariket.
46. I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Danmarks ställning deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig i Danmark.

Kapitel I Tillämpningsområde

Artikel 1 Materieellt tillämpningsområde

1. Denna förordning ska tillämpas på avtalsförpliktelser på privaträttens område i situationer som innebär lagkonflikt.

Den ska i synnerhet inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.

2. Denna förordning är inte tillämplig på

- a) frågor som rör fysiska personers rättsliga status, rättskapacitet eller rättshandlingsförmåga, om inte annat följer av artikel 13,
- b) förpliktelser som har sin grund i familjeförhållanden och förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har samma verkan, inbegripet underhållsskyldighet,
- c) förpliktelser som har sin grund i makars förmögenhetsförhållanden, förmögenhetsförhållanden i förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har samma verkan som äktenskap samt arv och testamente,
- d) förpliktelser som har sin grund i växlar, checkar, löpande skuldebrev och andra negotiabla värdepapper, i den utsträckning som förpliktelserna enligt sådana andra värdepapper följer av deras negotiabla karaktär,
- e) skiljedomsavtal och avtal om val av domstol,
- f) frågor som underkastas lagreglerna om bolag, föreningar och andra juridiska personer, såsom frågor om deras upprättande genom registrering eller på annat sätt, deras rättskapacitet, interna organisation eller upplösning samt om personligt ansvar för delägare eller medlemmar och organ i denna egenskap för bolagets, föreningens eller den juridiska personens förpliktelser,
- g) frågan om en mellanman kan binda en huvudman eller om ett organ för ett bolag eller en annan juridisk person kan binda ett bolag, en förening eller en juridisk person i förhållande till tredje man,
- h) bildande av truster och förhållandet mellan instiftare, trustförvaltare och förmåntagare,
- i) förpliktelser som har sin grund i de förhandlingar som föregick ingåendet av avtalet,

j) försäkringsavtal som uppstår genom verksamhet som bedrivs av andra organisationer än företag som avses i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG av den 5 november 2002 om livförsäkring som har till ändamål att tillhandahålla förmåner för anställda eller självständiga näringsidkare, som är knutna till ett företag eller grupp av företag eller till en viss bransch eller grupp av branscher, i händelse av dödsfall eller överlevnad eller vid nedläggning eller inskränkning av verksamhetskällan, eller vid arbetsrelaterad sjukdom eller arbetsolyckor.

3. Denna förordning ska inte tillämpas på bevisfrågor och processuella frågor, om inte annat följer av artikel 18.

4. I denna förordning avses med "medlemsstat" alla medlemsstater som omfattas av förordningen. I artikel 3.4 och artikel 7 avses emellertid samtliga medlemsstater.

Artikel 2 Universell tillämpning

Den lag som anvisas i denna förordning ska tillämpas även om det är lagen i en icke-medlemsstat.

Kapitel II Enhetliga regler

Artikel 3 Lagval genom avtal

1. På ett avtal tillämpas den lag som parterna har valt. Lagvalet ska vara uttryckligt eller klart framgå av avtalsvillkoren eller av övriga omständigheter. Genom sitt val kan parterna ange tillämplig lag för hela avtalet eller för endast en del av det.

2. Parterna kan när som helst komma överens om att en annan lag ska vara tillämplig på avtalet än den lag som det tidigare var underkastat, antingen till följd av ett tidigare val enligt denna artikel eller till följd av andra bestämmelser i denna förordning. En ändring i valet av tillämplig lag som görs av parterna efter avtalslutet påverkar inte avtalets giltighet till formen enligt artikel 11 och försämrar inte heller tredje mans rättigheter.

3. Om alla andra omständigheter av betydelse vid tidpunkten för lagvalet föreligger i ett annat land än det vars lag har valts, får inte parternas val hindra tillämpningen av sådana lagregler i det andra landet som inte kan avtalas bort.

4. Om alla andra omständigheter av betydelse vid tidpunkten för lagvalet föreligger i en eller flera medlemsstater, får inte parternas val av annan tillämplig lag än en medlemsstats lag hindra tillämpningen av sådana regler i gemenskapsrätten, i förekommande fall med den tillämpning som görs i domstolsmedlemsstaten, som inte kan avtalas bort.

5. Frågor om förekomsten och giltigheten av parternas samtycke till att en viss lag ska vara tillämplig avgörs enligt bestämmelserna i artiklarna 10, 11 och 13.

Artikel 4 Tillämplig lag i avsaknad av parternas lagval

1. I den utsträckning tillämplig lag för avtalet inte har valts i enlighet med artikel 3 och utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5–8, ska den lag som gäller för avtalet fastställas på följande sätt:

- a) Avtal om köp av varor ska vara underkastade lagen i det land där säljaren har sin vanliga vistelseort.
- b) Tjänsteavtal ska vara underkastade lagen i det land där tjänsteleverantören har sin vanliga vistelseort.
- c) Avtal som avser sakrätt till fast egendom eller hyra av fast egendom ska vara underkastade lagen i det land där egendomen är belägen.
- d) Utan hinder av vad som sägs i led c ska avtal om hyra av fast egendom för tillfälligt personligt bruk i högst sex månader i följd vara underkastade lagen i det land där hyresvärdens har sin vanliga vistelseort, förutsatt att hyresgästen är en fysisk person som har sin vanliga vistelseort i samma land.
- e) Franchiseavtal ska vara underkastade lagen i det land där franchisetagaren har sin vanliga vistelseort.

- f) Distributionsavtal ska vara underkastade lagen i det land där distributören har sin vanliga vistelseort.
- g) Auktionsförsäljningsavtal ska vara underkastade lagen i det land där auktionen äger rum, om detta kan fastställas.
- h) Avtal som har ingåtts i ett multilateralt system vilket sammanför eller möjliggör sammanförandet av flera köp- och säljintressen i finansiella instrument från tredje man enligt definitionen i artikel 4.1.17 i direktiv 2004/39/EG, i enlighet med icke skönsmässiga regler och enligt en enda lag, ska regleras genom denna lag.

2. Om avtalet inte omfattas av punkt 1 eller om delarna i avtalet skulle omfattas av fler än ett av leden a–h i punkt 1, ska avtalet vara underkastat lagen i det land där den part som ska utföra avtalets karakteristiska prestation har sin vanliga vistelseort.

3. Om det framgår av alla omständigheter i fallet att avtalet uppenbart har en närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 1 och 2, ska lagen i det andra landet tillämpas.

4. Om inte tillämplig lag kan fastställas enligt punkt 1 eller 2 ska avtalet vara underkastat lagen i det land till vilket det har närmast anknytning.

Artikel 5 Transportavtal

1. I den utsträckning tillämplig lag för avtal om godstransport av varor inte har valts i enlighet med artikel 3, ska lagen i det land där transportören har sin vanliga vistelseort tillämpas, förutsatt att platsen för varornas mottagande eller leverans eller avsändarens vanliga vistelseort också är belägen i det landet. Om dessa villkor inte är uppfyllda ska tillämplig lag vara lagen i det land där den plats för varornas leverans som parterna kommit överens om är belägen.

2. I den utsträckning tillämplig lag för ett avtal om persontransport inte har valts av parterna i enlighet med andra stycket, ska den tillämpliga lagen vara lagen i det land där passageraren har sin vanliga vistelseort, förutsatt att avgångsorten eller bestämmelseorten också är belägen i det landet. Om dessa villkor inte är uppfyllda ska lagen i det land där transportören har sin vanliga vistelseort tillämpas.

Parterna får som tillämplig lag för ett avtal om persontransport enligt artikel 3 endast välja lagen i det land där

- a) passageraren har sin vanliga vistelseort, eller
- b) transportören har sin vanliga vistelseort, eller
- c) transportören har sitt huvudkontor, eller
- d) avgångsorten är belägen, eller
- e) bestämmelseorten är belägen.

3. Om det, i avsaknad av lagval, framgår av alla omständigheter i fallet att avtalet uppenbart har en närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 1 och 2, ska lagen i detta andra land tillämpas.

Artikel 6 Konsumentavtal

1. Avtal som ingås av en fysisk person för ändamål som kan anses ligga utanför hans eller hennes näringsverksamhet ("konsumenten"), med en annan person som agerar inom ramen för sin näringsverksamhet ("näringsidkaren"), ska utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5 och 7 vara underkastade lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, under förutsättning att näringsidkaren

- a) bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, eller
- b) på något sätt riktar sådan verksamhet till det landet eller till flera länder, inbegripet det landet,

och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.

2. Utan hinder av vad som anges i punkt 1 kan parterna välja tillämplig lag för ett avtal som uppfyller villkoren i punkt 1 i enlighet med artikel 3. Ett sådant val får dock inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras konsumenten genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inget lagval gjorts, skulle ha varit tillämplig enligt punkt 1.
3. Om kraven i punkt 1 a eller 1 b inte har uppfyllts ska den lag som ska tillämpas för ett avtal mellan en konsument och en näringsidkare fastställas i enlighet med artiklarna 3 och 4.
4. Punkterna 1 och 2 ska inte tillämpas på följande avtal:
 - a) Avtal om utförande av tjänster, om tjänsterna ska utföras uteslutande i ett annat land än det där konsumenten har sin vanliga vistelseort.
 - b) Transportavtal, bortsett från avtal som avser en paketresa i den mening som avses i rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang.
 - c) Avtal som avser sakrätt i fast egendom eller hyra av fast egendom, bortsett från avtal om nyttjanderätt till fast egendom på tidsdelningsbasis i den mening som avses i direktiv 94/47/EG.
 - d) Rättigheter och skyldigheter som utgör ett finansiellt instrument och rättigheter och skyldigheter som utgör villkoren för emittering, erbjudande till allmänheten och andbud om övertagande av överlåtbara värdepapper och för tecknande eller inlösning av andelar i företag för kollektiva investeringar, under förutsättning att dessa inte utgör tillhandahållande av en finansiell tjänst.
 - e) Avtal som har ingåtts i den typ av system som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 4.1 h.

Artikel 7 Försäkringsavtal

1. Vare sig risken föreligger i en medlemsstat eller inte ska denna artikel tillämpas på de avtal som avses i punkt 2 och på alla andra försäkringsavtal som täcker risker inom medlemsstaternas gränser. Artikeln ska inte tillämpas på återförsäkringsavtal.
2. Ett försäkringsavtal som täcker en stor risk i den mening som avses i artikel 5 d i rådets första direktiv 73/239/EEG av den 24 juli 1973 om samordning av lagar och andra författningar angående rätten att etablera och driva verksamhet med annan direkt försäkring än livförsäkring, ska vara underkastat den lag som väljs av parterna i enlighet med artikel 3 i denna förordning.

Om den tillämpliga lagen inte har valts av parterna ska försäkringsavtalet vara underkastat lagen i det land där försäkringsgivaren har sin vanliga vistelseort. Om det av alla omständigheter i fallet är uppenbart att avtalet har en mycket större anknytning till ett annat land ska lagen i detta andra land tillämpas.
3. Vid andra försäkringsavtal än de avtal som omfattas av punkt 2 får bara följande lagar väljas av parterna i enlighet med artikel 3:
 - a) Lagen i varje medlemsstat där risken föreligger vid den tidpunkt då avtalet ingås.
 - b) Lagen i det land där försäkringstagaren har sin vanliga vistelseort.
 - c) Om avtalet avser en livförsäkring, lagen i det land där försäkringstagaren är medborgare.
 - d) För ett försäkringsavtal som omfattar risker som begränsar sig till händelser som inträffar i en annan medlemsstat än den medlemsstat där risken föreligger, lagen i den medlemsstaten.
 - e) Om försäkringstagaren i ett avtal som omfattas av denna punkt bedriver näringsverksamhet eller industriell verksamhet eller utövar ett fritt yrke och försäkringsavtalet täcker två eller fler risker som relaterar till denna verksamhet och föreligger i flera medlemsstater, lagen i en av de berörda medlemsstaterna eller lagen i det land där försäkringstagaren har sin vanliga vistelseort.

Om medlemsstaterna i de fall som fastställs i leden a, b eller e beviljar större valfrihet när det gäller val av tillämplig lag för försäkringsavtalet får parterna utnyttja denna frihet.

Om den tillämpliga lagen inte har valts av parterna i enlighet med denna punkt ska ett sådant avtal regleras av lagen i den medlemsstat där risken förelåg då avtalet ingicks.

4. Följande tilläggsbestämmelser ska gälla för försäkringsavtal avseende risker för vilka en medlemsstat föreskriver en skyldighet att teckna en försäkring:

- a) Försäkringsavtalet innebär inte att skyldigheten att teckna försäkring är uppfylld, såvida detta inte sker i överensstämmelse med de särskilda bestämmelserna för den försäkringen, vilka fastställts av den medlemsstat som föreskriver skyldigheten. Vid oförenlighet mellan lagen i den medlemsstat där risken föreligger och lagen i den medlemsstat som föreskriver skyldigheten att teckna försäkring, ska den senare gälla.
- b) Genom undantag från punkterna 2 och 3 får en medlemsstat fastställa att försäkringsavtalet ska regleras av lagen i den medlemsstat som föreskriver en skyldighet att teckna en försäkring.

5. Om avtalet täcker risker som föreligger i mer än en medlemsstat ska avtalet, vid tillämpning av punkt 3 tredje stycket och punkt 4, anses utgöra flera avtal som var för sig hänförs sig till enbart en medlemsstat.

6. Vid tillämpning av denna artikel ska det land där risken föreligger fastställas i enlighet med artikel 2 d i rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster, och när det gäller livförsäkringar ska det land där risken föreligger vara den plats för åtagandet som avses i artikel 1.1 g i direktiv 2002/83/EG.

Artikel 8 Individuella anställningsavtal

1. Ett individuellt anställningsavtal ska underkastas den lag som parterna valt i enlighet med artikel 3. Ett sådant lagval får dock inte medföra att den anställde berövas det skydd som tillförsäkras den anställde genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inget lagval gjorts, skulle ha varit tillämplig enligt punkterna 2, 3 och 4 i denna artikel.

2. När parterna inte har valt en lag som ska vara tillämplig på det individuella anställningsavtalet, ska avtalet vara underkastat lagen i det land där eller, om detta saknas, från vilket den anställde vid fullgörande av avtalet vanligtvis utför sitt arbete. Det land där arbetet vanligen utförs ska inte anses ha ändrats när arbetstagaren tillfälligtvis utför sitt arbete i ett annat land.

3. Om den lag som ska tillämpas inte kan fastställas enligt punkt 2, ska avtalet vara underkastat lagen i det land där det företag som har anställt arbetstagaren är beläget.

4. Om det framgår av de samlade omständigheterna att avtalet har närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 2 eller 3, ska lagen i detta andra land tillämpas.

Artikel 9 Internationellt tvingande regler

1. Internationellt tvingande regler är regler som ett land anser vara så avgörande för att skydda allmänintressen, t.ex. sin politiska, sociala och ekonomiska struktur, att landet kräver att de tillämpas vid alla situationer inom dess tillämpningsområde, oavsett vilken lag som annars ska tillämpas på avtalet enligt denna förordning.

2. Bestämmelserna i denna förordning ska inte begränsa tillämpningen av internationellt tvingande regler i domstolslandet.

3. De internationellt tvingande reglerna i lagen i det land där de förpliktelse som har sin grund i avtalet ska utföras eller har utförts kan tillerkännas verkan om dessa internatio-

netll tvingande regler gör att avtalet blir olagligt att genomföra. Vid bedömningen av om sådana regler ska tillerkännas verkan ska hänsyn tas till deras art och syfte liksom till följderna av att de tillämpas eller inte tillämpas.

Artikel 10 Samtycke och materiell giltighet

1. Förekomsten och giltigheten av ett avtal eller en bestämmelse i ett avtal ska fastställas enligt den lag vilken det skulle underkastas enligt denna förordning, om avtalet eller bestämmelsen var giltig.
2. En part kan dock åberopa lagen i det land där han har sin vanliga vistelseort för att få fastställt att han inte har samtyckt till avtalet eller avtalsbestämmelsen, om det framgår av omständigheterna att det inte skulle vara rimligt att avgöra verkan av hans uppträdande enligt den lag som anges i punkt 1.

Artikel 11 Avtalets giltighet till formen

1. Ett avtal som har ingåtts mellan personer, eller deras mellanmän, vilka befinner sig i samma land när avtalet ingås är giltigt till formen om det uppfyller formkraven i den lag som enligt denna förordning i sak reglerar avtalet eller i lagen i det land där avtalet ingås.
2. Ett avtal som har ingåtts mellan personer, eller deras mellanmän, vilka befinner sig i olika länder vid tidpunkten för avtalets ingående är giltigt till formen om det uppfyller formkraven i den lag som enligt denna förordning i sak reglerar avtalet eller i lagen i något av de länder där någon av parterna eller deras mellanmän befinner sig när avtalet ingås eller lagen i det land där någon av parterna hade sin vanliga vistelseort vid den tidpunkten.
3. En ensidig handling som avser att ha rättsliga verkningar med avseende på ett existerande eller ett framtida avtal är giltigt till formen, om den uppfyller formkraven i den lag som enligt denna förordning gäller för eller skulle gälla för avtalet, lagen i det land där rättshandlingen upprättades, eller lagen i det land där den person som har upprättat handlingen hade sin vanliga vistelseort vid tidpunkten för upprättandet.
4. Bestämmelserna i punkterna 1, 2 och 3 i den här artikeln ska inte tillämpas på avtal som omfattas av artikel 6. Giltigheten till formen av sådana avtal ska underkastas lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort.
5. Utan hinder av vad som anges i punkterna 1–4 ska ett avtal som avser sakrätt i fast egendom eller hyra av fast egendom vara underkastat sådana formkrav som ställs enligt lagen i det land där egendomen är belägen, om enligt denna lag
 - a) dessa krav åläggs oavsett i vilket land avtalet ingicks och oavsett vilken lag som reglerar avtalet, och
 - b) dessa krav inte kan avtalas bort.

Artikel 12 Den tillämpliga lagens räckvidd

1. Den lag som är tillämplig på avtalet enligt denna förordning ska särskilt reglera
 - a) avtalets tolkning,
 - b) dess fullgörelse,
 - c) följderna vid fullständigt eller partiellt avtalsbrott, inbegripet uppskattning av skadans omfattning i den mån sådan uppskattning regleras av rättsregler, dock endast inom ramen för de befogenheter som tillkommer den domstol vid vilken talan förs enligt dess processuella regler,
 - d) olika sätt att få förpliktelserna att upphöra, samt preskription och andra rättighetsförluster som följer av utgången av en frist,
 - e) följderna av avtalets ogiltighet.
2. När det gäller sättet för fullgörelse och åtgärder med anledning av bristande fullgörelse ska hänsyn tas till lagen i det land där fullgörelsen äger rum.

Artikel 13 Bristande rättskapacitet och bristande rättslig handlingsförmåga

När ett avtal har ingåtts mellan personer som befinner sig i samma land, kan en fysisk person som skulle ha rättskapacitet och rättshandlingsförmåga enligt lagen i det landet åberopa bristande rättskapacitet och bristande rättshandlingsförmåga enligt lagen i ett annat land, endast om den andra avtalsparten när avtalet ingicks kände till eller borde ha känt till denna brist.

Artikel 14 Överlåtelse av fordran och avtalsenlig subrogation

1. Förhållandet mellan överlåtaren och förvärvaren vid en frivillig överlåtelse av en fordran eller avtalsenlig subrogation av en fordran mot en annan person (gäldenären), ska vara underkastat den lag som enligt denna förordning är tillämplig på avtalet mellan dem.

2. Den lag som är tillämplig på den fordran som överlåtits eller varit föremål för subrogation ska reglera fordringens överlåtbarhet, en förvärvares förhållande till en gäldenär, de förutsättningar under vilka överlåtelsen eller subrogationen kan göras gällande mot gäldenären och frågan om en prestation av gäldenären befriar denne från sina förpliktelser.

3. Begreppet överlåtelse i denna artikel inbegriper fullständiga överföringar av fordringar, överföringar av fordringar som säkerhet samt pant eller andra säkerhetsrättigheter i samband med fordringar.

Artikel 15 Laglig subrogation

När en person (borgenären) har en avtalsgrundad fordran mot en annan person (gäldenären) och en tredje man är skyldig att prestera till borgenären, eller redan har presterat till denna för att uppfylla denna skyldighet, ska den lag som reglerar den tredje mannens skyldighet mot borgenären avgöra om och i vilken utsträckning den tredje mannen har rätt att mot gäldenären utöva de rättigheter som borgenären hade mot gäldenären enligt den lag som reglerar förhållandet dem emellan.

Artikel 16 Flera gäldenärer

Om en borgenär har en fordran på flera gäldenärer som är ansvariga för samma fordran och en av gäldenärerna redan helt eller delvis har fullgjort prestationen enligt denna fordran, ska den lag som reglerar gäldenärens förpliktelse gentemot borgenären även reglera gäldenärens regressrätt gentemot medgäldenärerna. Medgäldenärerna kan hänvisa till de invändningar de hade mot borgenären i den mån detta är tillåtet enligt den lag som reglerar deras förpliktelser mot borgenären.

Artikel 17 Kvittning

Om parterna inte avtalat om rätten till kvittning, ska kvittning omfattas av den lag som gäller för den fordran mot vilken rätten till kvittning åberopas.

Artikel 18 Bevisbörda

1. Den lag som enligt denna förordning reglerar en avtalsförpliktelse ska tillämpas även i den mån den uppställer rättsliga presumtioner eller placerar bevisbördan vad avser avtalsförpliktelser.

2. Bevisning om ett avtal eller en handling som avser att ha rättsliga verkningar får föras med varje slags bevismedel som godtas enligt lagen i domstolslandet eller enligt någon av de i artikel 11 angivna lagarna enligt vilka avtalet eller handlingen har giltighet till formen, förutsatt att sådan bevisföring kan genomföras vid domstolen.

Brott &
process**Kapitel III Övriga bestämmelser****Artikel 19 Vanlig vistelseort**

1. Vid tillämpning av denna förordning ska ett bolag, en förening eller en annan juridisk person anses ha sin vanliga vistelseort där huvudkontoret är beläget.

Den vanliga vistelseorten för en fysisk person i samband med dennes näringsverksamhet ska vara dennes huvudsakliga driftställe.

2. Om avtalet ingås i samband med verksamheten vid en filial, agentur eller annat verksamhetsställe eller om en sådan filial, agentur eller annat verksamhetsställe enligt avtalet är ansvarigt för prestationen, ska den plats där filialen, agenturen eller annat verksamhetsställe är beläget anses som vanlig vistelseort.

3. Vid fastställandet av den vanliga vistelseorten ska den avgörande tidpunkten vara den tidpunkt då avtalet ingicks.

Artikel 20 Uteslutande av återförvisning

När denna förordning föreskriver att lagen i ett visst land ska tillämpas, avses gällande materiella rättsregler i det landet, med undantag för landets internationellt privaträttsliga regler, såvida inte något annat föreskrivs i denna förordning.

Artikel 21 Grunderna för domstolslandets rättsordning

Tillämpning av bestämmelser i den lag som anvisas i denna förordning får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning ("public policy").

Artikel 22 Stater med mer än en rättsordning

1. När en stat omfattar flera territoriella enheter som var och en har sina egna rättsregler i fråga om avtalsförpliktelser ska varje sådan enhet anses som ett land vid fastställandet av den lag som ska tillämpas enligt denna förordning.

2. En medlemsstat där olika territoriella enheter har sina egna rättsregler för avtalsförpliktelser behöver inte tillämpa denna förordning vid lagkonflikter enbart mellan lagarna i sådana enheter.

Artikel 23 Förhållandet till andra gemenskapsrättsliga bestämmelser

Denna förordning ska, med undantag för artikel 7, inte inverka på tillämpningen av gemenskapsrättsliga bestämmelser som på särskilda områden fastställer lagvalsregler för avtalsförpliktelser.

Artikel 24 Förhållandet till Romkonventionen

1. Denna förordning ska ersätta Romkonventionen i medlemsstaterna, utom för de territorier i medlemsstaterna som faller inom den konventionens territoriella tillämpningsområde och där denna förordning inte gäller i enlighet med artikel 299 i fördraget.

2. I den mån denna förordning ersätter bestämmelserna i Romkonventionen ska alla hänvisningar till den konventionen anses vara hänvisningar till denna förordning.

Artikel 25 Förhållandet till gällande internationella konventioner

1. Denna förordning ska inte inverka på tillämpningen av internationella konventioner som en eller flera medlemsstater har tillträtt när denna förordning antas och som fastställer lagvalsregler för avtalsförpliktelser.

2. Denna förordning ska emellertid bland medlemsstaterna ha företräde framför konventioner som ingåtts uteslutande mellan två eller flera av dem, i den mån som konventionerna gäller frågor som regleras genom denna förordning.

Artikel 26 Förteckning över konventioner

1. Senast den 17 juni 2009 ska medlemsstaterna till kommissionen överlämna en förteckning över de konventioner som avses i artikel 25.1. Efter detta datum ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om alla uppsägningar av sådana konventioner.

2. Inom sex månader efter mottagandet enligt punkt 1 ska kommissionen i *Europeiska unionens officiella tidning* offentliggöra

- a) en förteckning över de konventioner som avses i punkt 1,
- b) de uppsägningar som avses i punkt 1.

Artikel 27 Översynsklausul

1. Senast den 17 juni 2013 ska kommissionen för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén lägga fram en rapport om tillämpningen av denna förordning. Rapporten ska i förekommande fall åtföljas av förslag till ändring av förordningen. Rapporten ska innehålla

- a) en studie om tillämplig lag för försäkringsavtal och en konsekvensbedömning av de eventuella bestämmelser som ska införas samt
- b) en utvärdering av tillämpningen av artikel 6, särskilt av enhetligheten inom gemenskapsrätten när det gäller konsumentskydd.

2. Senast den 17 juni 2010 ska kommissionen för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén lägga fram en rapport om effektiviteten hos en överlåtelse eller subrogation av en fordran gentemot tredje man och den överlåtna eller subrogerade fordrans företrädare framför en annan persons rättighet. Rapporten ska i förekommande fall åtföljas av förslag till ändring av förordningen och en konsekvensbedömning av de bestämmelser som ska införas.

Artikel 28 Tillämplighet i tiden

Denna förordning ska tillämpas på avtal som ingås den 17 december 2009 eller senare.

Kapitel IV Slutbestämmelser

Artikel 29 Ikraftträdande och tillämpning

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Den ska tillämpas från och med den 17 december 2009, utom artikel 26 som ska tillämpas från och med den 17 juni 2009.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING 1215/2012/EU

Domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område

(senast ändrad genom förordning (EU) 2015/281)

Kapitel I	Tillämpningsområde och definitioner	684
Kapitel II	Domstols behörighet	685
Avsnitt 1	Allmänna bestämmelser	685
Avsnitt 2	Särskilda behörighetsbestämmelser	686
Avsnitt 3	Behörighet vid försäkringstvister	687
Avsnitt 4	Behörighet vid konsumenttvister	688
Avsnitt 5	Behörighet vid tvister om anställningsavtal	689
Avsnitt 6	Exklusiv behörighet	690
Avsnitt 7	Avtal om domstols behörighet	690
Avsnitt 8	Prövning av behörighetsfrågan och av om målet kan tas upp	691
Avsnitt 9	Litispensens och mål som har samband med varandra	692
Avsnitt 10	Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder	693
Kapitel III	Erkännande och verkställighet	694
Avsnitt 1	Erkännande	694
Avsnitt 2	Verkställighet	694
Avsnitt 3	Vägran av erkännande och verkställighet	696
Avsnitt 4	Allmänna bestämmelser	697
Kapitel IV	Officiella handlingar och förlikningar inför domstol	698
Kapitel V	Allmänna bestämmelser	699
Kapitel VI	Övergångsbestämmelser	700
Kapitel VII	Förhållandet till andra rättsakter	700
Kapitel VIII	Slutbestämmelser	702
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser för ändringsrättsakter		704

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd har antagit detta direktiv

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 67.4 och 81.2 a, c och e,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,
 efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,
 med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande,
 i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, och
 av följande skäl:

- Den 21 april 2009 antog kommissionen en rapport om tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. I rapporten fastslogs att den förordningen generellt fungerar tillfredsställande, men att det vore önskvärt att förbättra tillämpningen av vissa av dess bestämmelser, att ytterligare underlätta den fria rörligheten för domar och att stärka möjligheterna till rättslig prövning. Eftersom ett antal ändringar kommer att göras av den förordningen, bör den av tydlighetsskäl omarbetas.
- Vid sitt möte i Bryssel den 10 och 11 december 2009 antog Europeiska rådet ett nytt flerårigt program med titeln Stockholmsprogrammet – ett öppet och säkert Europa i medborgarnas tjänst och för deras skydd. I Stockholmsprogrammet ansåg Europeiska rådet att processen för att avskaffa alla mellanliggande förfaranden (exekvaturförfarandet) bör fortsätta under den period som det programmet avser. Samtidigt bör avskaffandet av exekvaturförfarandet även åtföljas av en rad garantier.
- Unionen har som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, bland annat genom att underlätta tillgången till rättslig prövning, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden av rättsliga myndigheter på det civilrättsliga området. I syfte att gradvis upprätta ett sådant område ska unionen besluta om åtgärder rörande samarbete i civilrättsliga ärenden som har gränsöverskridande verkningar, särskilt när det är nödvändigt för att den inre marknaden ska fungera väl.

4. Vissa olikheter i medlemsstaternas bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande av domar hindrar den inre marknaden från att fungera väl. Det är därför nödvändigt att införa bestämmelser som gör reglerna om behörighetskonflikter på privaträttsens område mer enhetliga, så att domar som meddelats i en medlemsstat kan erkännas och verkställas enkelt och snabbt.
5. Sådana bestämmelser ingår i det civilrättsliga samarbetet i den mening som avses i artikel 81 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).
6. För att uppnå målet om fri rörlighet för privaträttsliga domar är det nödvändigt och lämpligt att reglerna om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar fastställs i en unionsrättsakt som är bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna.
7. Den 27 september 1968 ingick de dåvarande medlemsstaterna i de Europeiska gemenskaperna, inom ramen för artikel 220 fjärde strecksatsen i fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, Brysselkonventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttsens område, senare ändrad genom konventioner om nya medlemsstaters anslutning till denna konvention (1968 års *Brysselkonvention*). Den 16 september 1988 ingick de dåvarande medlemsstaterna i Europeiska gemenskaperna och vissa Eftastater Luganokonventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttsens område (1988 års *Luganokonvention*), som är en parallellkonvention till 1968 års Brysselkonvention. Den 1 februari 2000 blev 1988 års Luganokonvention tillämplig i förhållande till Polen.
8. Den 22 december 2000 antog rådet förordning (EG) nr 44/2001, som ersätter 1968 års Brysselkonvention med avseende på de territorier i medlemsstaterna som omfattas av EUF-fördraget, i förbindelserna mellan medlemsstaterna utom Danmark. Genom rådets beslut 2006/325/EG ingick gemenskapen ett avtal med Danmark för att säkerställa tillämpningen av bestämmelserna i förordning (EG) nr 44/2001 i Danmark. 1988 års Luganokonvention reviderades genom konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttsens område, som undertecknades i Lugano den 30 oktober 2007 mellan gemenskapen, Danmark, Island, Norge och Schweiz (2007 års *Luganokonvention*).
9. 1968 års Brysselkonvention fortsätter att vara tillämplig på de territorier i medlemsstaterna som faller inom denna konventions territoriella tillämpningsområde och som inte omfattas av denna förordning i enlighet med artikel 355 i EUF-fördraget.
10. Tillämpningsområdet för denna förordning bör täcka de väsentliga delarna av privaträtten utom vissa väl definierade delar, i synnerhet underhållsskyldighet, som bör undantas från den här förordningens tillämpningsområde till följd av antagandet av rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet.
11. Med avseende på tillämpningen av denna förordning bör domstolar i medlemsstaterna inbegripa domstolar som är gemensamma för flera medlemsstater, till exempel Beneluxdomstolen, när den är behörig i frågor som omfattas av denna förordning. Därför bör domar som meddelas av sådana domstolar erkännas och verkställas i enlighet med denna förordning.
12. Denna förordning bör inte tillämpas på skiljeförfaranden. Ingenting i denna förordning bör hindra en medlemsstats domstol, vid vilken talan väcks angående en fråga som omfattas av ett skiljeavtal mellan parterna, från att hänvisa parterna till skiljeförfarande eller att vilandeförklara eller avvisa talan eller undersöka om skiljeavtalet är ogiltigt, utan verkan eller ogenomförbart i enlighet med deras nationella lagstiftning.

En dom från en medlemsstats domstol om huruvida ett skiljeavtal är ogiltigt, utan verkan eller ogenomförbart bör inte omfattas av denna förordnings bestämmelser om erkännande och verkställighet, oberoende av om domstolen avgjorde frågan som en huvudfråga eller som en in-
 cidensfråga.

Om en medlemsstats domstol, som är behörig enligt denna förordning eller enligt nationell rätt, däremot har funnit att ett skiljeavtal är ogiltigt, utan verkan eller ogenomförbart, bör detta inte hindra domstolens dom rörande saken från att erkännas eller, i förekommande fall, verkställas i enlighet med denna förordning. Detta bör inte påverka behörigheten för medlemsstaternas domstolar att besluta om erkännande och verkställighet av skiljedomar i enlighet med konventionen om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, antagen i New York den 10 juni 1958 (1958 års *New Yorkkonvention*), som har företrädare framför denna förordning.

Denna förordning bör inte tillämpas på en talan eller ett förfarande som rör i synnerhet inrättandet av en skiljenämnd, skiljemäns behörighet, genomförandet av ett skiljeförfarande eller någon annan aspekt av ett sådant förfarande, och inte heller på någon talan eller någon dom som rör ogiltigförklaring, omprövning, överklagande, erkännande eller verkställighet av en skiljedom.

13. Det måste finnas en anknytning mellan de förfaranden på vilka denna förordning är tillämplig och medlemsstaternas territorium. Gemensamma behörighetsbestämmelser bör därför i princip tillämpas när svaret har hemvist i en medlemsstat.

14. En svarande som inte har hemvist i en medlemsstat bör i allmänhet omfattas av de nationella behörighetsbestämmelser som gäller i den medlemsstat där talan väcks.
- För att skydda konsumenternas och arbetstagarnas intressen, garantera behörigheten för medlemsstaternas domstolar i de fall där de har exklusiv behörighet och respektera parternas rätt att själva avtala om behörig domstol, bör emellertid vissa av denna förordnings behörighetsbestämmelser tillämpas oavsett var svaranden har hemvist.
15. Behörighetsbestämmelserna bör uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist. Det bör alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen till parternas rätt att själva avtala om behörig domstol gör det berättigat att använda något annat kriterium om anknytning. I fråga om juridiska personer måste hemvisten kunna bestämmas på ett objektivt sätt så att de gemensamma reglerna blir överskådliga och behörighetskonflikter kan undvikas.
16. Principen om att domstolen där svaranden har hemvist är behörig bör kompletteras med alternativa behörighetsgrunder i de fall där det finns en nära anknytning mellan domstolen och tvisteföremålet eller då detta krävs för att underlätta en korrekt rättskipning. Detta kriterium om nära anknytning bör säkerställa ökad rättssäkerhet och förhindra att svaranden kan stämmas i en domstol i en medlemsstat som han eller hon inte rimligen kunde förutse. Detta är viktigt, särskilt i tvister om utomobligatoriska förpliktelser som härrör från kränkningar av privatlivet eller personlighetsskyddet, inbegripet förtal.
17. Den som äger ett kulturföremål enligt definitionen i artikel 1.1 i rådets direktiv 93/7/EEG av den 15 mars 1993 om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium, bör i enlighet med denna förordning kunna inleda en tvistemålstalan på äganderättslig grund om att återfå ett sådant kulturföremål i en domstol som är belägen där kulturföremålet finns när talan väcks. Dessa förfaranden bör inte påverka förfaranden som inleds i enlighet med direktiv 93/7/EEG.
18. Vid försäkrings-, konsument- och anställningsavtal bör den svagare parten skyddas genom behörighetsbestämmelser som är förmånligare för dennes intressen än de allmänna bestämmelserna.
19. Parternas rätt att själva avtala om behörig domstol bör respekteras med förbehåll för de exklusiva behörighetsgrunderna i denna förordning, utom när det gäller försäkrings-, konsument- och anställningsavtal, där endast begränsad autonomi medges.
20. Vid fråga om ett avtal om behörig domstol till förmån för en domstol eller domstolarna i en medlemsstat är ogiltigt på materiell grund, bör frågan avgöras i enlighet med lagen i den medlemsstat där den domstol eller de domstolar som anges i avtalet finns, inbegripet den medlemsstatens lagvalsregel.
21. För att rättskipningen ska fungera väl, är det nödvändigt att minimera möjligheten för samtidiga förfaranden och att se till att oförenliga domar inte meddelas i olika medlemsstater. Det bör finnas klara och effektiva regler för att avgöra frågor om litispensens och mål som har samband med varandra och för att undanröja problem som härrör från nationella skillnader när det gäller att fastställa vid vilken tidpunkt ett mål ska anses vara pågående. Den tidpunkten bör ges en autonom definition i denna förordning.
22. För att göra exklusiva avtal om val av behörig domstol effektivare och förhindra rättegångsmissbruk måste det finnas möjlighet att göra undantag från den allmänna litispensregeln för att på ett tillfredsställande sätt kunna hantera situationer med parallella förfaranden. En sådan situation uppstår när en talan väcks vid en domstol som inte anges i ett exklusivt avtal om domstols behörighet och en talan därefter väcks vid den domstol som anges i avtalet rörande samma sak och målen gäller samma parter. I det fallet bör den domstol där talan först väcktes vara skyldig att låta handläggningen av målet vila så snart talan väcks vid den domstol som anges i avtalet och fram till dess att den sistnämnda domstolen meddelar att den inte har behörighet enligt det exklusiva avtalet om val av domstols behörighet. Detta är nödvändigt för att säkerställa att den domstol som anges i avtalet i denna situation har företräde att ta ställning till om avtalet är giltigt och i vilken utsträckning avtalet ska tillämpas på tvisten. Den domstol som anges i avtalet bör kunna fortsätta handläggningen av målet oavsett om den andra domstolen redan har beslutat att låta handläggningen vila eller inte.
- Detta undantag bör inte tillämpas när parterna har ingått motstridiga exklusiva avtal om domstols behörighet eller när talan först har väckts vid en domstol som anges i ett exklusivt avtal om domstols behörighet. I dessa fall bör denna förordnings allmänna litispensregel gälla.
23. Denna förordning bör ha flexibla regler som gör det möjligt för medlemsstaternas domstolar att ta hänsyn till pågående förfaranden vid domstolar i tredjeländer, varvid särskilt avseende bör fästas vid dels om en dom som meddelats i ett tredjeland kommer att kunna erkännas och verkställas i den berörda medlemsstaten enligt den medlemsstatens lagstiftning, dels behovet av en korrekt rättskipning.

24. När domstolen i den berörda medlemsstaten beaktar behovet av en korrekt rättskipning bör den bedöma samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Sådana omständigheter kan inbegripa sambandet mellan omständigheterna i målet, berörda parter och det berörda tredjelandet, hur långt förfarandena i tredjelandet har kommit när förfaranden inleds vid domstolen i medlemsstaten och huruvida domstolen i tredjelandet kan förväntas meddela en dom inom en rimlig tid.

Den bedömningen kan också avse frågan huruvida domstolen i tredjelandet har exklusiv behörighet att ta upp talan till prövning i det enskilda fallet när en domstol i en medlemsstat skulle ha exklusiv behörighet.

25. Begreppet interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, bör till exempel inbegripa beslut om åtgärder som syftar till att skaffa fram information eller säkra bevisning i den mening som avses i artiklarna 6 och 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter. Det bör inte inbegripa åtgärder som inte har karaktär av säkerhetsåtgärder, till exempel beslut om hörande av vittne. Detta bör inte påverka tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur.

26. Det ömsesidiga förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i unionen berättigar principen om att domar som har meddelats i en medlemsstat bör erkännas i samtliga medlemsstater utan att det behövs något särskilt förfarande. Målet att minska tidsåtgången och kostnaderna i gränsöverskridande tvister gör det dessutom berättigat att avskaffa kravet på en verkställbarhetsförklaring innan verkställighet kan ske i den anmodade medlemsstaten. Följaktligen bör en dom som har meddelats av domstolarna i en medlemsstat behandlas som om den hade meddelats i den anmodade medlemsstaten.

27. För att uppnå fri rörlighet för domar bör en dom som meddelats i en medlemsstat erkännas och verkställas i en annan medlemsstat även om domen har meddelats mot en person som inte har hemvist i en medlemsstat.

28. Om en dom inbegriper en åtgärd eller ett beslut som inte förekommer i den anmodade medlemsstatens lagstiftning bör åtgärden eller beslutet, inklusive de rättigheter som fastställs där, i möjligaste mån anpassas till en åtgärd eller ett beslut som enligt den medlemsstatens lagstiftning har motsvarande verkan och eftersträvar liknande mål. Hur anpassningen ska ske, och av vem, bör bestämmas av varje enskild medlemsstat.

29. Direkt verkställighet i den anmodade medlemsstaten av en dom som har meddelats i en annan medlemsstat utan en verkställbarhetsförklaring bör inte äventyra respekten för rätten till försvar. Därför bör den person mot vilken verkställighet söks kunna ansöka om att erkännandet eller verkställigheten av domen vägras om vederbörande anser att någon av grunderna för att vägra erkännande föreligger. En sådan grund skulle kunna vara att vederbörande inte hade möjlighet att förbereda sitt svaromål då domen meddelades i dennes utvaro rörande ett civilrättsligt anspråk med koppling till ett brottmål. Det skulle också kunna vara en grund som åberopas på grundval av ett avtal som ingåtts mellan den anmodade medlemsstaten och ett tredjeland i enlighet med artikel 59 i 1968 års Brysselkonvention.

30. Den part som överklagar verkställigheten av en dom som meddelats i en annan medlemsstat bör i möjligaste mån, och i enlighet med den anmodade medlemsstatens rättssystem, utöver de grunder för vägran som anges i denna förordning, kunna åberopa de grunder för vägran som föreskrivs i nationell lagstiftning i samma förfarande och inom de tidsfrister som fastställs i den lagstiftningen.

Erkännande av en dom bör dock endast vägras om en eller flera av de grunder för vägran som fastställs i denna förordning föreligger.

31. Vid ett överklagande av verkställighet av en dom bör domstolarna i den anmodade medlemsstaten, under den tid det tar att handlägga ett sådant överklagande, inklusive ett eventuellt ytterligare överklagande, kunna tillåta att verkställigheten fortsätter, under förutsättning att verkställigheten begränsas eller att det ställs en säkerhet.

32. För att underrätta den person mot vilken verkställighet söks om verkställigheten av en dom som meddelats i en annan medlemsstat, bör det inryttas genom denna förordning, om så krävs åtföljt av domen, delges den personen inom rimlig tid före den första verkställighetsåtgärden. Med den första verkställighetsåtgärden bör avses den första verkställighetsåtgärden efter delgivningen.

33. När interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, beslutas av en domstol som är behörig att pröva målet i sak, bör det säkerställas att åtgärderna omfattas av fri rörlighet enligt denna förordning. Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, som beslutas av en sådan domstol utan svarandens hörande bör dock inte erkännas och verkställas enligt denna förordning, såvida inte den dom som inbegriper åtgärden delges svaranden före verkställigheten. Detta bör inte hindra att sådana åtgärder erkänns och verkställs enligt nationell lagstiftning. Om interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, beslutas av en domstol i en medlemsstat

som inte är behörig att pröva målet i sak bör verkningarna av dessa enligt denna förordning vara begränsade till den berörda medlemsstatens territorium.

34. Kontinuiteten mellan 1968 års Brysselkonvention, förordning (EG) nr 44/2001 och denna förordning bör säkerställas, och övergångsbestämmelser bör därför införas. Likaså måste kontinuitet råda när det gäller Europeiska unionens domstols tolkning av bestämmelserna i 1968 års Brysselkonvention och de förordningar som ersätter den.
35. Respekten för medlemsstaternas internationella åtaganden innebär att denna förordning inte bör påverka konventioner som medlemsstaterna anslutit sig till och som gäller särskilda rättsområden.
36. Utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter enligt fördragen bör denna förordning inte påverka tillämpningen av de bilaterala konventioner och avtal mellan ett tredjeland och en medlemsstat som ingicks före ikraftträdandet av förordning (EG) nr 44/2001 och som gäller frågor som regleras i denna förordning.
37. I syfte att säkerställa att de intyg som enligt denna förordning ska användas i samband med erkännandet eller verkställigheten av domar, officiella handlingar samt införd domstol ingångna förlikningar hålls uppdaterade bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på ändringar av bilagorna I och II till denna förordning. Det är av särskild betydelse att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå. När kommissionen förbereder och utarbetar delegerade akter bör den se till att relevanta handlingar översänds samtidigt till Europaparlamentet och rådet och att detta sker så snabbt som möjligt och på lämpligt sätt.
38. I denna förordning respekteras de grundläggande rättigheterna och iaktas de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol enligt artikel 47 i stadgan.
39. Eftersom målet för denna förordning inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och det därför bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
40. Förenade kungariket och Irland deltog i enlighet med artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning, fogat till EU-fördraget och det dåvarande fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, i antagandet och tillämpningen av förordning (EG) nr 44/2001. I enlighet med artikel 3 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, har Förenade kungariket och Irland meddelat att de önskar delta i antagandet och tillämpningen av denna förordning.
41. I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som varken är bindande för eller tillämplig på Danmark, dock utan att detta påverkar Danmarks möjlighet att tillämpa ändringarna av förordning (EG) nr 44/2001, i enlighet med artikel 3 i avtalet av den 19 oktober 2005 mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttsens område.

Kapitel I Tillämpningsområde och definitioner

Artikel 1

1. Denna förordning är tillämplig på privaträttsens område, oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om. Den omfattar i synnerhet inte skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor eller statens ansvar för handlingar eller underlåtenhet vid utövandet av offentliga maktbefogenheter (*acta jure imperii*).

2. Denna förordning är inte tillämplig på

- a) fysiska personers rättsliga status, rättskapacitet eller rättshandlingsförmåga, makars förmögenhetsförhållanden eller förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har samma verkan som äktenskap,
- b) konkurs, ackord och liknande förfaranden,
- c) social trygghet,
- d) skiljeförfaranden,
- e) underhållsskyldighet som har sin grund i familje-, släktskaps-, äktenskaps- eller svågerlagsförhållande,
- f) testamenten och arv, inbegripet underhållsskyldighet som har sin grund i dödsfall.

Artikel 2

Definitioner till denna förordning:

- a) *dom*: varje avgörande som har meddelats av en domstol i en medlemsstat oavsett dess rubricering, såsom dom, beslut, förordnande om verkställighet, samt domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader.
I kapitel III avses med dom även beslut om interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, som beslutas av en domstol som enligt denna förordning är behörig att pröva målet i sak. Begreppet omfattar inte en interimistisk åtgärd, inbegripet säkerhetsåtgärd, som beslutas av en sådan domstol utan svarandens hörande, såvida inte den dom som innehåller åtgärden har delgetts svaranden före verkställigheten.
- b) *förlikning inför domstol*: en förlikning som har godkänts av en domstol i en medlemsstat eller ingåtts inför en domstol i en medlemsstat i samband med domstolsförhandlingarna.
- c) *officiell handling*: en handling som har upprättats eller registrerats som en officiell handling i ursprungsmedlemsstaten och vars äkthet
 - i avser handlingens underskrift och innehåll, och
 - ii har bestyrkts av en offentlig myndighet eller annan myndighet som bemyndigats för ändamålet.
- d) *ursprungsmedlemsstat*: den medlemsstat där domen har meddelats, förlikningen har godkänts eller ingåtts eller den officiella handlingen formellt har upprättats eller registrerats.
- e) *anmodad medlemsstat*: medlemsstat i vilken erkännande av en dom åberopas eller, i vilken verkställighet av en dom, en förlikning eller en officiell handling söks.
- f) *ursprungsdomstol*: den domstol som har meddelat den dom för vilken erkännande åberopas eller för vilken verkställighet söks.

Artikel 3

I denna förordning avses med domstol följande myndigheter i den utsträckning de är behöriga i frågor som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning:

- a) I Ungern, vid summarisk process i mål om betalningsföreläggande (fizetési meghagyásos eljárási), notarien (közjegyző).
- b) I Sverige, vid summarisk process i mål om betalningsföreläggande och handräckning, Kronofogdemyndigheten.

Kapitel II Domstols behörighet

Avsnitt 1 Allmänna bestämmelser

Artikel 4

1. Om inte annat föreskrivs i denna förordning, ska talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han eller hon har medborgarskap.
2. För den som inte är medborgare i den medlemsstat där han eller hon har hemvist gäller samma bestämmelser om domstols behörighet som för medlemsstatens egna medborgare.

Brott &
process

Artikel 5

1. Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat får väckas vid domstol i en annan medlemsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitten 2–7 i detta kapitel.
2. I synnerhet får de nationella bestämmelser om domstols behörighet som medlemsstaterna ska anmäla till kommissionen i enlighet med artikel 76.1 a inte tillämpas mot en person som avses i punkt 1.

Artikel 6

1. Om svaranden inte har hemvist i en medlemsstat bestäms domstolarnas behörighet i varje medlemsstat i enlighet med den medlemsstatens lag, om inte annat följer av bestämmelserna i artiklarna 18.1, 21.2, 24 och 25.

2. Mot en sådan svarande kan den som har hemvist i en medlemsstat, oberoende av medborgarskap, i den medlemsstaten åberopa de bestämmelser om domstols behörighet som gäller där, på samma sätt som den medlemsstatens egna medborgare, särskilt de bestämmelser som medlemsstaterna ska anmäla till kommissionen i enlighet med artikel 76.1 a.

Avsnitt 2 Särskilda behörighetsbestämmelser

Artikel 7

Talan mot en person som har hemvist i en medlemsstat får väckas i en annan medlemsstat:

1. a) Om talan avser avtal, vid domstolen för uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser.
b) Vid tillämpning av denna bestämmelse, och såvida inte annat avtalats, avses med uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser
 - vid försäljning av varor, den ort i en medlemsstat dit enligt avtalet varorna har eller skulle ha levererats,
 - vid utförande av tjänster, den ort i en medlemsstat där enligt avtalet tjänsterna har eller skulle ha utförts.
- c) Om led b inte gäller, ska led a gälla.
2. Om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen för den ort där skadan inträffade eller kan inträffa.
3. Om talan avser enskilt anspråk i anledning av brott, vid den domstol där brottmålet är anhängigt, i den mån domstolen enligt sin lag är behörig att pröva enskilda anspråk.
4. Om talan avser en tvistemålstalan på äganderättslig grund om att återfå ett kulturföremål enligt definitionen i artikel 1.1 i direktiv 93/7/EEG som inleds av den person som säger sig ha rätt att få tillbaka ett sådant föremål, vid domstolen för den ort där kulturföremålet finns vid den tidpunkt då talan väcks.
5. Om talan avser en tvist som hänför sig till verksamheten vid en filial, agentur eller annan etablering, vid domstolen för den ort där denna är belägen.
6. Om svaranden i tvisten är instiftare av en trust, trustee eller insatt förmånstagare till en trust som är upprättad antingen genom lag eller genom en skriftlig handling eller muntligen och skriftligen bekräftad, vid domstolarna i den medlemsstat där trusten har sitt säte.
7. Om talan avser en tvist om betalning av bärgarlön för bärgning av skeppslast eller för frakt, vid den domstol där lasten eller frakten
 - a) har blivit föremål för kvarstad eller liknande säkerhetsåtgärd för att säkerställa sådan betalning, eller
 - b) kunde ha blivit föremål för sådan säkerhetsåtgärd, om inte borgen eller annan säkerhet hade ställts,
 under förutsättning att denna bestämmelse endast är tillämplig om det görs gällande att svaranden har någon rätt till lasten eller frakten eller hade sådan rätt vid tiden för bärgningen.

Artikel 8

Talan mot en person som har hemvist i en medlemsstat kan även väckas i följande fall:

1. Om han eller hon är en av flera svarande, vid domstol där någon av svarandena har hemvist, förutsatt att det finns ett tillräckligt nära samband mellan käromålen för att en gemensam handläggning och dom ska vara påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar.

2. Om talan avser återgångskrav eller annat liknande, vid den domstol där det ursprungliga käromålet är anhängigt, såvida inte detta har väckts endast för att få talan mot tredje man prövad vid annan domstol än den som annars skulle ha varit behörig att pröva talan mot honom.
3. Vid genkärsmål som grundar sig på samma avtal eller omständigheter som huvudkärålet, vid den domstol där huvudkärålet är anhängigt.
4. Om talan avser avtal och denna talan får förenas med ett annat mål mot samma svarande om sakrätt till fast egendom, vid domstolen i den medlemsstat på vars territorium fastigheten är belägen.

Artikel 9

En domstol i en medlemsstat som med stöd av denna förordning är behörig att pröva mål om ansvar till följd av ett fartygs användning eller drift är, liksom annan domstol som enligt lagen i den staten är behörig i stället för denna, också behörig att pröva mål om begränsning av sådant ansvar.

Avsnitt 3 Behörighet vid försäkringstvister

Artikel 10

För försäkringstvister gäller i fråga om domstols behörighet bestämmelserna i detta avsnitt, om inte annat följer av artiklarna 6 och 7.5.

Artikel 11

1. Talan mot en försäkringsgivare som har hemvist i en medlemsstat får väckas
 - a) vid domstolarna i den medlemsstat där han eller hon har hemvist,
 - b) i en annan medlemsstat, vid domstolen för den ort där käranden har hemvist om talan väcks av försäkringstagaren, den försäkrade eller en förmånstagare, eller
 - c) om han eller hon är en samförsäkrare, vid den domstol i en medlemsstat där talan har väckts mot huvudförsäkringsgivaren.
2. En försäkringsgivare som inte har hemvist i någon medlemsstat men som har en filial, agentur eller annan etablering i en sådan stat ska i fråga om tvister som hänför sig till verksamheten vid denna anses ha hemvist i den medlemsstaten.

Artikel 12

Beträffande ansvarsförsäkring eller försäkring av fast egendom får talan mot försäkringsgivaren också väckas vid domstolen i den ort där skadan inträffade. Detsamma gäller om både lös och fast egendom omfattas av samma försäkringsavtal och har skadats genom samma händelse.

Artikel 13

1. I fråga om ansvarsförsäkring får, om lagen i domstolsstaten tillåter det, talan mot försäkringsgivaren vidare väckas vid den domstol där den skadelidande har väckt talan mot den försäkrade.
2. Bestämmelserna i artiklarna 10, 11 och 12 gäller om den skadelidande väcker talan direkt mot försäkringsgivaren, om sådan direkt talan är tillåten.
3. Om den lag som är tillämplig på sådan direkt talan tillåter att talan mot försäkringstagaren eller den försäkrade prövas i samma rättegång, är samma domstol behörig i förhållande till dessa personer.

Artikel 14

1. Om inte annat föreskrivs i artikel 13.3, får en försäkringsgivare väcka talan endast vid domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist, vare sig denne är försäkringstagare, försäkrad eller förmånstagare.
2. Bestämmelserna i detta avsnitt inskränker inte rätten att väcka genkärsmål vid den domstol där huvudkärålet enligt bestämmelserna i detta avsnitt är anhängigt.

Artikel 15

Avvikelser från bestämmelserna i detta avsnitt får endast ske genom ett avtal som

1. har ingåtts efter tvistens uppkomst,
2. ger försäkringstagaren, den försäkrade eller en förmånstagare rätt att väcka talan vid andra domstolar än dem som anges i detta avsnitt,
3. har ingåtts mellan en försäkringstagare och en försäkringsgivare, vilka vid försäkringsavtalets ingående hade hemvist eller sin vanliga vistelseort i samma medlemsstat, och avtalet innebär att domstolarna i den medlemsstaten ska vara behöriga även om skadan skulle inträffa utomlands, såvida inte ett sådant avtal strider mot lagen i den medlemsstaten,
4. har ingåtts med en försäkringstagare som inte har hemvist i någon medlemsstat, förutsatt att försäkringen inte är obligatorisk och inte heller avser fast egendom i en medlemsstat, eller
5. hänför sig till ett försäkringsavtal som omfattar en eller flera av de risker som anges i artikel 16.

Artikel 16

De risker som avses i artikel 15.5 är följande:

1. Förlust av eller skada på
 - a) havsgående fartyg, anläggningar offshore eller på fria havet, eller luftfartyg, där förlusten eller skadan har samband med deras användning för kommersiellt ändamål,
 - b) gods under transport, med undantag för passagerares resgods, när transporten helt eller delvis sker med sådant fartyg eller luftfartyg.
2. Ansvar, med undantag för fysisk skada på passagerare eller förlust av eller skada på deras resgods,
 - a) som är en följd av användningen eller driften av fartyg, anläggningar eller luftfartyg som anges i punkt 1 a, såvida inte lagen i den medlemsstat där sådant luftfartyg är registrerat förbjuder avtal om domstols behörighet i fråga om försäkring av sådana risker,
 - b) för förlust eller skada orsakad av gods under transport enligt punkt 1 b.
3. Ekonomisk förlust som har samband med användningen eller driften av fartyg, anläggningar eller luftfartyg enligt punkt 1 a, särskilt förlust av frakt eller befraktningsintäkter.
4. Varje risk som har samband med någon av de risker som avses i punkterna 1–3.
5. Trots vad som sägs i punkterna 1–4, alla *stora risker* enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om uppbyggande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II).

Avsnitt 4 Behörighet vid konsumenttvister

Artikel 17

1. Om talan avser avtal som har ingåtts av en person, konsumenten, för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, gäller i fråga om behörigheten bestämmelserna i detta avsnitt, om inte annat följer av artiklarna 6 och 7.5,
 - a) om avtalet gäller köp av varor där betalningen ska erläggas i särskilda poster,
 - b) om avtalet gäller lån som ska återbetalas i särskilda poster eller någon annan form av kredit om lånet eller krediten var avsedd att finansiera köp av varor, eller
 - c) i övriga fall, om avtalet har ingåtts med en person som bedriver kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet i den medlemsstat där konsumenten har hemvist eller, på något sätt, riktar sådan verksamhet till den medlemsstaten eller flera stater, däribland den medlemsstaten, och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.

2. Om konsumentens avtalspart inte har hemvist i en medlemsstat men har en filial, agentur eller annan etablering i en medlemsstat, ska han anses ha hemvist i den medlemsstaten såvitt avser tvister som hänför sig till verksamheten vid filialen, agenturen eller etableringen.

3. Bestämmelserna i detta avsnitt ska inte tillämpas på transportavtal utom när det gäller avtal om en kombination av resa och inkvartering för ett pris där allt är inkluderat.

Artikel 18

1. Konsumenten får väcka talan mot den andra avtalsparten antingen vid domstolarna i den medlemsstat där denne har hemvist eller, oberoende av var den andra parten har hemvist, vid domstolen för den ort där konsumenten har hemvist.

2. Talan mot en konsument får av den andra avtalsparten väckas endast vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.

3. Dessa bestämmelser inskränker inte rätten att väcka genkärönmål vid den domstol där huvudkärönmålet, enligt bestämmelserna i detta avsnitt, är anhängigt.

Artikel 19

Avvikelser från bestämmelserna i detta avsnitt får endast ske genom ett avtal som

1. har ingåtts efter tvistens uppkomst,
2. ger konsumenten rätt att väcka talan vid andra domstolar än dem som anges i detta avsnitt, eller
3. har ingåtts av en konsument och dennes avtalspart, vilka vid avtalets ingående hade hemvist eller sin vanliga vistelseort i samma medlemsstat, och avtalet ger domstolarna i den medlemsstaten behörighet, såvida inte ett sådant avtal strider mot lagen i den medlemsstaten.

Avsnitt 5 Behörighet vid tvister om anställningsavtal

Artikel 20

1. Om talan avser anställningsavtal gäller i fråga om behörigheten bestämmelserna i detta avsnitt om inte annat följer av artiklarna 6 och 7.5 samt, i de fall talan väckts mot en arbetsgivare, artikel 8.1.

2. Om en arbetstagare ingår ett anställningsavtal med en arbetsgivare som inte har hemvist i en medlemsstat men har en filial, agentur eller en annan etablering i en medlemsstat, ska arbetsgivaren i fråga om tvister som hänför sig till verksamheten vid filialen, agenturen eller etableringen anses ha hemvist i den medlemsstaten.

Artikel 21

1. Talan mot en arbetsgivare som har hemvist i en medlemsstat får väckas

- a) vid domstolarna i den medlemsstat där arbetsgivaren har hemvist, eller
- b) i en annan medlemsstat
 - i vid domstolen för den ort där eller varifrån arbetstagaren vanligtvis utför eller senast utförde sitt arbete, eller
 - ii om arbetstagaren inte vanligtvis utför eller utförde sitt arbete i ett och samma land, vid domstolen för den ort där det affärsställe vid vilket arbetstagaren anställdes är eller var beläget.

2. Talan mot en arbetsgivare som inte har hemvist i en medlemsstat får väckas vid en domstol i en medlemsstat i enlighet med punkt 1 b.

Artikel 22

1. En arbetsgivare får väcka talan endast vid domstolarna i den medlemsstat där arbetstagaren har hemvist.

2. Bestämmelserna i detta avsnitt inskränker inte rätten att väcka genkärönmål vid den domstol där huvudkärönmålet enligt bestämmelserna i detta avsnitt är anhängigt.

Artikel 23

Avvikelser från bestämmelserna i detta avsnitt får endast ske genom ett avtal som

1. har ingåtts efter tvistens uppkomst, eller
2. ger arbetstagaren rätt att väcka talan vid andra domstolar än dem som anges i detta avsnitt.

Avsnitt 6 Exklusiv behörighet

Artikel 24

Följande domstolar i en medlemsstat ska, oberoende av var parterna har hemvist, ha exklusiv behörighet:

1. Om talan avser sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom, domstolarna i den medlemsstat där egendomen är belägen.
Om talan avser avtal om nyttjanderätt till fast egendom för tillfälligt privat bruk under en tid av högst sex på varandra följande månader, ska emellertid även domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist vara behöriga under förutsättning att nyttjanderättshavaren är en fysisk person och att ägaren och nyttjanderättshavaren har hemvist i samma medlemsstat.
2. Om talan avser giltighet, ogiltighet eller upplösning av bolag eller andra juridiska personer eller giltighet av beslut av deras organ, vid domstolarna i den medlemsstat där den juridiska personen har sitt säte. För att bestämma var detta säte är beläget ska domstolen tillämpa sin egen internationella privaträtt.
3. Om talan avser giltigheten av inskrivningar i offentliga register, domstolarna i den medlemsstat där registret förs.
4. Om talan, oavsett om det är fråga om ett käromål eller ett svaromål, avser registrering eller giltighet av patent, varumärken, mönster och liknande rättigheter för vilka krävs deposition eller registrering, domstolarna i den konventionsstat där deposition eller registrering har begärts eller har ägt rum eller på grund av bestämmelserna i en unionsrättsakt eller en internationell konvention anses ha ägt rum.
Med förbehåll för den behörighet som det europeiska patentverket har enligt den europeiska patentkonventionen undertecknad i München den 5 oktober 1973, ska domstolarna i varje medlemsstat ha exklusiv behörighet vid talan som angår registreringen eller giltigheten av ett europeiskt patent som har meddelats för den medlemsstaten.
5. Om talan avser verkställighet av domar, domstolarna i den medlemsstat där domen har verkställts eller ska verkställas.

Avsnitt 7 Avtal om domstols behörighet

Artikel 25

1. Om parterna, oberoende av var de har hemvist, har träffat avtal om att en domstol eller domstolarna i en medlemsstat ska vara behöriga att avgöra en redan uppkommen tvist eller framtida tvister i anledning av ett bestämt rättsförhållande, ska endast den domstolen eller de domstolarna ha behörighet, såvida inte avtalet är ogiltigt på materiell grund enligt lagen i den medlemsstaten. En sådan behörighet ska vara exklusiv om parterna inte har träffat avtal om annat. Avtalet om behörighet ska vara antingen
 - a) skriftligt, eller muntligt och skriftligen bekräftat,
 - b) i en form som överensstämmer med praxis som parterna har utbildat mellan sig, eller
 - c) i internationell handel, i en form som överensstämmer med handelsbruk eller annan sedvänja som parterna kände till eller borde ha känt till och som är allmänt känd och regelmässigt iakttas av parter i avtal av föreliggande typ vid det ifrågavarande slaget av handel.
2. Ett elektroniskt meddelande som möjliggör en varaktig dokumentation av avtalet ska jämföras med skriftlig form.

3. Den domstol eller de domstolar i en medlemsstat som ges behörighet genom den handling varigenom en trust har bildats ska ha exklusiv behörighet att pröva en talan mot en instiftare, trustee eller insatt förmånstagare till en trust, om saken angår förhållandet mellan dessa personer eller deras rättigheter eller skyldigheter inom trusten.
4. Avtal om domstols behörighet eller motsvarande bestämmelser i en handling varigenom en trust har bildats har ingen verkan om de strider mot bestämmelserna i artiklarna 15, 19 eller 23 eller om de domstolar vilkas behörighet de utesluter har exklusiv behörighet enligt artikel 24.
5. Ett avtal om domstols behörighet som utgör en del av ett annat avtal ska behandlas som ett särskilt avtal, oberoende av övriga avtalsvillkor.
Giltigheten av ett avtal om domstols behörighet kan inte ifrågasättas enbart med hänvisning till att det andra avtalet är ogiltigt.

Artikel 26

1. Utöver den behörighet som en domstol i en medlemsstat har enligt andra bestämmelser i denna förordning, är domstolen behörig om svaranden går i svaromål inför denna. Detta gäller dock inte om svaranden gick i svaromål för att bestrida domstolens behörighet eller om en annan domstol har exklusiv behörighet enligt artikel 24.
2. I mål som avses i avsnitten 3, 4 eller 5, där en försäkringstagare, en försäkrad, en förmånstagare till ett försäkringsavtal, en skadelidande, en konsument eller en arbetstagare är svarande, ska domstolen, innan den förklarar sig behörig enligt punkt 1, säkerställa att svaranden har informerats om sin rätt att bestrida domstolens behörighet och om följderna av att gå eller inte gå i svaromål.

Avsnitt 8 Prövning av behörighetsfrågan och av om målet kan tas upp

Artikel 27

Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat gäller en tvist som huvudsakligen rör en fråga som en domstol i en annan medlemsstat är exklusivt behörig att pröva enligt artikel 24, ska den förstnämnda domstolen självant förklara sig obehörig.

Artikel 28

1. Om talan väcks vid en domstol i en medlemsstat mot en svarande som har hemvist i en annan medlemsstat, och svaranden inte går i svaromål, ska domstolen självant förklara sig obehörig, såvida den inte är behörig enligt bestämmelserna i denna förordning.
2. Domstolen ska låta handläggningen av målet vila till dess att det har klarlagts att svaranden har haft möjlighet att få del av stämningsansökan eller motsvarande handling i så god tid att han eller hon kunnat förbereda sitt svaromål eller att alla nödvändiga åtgärder för detta syfte har vidtagits.
3. Artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1393/2007 av den 13 november 2007 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (delgivning av handlingar) ska gälla i stället för punkt 2 i den här artikeln om stämningsansökan eller motsvarande handling enligt den förordningen måste översändas från en medlemsstat till en annan.
4. När förordning (EG) nr 1393/2007 inte är tillämplig ska artikel 15 i Haagkonventionen av den 15 november 1965 om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur gälla om stämningsansökan eller motsvarande handling måste översändas till utlandet i enlighet med den konventionen.

Avsnitt 9 Litispendens och mål som har samband med varandra

Artikel 29

1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande samma sak och målen gäller samma parter, ska varje domstol utom den vid vilken talan först väckts självmant låta handläggningen av målet vila till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, utan att detta påverkar tillämpningen av artikel 31.2.
2. I sådana fall som avses i punkt 1 ska, på begäran av en domstol vid vilken talan väckts, varje annan domstol vid vilken talan väcks utan dröjsmål underrätta den förstnämnda domstolen om vilket datum den mottog stämningensöskan i enlighet med artikel 32.
3. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, ska övriga domstolar självmant förklara sig obehöriga till förmån för den domstolen.

Artikel 30

1. Om käromål som har samband med varandra prövas vid domstolar i olika medlemsstater, får varje domstol utom den vid vilken talan först väckts låta handläggningen av målet vila.
2. Om målet i den domstol vid vilken talan först väckts prövas i första instans får varje annan domstol också förklara sig obehörig på begäran av en av parterna, om den domstol vid vilken talan först väckts är behörig att pröva de berörda käromålen och dess lag tillåter förening av dessa.
3. Vid tillämpningen av denna artikel ska käromål anses ha samband med varandra om de är så förenade att en gemensam handläggning och dom är påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar.

Artikel 31

1. Om flera domstolar är exklusivt behöriga, ska varje domstol utom den vid vilken talan först väckts avvisa talan till förmån för den domstolen.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 26 ska, i de fall talan väckts vid en domstol i en medlemsstat som har exklusiv behörighet enligt ett avtal som avses i artikel 25, varje domstol i en annan medlemsstat låta handläggningen av målet vila fram till dess att den domstol där talan väcks på grundval av avtalet förklarar att den är obehörig i enlighet med avtalet.
3. Om den domstol som anges i avtalet har funnit att den är behörig att ta upp talan till prövning i enlighet med avtalet ska varje domstol i en annan medlemsstat avvisa talan till förmån för denna domstol.
4. Punkterna 2 och 3 ska inte tillämpas med avseende på frågor som avses i avsnitten 3, 4 eller 5 i de fall käranden är en försäkringstagare, en försäkrad, en förmånstagare till ett försäkringsavtal, en skadelidande, en konsument eller en arbetstagare och avtalet inte är giltigt enligt en bestämmelse som ingår i dessa avsnitt.

Artikel 32

1. I detta avsnitt ska talan anses ha väckts vid en domstol
 - a) när stämningensöskan eller motsvarande handling har ingetts till domstolen, förutsatt att käranden sedan inte har underlåtit att vidta de mått och steg som han var skyldig att vidta för att få delgivningen av svaren verkställd, eller
 - b) om delgivning av handlingen ska ske innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivning, förutsatt att käranden därefter inte har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få handlingen ingiven till domstolen.

Den myndighet som ansvarar för delgivning enligt led b ska vara första myndighet att motta de handlingar som ska delges.

2. Den domstol eller myndighet som ansvarar för delgivning, som avses i punkt 1, ska anteckna datum för ingivandet av stämningsansökan eller motsvarande handling eller datum för mottagandet av de handlingar som ska delges.

Artikel 33

1. Om behörigheten grundar sig på artikel 4 eller artiklarna 7, 8 eller 9 och ett förfarande pågår vid en domstol i ett tredjeland när talan väcks vid en domstol i en medlemsstat om samma sak och mellan samma parter som i förfarandet vid domstolen i tredjelandet, får domstolen i medlemsstaten låta handläggningen av målet vila om

- a) det förväntas att domstolen i tredjelandet kommer att meddela en dom som kan erkännas och, i tillämpliga fall, verkställas i den medlemsstaten, och
- b) domstolen i medlemsstaten är övertygad om att en vilandeförklaring är nödvändig för en god rättskipning.

2. Domstolen i medlemsstaten får när som helst återuppta förfarandet om

- a) förfarandena vid domstolen i tredjelandet har vilandeförklarats eller avbrutits,
- b) det framstår för domstolen i medlemsstaten som om förfarandena vid domstolen i det berörda tredjelandet sannolikt inte kommer att slutföras inom rimlig tid, eller
- c) fortsatta förfarandena är nödvändiga för en god rättskipning.

3. Domstolen i medlemsstaten ska avvisa talan om förfarandena vid domstolen i tredjelandet har slutförts och resulterat i ett avgörande som kan erkännas och i tillämpliga fall verkställas i den medlemsstaten.

4. Domstolen i medlemsstaten ska tillämpa denna artikel på ansökan av endera parten eller, om detta är möjligt enligt nationell rätt, självmant.

Artikel 34

1. Om behörigheten grundar sig på artikel 4 eller artiklarna 7, 8 eller 9 och ett förfarande pågår vid en domstol i ett tredjeland när talan väcks vid en domstol i en medlemsstat och denna talan har samband med den talan som förs i domstolen i tredjelandet får domstolen i medlemsstaten låta handläggningen av målet vila om

- a) en gemensam handläggning och dom är påkallad för att undvika att oförenliga dommar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar,
- b) det förväntas att domstolen i tredjelandet kommer att meddela en dom som kan erkännas och, i tillämpliga fall, verkställas i den medlemsstaten, och
- c) domstolen i medlemsstaten är övertygad om att vilandeförklaringen är nödvändig för en god rättskipning.

2. Domstolen i medlemsstaten får när som helst återuppta förfarandena om

- a) det framstår för domstolen i medlemsstaten som att det inte längre föreligger någon risk för oförenliga dommar,
- b) förfarandena vid domstolen i tredjelandet har vilandeförklarats eller avbrutits,
- c) det framstår för domstolen i medlemsstaten som om förfarandena vid domstolen i det berörda tredjelandet sannolikt inte kommer att slutföras inom rimlig tid, eller om
- d) fortsatta förfarandena är nödvändiga för en god rättskipning.

3. Domstolen i medlemsstaten får avvisa en talan om förfarandet vid domstolen i tredjelandet har slutförts och resulterat i ett avgörande som kan erkännas och i tillämpliga fall verkställas i den medlemsstaten.

4. Domstolen i medlemsstaten ska tillämpa denna artikel på ansökan av endera parten eller, om detta är möjligt enligt nationell rätt, självmant.

Avsnitt 10 Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder

Artikel 35

Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, som kan vidtas enligt lagen i en medlemsstat, får begäras hos domstolarna i den medlemsstaten, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak.

Kapitel III Erkännande och verkställighet

Avsnitt 1 Erkännande

Artikel 36

1. En dom som meddelats i en medlemsstat ska erkännas i övriga medlemsstater utan att något särskilt förfarande behöver användas.
2. En berörd part får i enlighet med förfarandet i underavsnitt 2 i avsnitt 3 ansöka om ett fastställande av att det inte finns någon grund för att vägra erkännande av domen enligt artikel 45.
3. Om utgången av ett mål som handläggs vid en domstol i en medlemsstat är beroende av fastställandet av en incidensfråga om vägran av erkännande, är den domstolen behörig att pröva denna fråga.

Artikel 37

1. En part som i en medlemsstat vill åberopa en dom som meddelats i en annan medlemsstat ska tillhandahålla
 - a) en kopia av domen som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att fastställa dess äkthet, och
 - b) det intyg som utfärdats enligt artikel 53.
2. Den domstol eller myndighet vid vilken en dom som meddelats i en annan medlemsstat åberopas får, om nödvändigt, anmoda den part som åberopar den att i enlighet med artikel 57 tillhandahålla en översättning eller en translitterering av innehållet i det intyg som avses i punkt 1 b. Domstolen eller myndigheten får begära en översättning av domen i stället för en översättning av intygets innehåll om den inte kan handlägga målet utan en sådan översättning.

Artikel 38

Den domstol eller en annan myndighet vid vilken en dom som meddelats i en annan medlemsstat åberopas får avbryta handläggningen helt eller delvis om

- a) domen överklagas i ursprungsmedlemsstaten, eller
- b) en ansökan har lämnats in med avseende på ett beslut om att det inte finns någon grund för att vägra erkännande av domen enligt artikel 45 eller med avseende på ett beslut om att erkännandet ska vägras på en av dessa grunder.

Avsnitt 2 Verkställighet

Artikel 39

En dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den medlemsstaten ska vara verkställbar i andra medlemsstater utan att det krävs någon verkställbarhetsförklaring.

Artikel 40

En verkställbar dom ska automatiskt medföra att säkerhetsåtgärder får vidtas enligt lagstiftningen i den anmodade medlemsstaten.

Artikel 41

1. Enligt bestämmelserna i detta avsnitt ska verkställighetsförfarandet för domar som meddelats i en annan medlemsstat regleras av lagen i den anmodade medlemsstaten. En dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den anmodade medlemsstaten ska verkställas där på samma villkor som en dom som meddelas i den anmodade medlemsstaten.
2. Utan hinder av vad som sägs i punkt 1 ska grunderna för att vägra eller skjuta upp verkställighet enligt lagstiftningen i den anmodade medlemsstaten gälla i den mån de inte strider mot de grunder som avses i artikel 45.

3. Den part som begär verkställighet av en dom som meddelats i en annan medlemsstat ska inte vara skyldig att ha en postadress i den anmodade medlemsstaten. Denna part ska inte heller åläggas att ha ett bemyndigat ombud i den anmodade medlemsstaten, såvida inte ett sådant ombud är obligatoriskt oberoende av parternas medborgarskap eller hemvist.

Artikel 42

1. Vid verkställighet i en medlemsstat av en dom som meddelats i en annan medlemsstat ska sökanden till den behöriga verkställande myndigheten lämna in

- a) en kopia av domen som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att fastställa dess äkthet, och
- b) det intyg som utfärdats enligt artikel 53 vilket intygar att domen är verkställbar och åtföljs av ett utdrag av domen och, om så är befogat, relevant information om ersättningsberättigande kostnader för förfarandet och beräkning av ränta.

2. För verkställighet i en medlemsstat av en dom som meddelats i en annan medlemsstat och som innehåller beslut om en interimistisk åtgärd, inbegripet en säkerhetsåtgärd, ska sökanden till den behöriga verkställande myndigheten lämna in

- a) en kopia av domen som uppfyller de nödvändiga villkoren för att fastställa dess äkthet,
- b) det intyg som utfärdats enligt artikel 53 vilket innehåller en beskrivning av åtgärden och intygar att
 - i domstolen är behörig att pröva målet i sak,
 - ii domen är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten, och
- c) bevis på delgivning av domen om åtgärden beslutats utan att svaranden kallats att inställa sig.

3. Den behöriga verkställande myndigheten får, när så är nödvändigt, begära att sökanden i enlighet med artikel 57 ska tillhandahålla en översättning eller en translitterering av innehållet i intyget.

4. Den behöriga verkställande myndigheten får begära att sökanden ska tillhandahålla en översättning av domen endast om den inte kan fortsätta handläggningen av målet utan en sådan översättning.

Artikel 43

1. När verkställighet begärs av en dom som meddelats i en annan medlemsstat ska det intyg som utfärdas enligt artikel 53 delges den person mot vilken verkställigheten söks före det att den första verkställighetsåtgärden vidtas. Intyget ska åtföljas av domen om personen i fråga ännu inte har delgetts denna.

2. Om den person mot vilken verkställighet begärs har hemvist i en annan medlemsstat än ursprungsmedlemsstaten får han eller hon begära en översättning av domen i syfte att bestrida verkställigheten, om domen inte är skriven på eller åtföljs av en översättning till något av följande språk:

- a) Ett språk som personen förstår.
- b) Det officiella språket i den medlemsstat där personen har hemvist eller, om det finns flera officiella språk i den medlemsstaten, det officiella språket eller ett av de officiella språken på den ort där personen har hemvist.

Om en översättning av domen begärs enligt första stycket får inga verkställighetsåtgärder förutom säkerhetsåtgärder vidtas innan denna översättning har tillhandahållits den person mot vilken verkställighet söks.

Den punkt gäller inte om den person mot vilken verkställighet söks redan har delgetts domen på ett av de språk som avses i första stycket eller om domen åtföljs av en översättning till något av dessa språk.

3. Denna artikel gäller inte verkställighet av säkerhetsåtgärder i en dom eller om den person som begär verkställighet vidtar säkerhetsåtgärder i enlighet med artikel 40.

Artikel 44

1. Vid en ansökan om att vägra verkställighet av en dom enligt underavsnitt 2 i avsnitt 3 får domstolen i den anmodade medlemsstaten på ansökan av den person mot vilken verkställighet begärs

- a) begränsa verkställighetsförfarandet till säkerhetsåtgärder,
- b) göra verkställigheten beroende av att det ställs en sådan säkerhet som domstolen bestämmer, eller
- c) helt eller delvis skjuta upp verkställighetsförfarandet.

2. Den behöriga myndigheten i den anmodade medlemsstaten ska på ansökan av den person mot vilken verkställighet söks skjuta upp verkställighetsförfarandet om verkställigheten av domen har skjutits upp i ursprungsmedlemsstaten.

Avsnitt 3 Vägran av erkännande och verkställighet

Underavsnitt 1 Vägran av erkännande

Artikel 45

1. Vid ansökan från en berörd part ska erkännande av en dom vägras om

- a) ett sådant erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den anmodade medlemsstaten,
- b) domen är en tredskodom eller en annan dom som har meddelats mot en svarande i dennes utelämnade svaranden inte har delgetts stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta,
- c) domen är oförenlig med en dom som har meddelats samma parter i den anmodade medlemsstaten,
- d) domen är oförenlig med en dom som tidigare har meddelats i en annan medlemsstat eller i ett tredjeland mellan samma parter och rörande samma sak, under förutsättning att den först meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den anmodade medlemsstaten, eller
- e) domen är oförenlig med
 - i kapitel II avsnitt 3, 4 eller 5 om svaranden var en försäkringstagare, en försäkrad, en förmånstagare till ett försäkringsavtal, en skadelidande, en konsument eller en arbetstagare, eller
 - ii kapitel II avsnitt 6.

2. Den domstol till vilken en ansökan getts in ska vid sin prövning av de behörighetsgrunder som avses i punkt 1 e vara bunden av de faktiska omständigheter på vilka domstolen i ursprungsmedlemsstaten grundade sin behörighet.

3. Domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten får inte omprövas såvida inte annat följer av punkt 1 e. Behörighetsbestämmelserna omfattas inte av den i punkt 1 a åsyftade prövningen vad gäller grunderna för rättsordningen (*ordre public*).

4. Ansökan om vägran av erkännande ska göras i enlighet med de förfaranden som anges i underavsnitt 2 och i förekommande fall i avsnitt 4.

Underavsnitt 2 Vägran av verkställighet

Artikel 46

På ansökan av den person mot vilken verkställighet begärs ska verkställighet av en dom vägras om någon av de grunder som avses i artikel 45 föreligger.

Artikel 47

1. Ansökan om vägran av verkställighet ska göras vid den domstol som den berörda medlemsstaten har anmält till kommissionen enligt artikel 75 a såsom den domstol vid vilken ansökan ska göras.

2. Förfarandet för vägran av verkställighet ska, i den mån det inte omfattas av denna förordning, regleras av lagen i den anmodade medlemsstaten.

3. Sökanden ska tillhandahålla domstolen en kopia av domen och vid behov en översättning eller en translitterering av den.

Domstolen får bevilja undantag från skyldigheten att lämna in de handlingar som avses i första stycket om den redan innehar dem eller om den finner det orimligt att kräva att sökanden ska tillhandahålla dem. I det senare fallet får domstolen kräva att den andra parten tillhandahåller handlingarna.

4. Den part som ansöker om vägran av verkställighet av en dom som meddelats i en annan medlemsstat ska inte vara skyldig att ha en postadress i den anmodade medlemsstaten. Denna part ska inte heller åläggas att ha ett bemyndigat ombud i den anmodade medlemsstaten, såvida inte ett sådant ombud är obligatoriskt oavsett parternas medborgarskap eller hemvist.

Artikel 48

Domstolen ska utan dröjsmål fatta beslut med anledning av en ansökan om vägran av verkställighet.

Artikel 49

1. Båda parter får överklaga beslutet med anledning av en ansökan om vägran av verkställighet.

2. Överklagandet ska göras till den domstol som den berörda medlemsstaten har anmält till kommissionen enligt artikel 75 b såsom den domstol till vilken ett sådant överklagande ska ges in.

Artikel 50

Det avgörande som meddelas med anledning av överklagandet får endast bestridas genom ett överklagande när de domstolar till vilka ett ytterligare överklagande ska göras har anmälts av den berörda medlemsstaten till kommissionen enligt artikel 75 c.

Artikel 51

1. Den domstol till vilken en ansökan om vägran av verkställighet ges in eller vid vilken ett överklagande har lämnats in enligt artikel 49 eller artikel 50 får låta handläggningen av målet vila, om ett ordinärt överklagande av domen har getts in i ursprungsmedlemsstaten eller om fristen för ett ordinärt överklagande ännu inte har löpt ut. I det senare fallet får domstolen fastställa en tid inom vilken ett sådant överklagande ska ges in.

2. Om en dom meddelats i Irland, Cypern eller Förenade kungariket ska varje form av överklagande av en dom som finns att tillgå i ursprungsmedlemsstaten betraktas som ett ordinärt överklagande av en dom i den mening som avses i punkt 1.

Avsnitt 4 Allmänna bestämmelser

Artikel 52

En dom som har meddelats i en medlemsstat får aldrig omprövas i sak i den anmodade medlemsstaten.

Brott &
process

Artikel 53

Domstolen i ursprungsmedlemsstaten ska på begäran av en berörd part utfärda ett intyg på det formulär som bifogas i bilaga I.

Artikel 54

1. Om en dom inbegriper en åtgärd eller ett beslut som inte föreskrivs i den anmodade medlemsstatens nationella rätt, ska åtgärden eller beslutet i möjligaste mån anpassas till

en åtgärd eller ett beslut som förekommer i den medlemsstatens nationella rätt och som har motsvarande verkan och eftersträvar liknande mål och intressen.

En sådan anpassning ska inte få verkningar som går längre än dem som föreskrivs i ursprungsmedlemsstatens lagstiftning.

2. Varje part får angripa anpassningen av åtgärden eller beslutet.

3. Om det är nödvändigt får det krävas att den part som åberopar domen eller söker verkställighet lämnar in en översättning eller translitterering av domen.

Artikel 55

En dom som meddelats i en medlemsstat och varigenom någon förpliktas att betala vite ska vara verkställbar i den anmodade medlemsstaten endast om vitesbeloppet slutligt har fastställts av domstol i ursprungsmedlemsstaten.

Artikel 56

Ingen säkerhet, borgen eller deposition, oavsett dess benämning, får krävas av den som i en medlemsstat begär verkställighet av en dom som har meddelats i en annan medlemsstat, på den grunden att han är utländsk medborgare eller inte har sin hemvist eller vistelseort i den anmodade medlemsstaten.

Artikel 57

1. Om en översättning eller translitterering krävs enligt denna förordning ska detta ske till den berörda medlemsstatens officiella språk eller, om det finns flera officiella språk i den medlemsstaten, till ett officiellt språk för domstolsförfaranden på den ort där en dom som meddelats i en annan medlemsstat åberopas eller en ansökan ges in, i enlighet med den medlemsstatens lagstiftning.

2. De formulär som avses i artiklarna 53 och 60 får även översättas eller translittereras till ett eller flera av Europeiska unionens institutioners övriga officiella språk som den berörda medlemsstaten har angett att den kan godta.

3. Översättningar enligt denna förordning ska göras av en person som är behörig att göra översättningar i någon av medlemsstaterna.

Kapitel IV Officiella handlingar och förlikningar inför domstol

Artikel 58

1. En officiell handling som är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten ska vara verkställbar i övriga medlemsstater, utan att det krävs någon verkställbarhetsförklaring. Verktällighet av en officiell handling får vägras endast om en sådan verkställighet uppenbarligen strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den anmodade medlemsstaten.

Bestämmelserna i avsnitt 2, underavsnitt 2 i avsnitt 3 och avsnitt 4 i kapitel III ska i tillämpliga delar gälla offentliga handlingar.

2. Den officiella handlingen måste uppfylla de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet ska kunna fastställas i ursprungsmedlemsstaten.

Artikel 59

En förlikning inför domstol som är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten ska verkställas i andra medlemsstater under samma förutsättningar som officiella handlingar.

Artikel 60

Den behöriga myndigheten eller domstolen i ursprungsmedlemsstaten ska, på begäran av en berörd part, utfärda intyget på det formulär som anges i bilaga II, med en sammanfattning av den verkställbara förpliktelse som anges i den officiella handlingen eller i avtalet mellan parterna vid förlikningen inför domstol.

Kapitel V Allmänna bestämmelser

Artikel 61

Ingen legalisering eller annat liknande förfarande får krävas med avseende på handlingar som har utfärdats i en medlemsstat inom ramen för denna förordning.

Artikel 62

1. Vid avgörandet av huruvida en part har hemvist i den medlemsstat där talan är väckt ska domstolen tillämpa sin egen lag.
2. Om en part inte har hemvist i den medlemsstat där talan är väckt ska domstolen, vid avgörandet av huruvida parten har hemvist i en annan medlemsstat, tillämpa den medlemsstatens lag.

Artikel 63

1. Vid tillämpningen av denna förordning ska ett bolag eller annan juridisk person anses ha hemvist i orten för dess
 - a) stadgeenliga säte,
 - b) huvudkontor, eller
 - c) huvudsakliga verksamhet.
2. Med stadgeenligt säte avses i Irland, Cypern och Förenade kungariket "registered office", eller, om sådant saknas, orten för stiftandet ("place of incorporation") eller, om sådan ort saknas, den ort enligt vars lagstiftning bildandet ("formation") ägde rum.
3. För att avgöra om en trust har hemvist i den medlemsstat där talan är väckt ska domstolen tillämpa sin egen internationella privaträtt.

Artikel 64

Med förbehåll för mer fördelaktiga nationella bestämmelser, får den som har hemvist i en medlemsstat och är åtalad för ett icke uppsåtligt brott vid en brottmålsdomstol i en annan medlemsstat i vilken han inte är medborgare, försvaras av en därtill behörig person, även om han inte inställer sig personligen. Den domstol som handlägger målet får dock föreskriva personlig inställelse. Om en sådan föreskrift inte har efterkommitts behöver en dom som har meddelats rörande ett civilrättsligt anspråk mot någon som inte har haft tillfälle att svara i målet varken erkännas eller verkställas i andra medlemsstater.

Artikel 65

1. Den grund för behörighet som anges i artiklarna 8.2 och 13 rörande återgångskrav eller annat liknande får åberopas i de medlemsstater som anges i den förteckning som upprättats av kommissionen i enlighet med artikel 76.1 b och 76.2, förutsatt att det är tillåtet enligt nationell lagstiftning. En person med hemvist i en annan medlemsstat får beredas tillfälle enligt bestämmelserna om litisdenuktion att delta i rättegång inför domstolarna i de medlemsstater som avses i den förteckningen.
2. Domar som har meddelats i en medlemsstat med stöd av artikel 8.2 eller artikel 13 ska i enlighet med kapitel III erkännas och verkställas i alla andra medlemsstater. De rättsverkningar som domar meddelade i de medlemsstater som anges i den förteckning som avses i punkt 1 kan ha för tredje man enligt lagen i dessa medlemsstater genom tillämpningen av punkt 1 ska erkännas i alla medlemsstater.
3. De medlemsstater som anges i den förteckning som avses i punkt 1 ska, inom ramen för det europeiska rättsliga nätverk på privaträttens område som inrättades genom rådets beslut 2001/470/EG (det europeiska rättsliga nätverket), lämna uppgifter om hur man i enlighet med deras nationella lag ska bestämma vilka konsekvenser som de domar som avses i punkt 2 andra meningen ska få.

Kapitel VI Övergångsbestämmelser

Artikel 66

1. Denna förordning ska tillämpas endast på rättsliga förfaranden som har inletts, på officiella handlingar som formellt har upprättats eller registrerats och på förlikningar inför domstol som har godkänts eller ingåtts från och med den 10 januari 2015.

2. Utan hinder av artikel 80 ska förordning (EG) nr 44/2001 även fortsättningsvis tillämpas på domar som meddelats inom ramen för rättsliga förfaranden som har inletts, officiella handlingar som har upprättats eller registrerats och på förlikningar inför domstol som har godkänts eller ingåtts före den 10 januari 2015 och som faller inom ramen för tillämpningsområdet för den förordningen.

Kapitel VII Förhållandet till andra rättsakter

Artikel 67

Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av de bestämmelser som, på särskilda områden, reglerar domstols behörighet eller erkännande eller verkställighet av domar och som finns i unionsrättsakter eller i nationell lagstiftning som harmoniserats för att genomföra sådana rättsakter.

Artikel 68

1. Denna förordning ska mellan medlemsstaterna ersätta 1968 års Brysselkonvention, utom för de territorier i medlemsstaterna som faller inom den konventionens territoriella tillämpningsområde och som inte omfattas av förordningen enligt artikel 355 i EUF-fördraget.

2. I den mån denna förordning mellan medlemsstaterna ersätter bestämmelserna i 1968 års Brysselkonvention ska alla hänvisningar till den konventionen anses som hänvisningar till denna förordning.

Artikel 69

Om inte annat följer av artiklarna 70 och 71 ska denna förordning mellan medlemsstaterna ersätta de konventioner som rör samma frågor som omfattas av denna förordning. Denna förordning ska särskilt ersätta de konventioner som anges i den förteckning som kommissionen upprättat i enlighet med artikel 76.1 c och 76.2.

Artikel 70

1. De konventioner som avses i artikel 69 ska fortsätta att gälla på områden där denna förordning inte är tillämplig.

2. De ska fortsätta att gälla beträffande domar som har meddelats, officiella handlingar som formellt har upprättats eller registrerats och förlikningar inför domstol som har godkänts eller ingåtts före dagen för ikraftträdandet av förordning (EG) nr 44/2001.

Artikel 71

1. Denna förordning ska inte inverka på konventioner som medlemsstaterna har tillträtt och som på särskilda områden reglerar domstolars behörighet eller erkännande eller verkställighet av domar.

2. För en enhetlig tolkning ska punkt 1 tillämpas enligt följande:

a) Denna förordning ska inte utgöra hinder för en domstol i en medlemsstat som har tillträtt en konvention som reglerar ett särskilt område att förklara sig behörig i enlighet med den konventionen, även om svaren har hemvist i en medlemsstat som inte har tillträtt konventionen i fråga. Den domstol som handlägger målet ska dock alltid tillämpa artikel 28 i denna förordning.

b) Domar som har meddelats av en domstol i en medlemsstat med tillämpning av behörighetsbestämmelser i en konvention som reglerar ett särskilt område ska erkännas och verkställas i de andra medlemsstaterna i enlighet med bestämmelserna i denna förordning.

Om det i en konvention, som reglerar ett särskilt område och som har tillträtts såväl av ursprungsmedlemsstaten som av den medlemsstat som ansökan riktas till, anges förutsättningar för erkännande eller verkställighet av domar, ska dessa förutsättningar gälla. Bestämmelserna i denna förordning om erkännande och verkställighet kan dock alltid tillämpas.

Artikel 71 a

1. I denna förordning avses med en gemensam domstol för flera medlemsstater i enlighet med vad som anges i punkt 2 (nedan kallad en *gemensam domstol*) en domstol i någon av medlemsstaterna när en sådan gemensam domstol i enlighet med det instrument genom vilket den inrättats utövar sin behörighet i sådana frågor som omfattas av denna förordnings tillämpningsområde.

2. I denna förordning ska var och en av följande domstolar anses vara en gemensam domstol:

- a) Den enhetliga patentdomstolen, som inrättades genom det avtal om en enhetlig patentdomstol som undertecknades den 19 februari 2013 (nedan kallat *avtalet om en enhetlig patentdomstol*).
- b) Beneluxdomstolen, som inrättades genom fördraget av den 31 mars 1965 om upprättande och stadgar för en Beneluxdomstol (nedan kallat *fördraget om Beneluxdomstolen*). *Förordning (542/2014/EU)*

Artikel 71 b

En gemensam domstols behörighet ska bestämmas på följande sätt:

1. En gemensam domstol ska vara behörig enligt denna förordning om domstolarna i en medlemsstat som är part i det instrument genom vilket den gemensamma domstolen inrättades skulle vara behöriga i frågor som omfattas av det instrumentet.
2. Om svaranden inte har sin hemvist i en medlemsstat, och denna förordning inte heller i övrigt ger behörighet i förhållande till denne, ska kapitel II tillämpas, när så är lämpligt, oavsett var svaranden har sin hemvist.

Ansökan får lämnas in till en gemensam domstol angående en interimistisk åtgärd, inbegripet en säkerhetsåtgärd, även om domstolarna i ett tredjeland är behöriga att pröva målet i sak.

3. Om en gemensam domstol är behörig i förhållande till en svarande enligt punkt 2 i en tvist rörande ett intrång i ett europeiskt patent som innebär att skada uppstår inom unionen, kan denna domstol också utöva behörighet när det gäller skada som uppstår utanför unionen till följd av ett sådant intrång.

En sådan behörighet får endast bestämmas om egendom som tillhör svaranden befinner sig i en medlemsstat som är part i det instrument genom vilket den gemensamma domstolen inrättades och om tvisten har tillräcklig anknytning till någon sådan medlemsstat. *Förordning (542/2014/EU)*

Artikel 71 c

1. Artiklarna 29–32 ska vara tillämpliga när talan väcks vid en gemensam domstol och vid en domstol i en medlemsstat som inte är part i det instrument genom vilket den gemensamma domstolen inrättades.

2. Artiklarna 29–32 ska vara tillämpliga när, under den övergångsperiod som avses i artikel 83 i avtalet om en enhetlig patentdomstol, talan väcks vid den enhetliga patentdomstolen och vid en domstol i en medlemsstat som är part i avtalet om en enhetlig patentdomstol. *Förordning (542/2014/EU)*

Artikel 71 d

Denna förordning ska tillämpas på erkännande och verkställighet av

- a) domar som meddelats av en gemensam domstol som ska erkännas och verkställas i en medlemsstat som inte är part i det instrument genom vilket den gemensamma domstolen inrättades, och

- b) domar som meddelats av domstolar i en medlemsstat som inte är part i det instrument genom vilket den gemensamma domstolen inrättades och som ska erkännas och verkställas i en medlemsstat som är part i det instrumentet.

Om erkännande och verkställighet av en dom som har meddelats av en gemensam domstol söks i en medlemsstat som är part i det instrument genom vilket den gemensamma domstolen inrättades, är det dock bestämmelserna om erkännande och verkställighet i det instrumentet som ska gälla i stället för bestämmelserna i denna förordning.

Förordning (542/2014/EU)

Artikel 72

Denna förordning ska inte påverka avtal varigenom en medlemsstat, före ikraftträdandet av förordning (EG) nr 44/2001, i enlighet med artikel 59 i 1968 års Brysselkonvention förpliktat sig att inte erkänna domar som har meddelats i en annan stat som är part i den konventionen mot svarande som har hemvist eller sin vanliga vistelseort i ett tredjeland när domen, i fall som avses i artikel 4 i den konventionen, kunnat meddelas endast med stöd av en behörighetsbestämmelse som anges i artikel 3.2 i konventionen.

Artikel 73

1. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av 2007 års Luganokonvention.
2. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av 1958 års New Yorkkonvention.
3. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av bilaterala konventioner och avtal mellan ett tredjeland och en medlemsstat som har ingåtts före ikraftträdandet av förordning (EG) nr 44/2001 och som gäller frågor som regleras i den här förordningen.

Kapitel VIII Slutbestämmelser

Artikel 74

Medlemsstaterna ska inom ramen för det europeiska rättsliga nätverket och i syfte att göra informationen tillgänglig för allmänheten tillhandahålla en beskrivning av nationella regler och förfaranden rörande verkställighet, inbegripet vilka myndigheter som ansvarar för verkställighet samt uppgifter om eventuella begränsningar som gäller för verkställighet, särskilt gäldenärsskydd och preskriptionsfrister.

Medlemsstaterna ska ständigt hålla denna information aktuell.

Artikel 75

Senast den 10 januari 2014 ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om

- a) de domstolar till vilka ansökan om vägran av verkställighet ska göras enligt artikel 47.1,
- b) de domstolar till vilka ett överklagande av ett beslut med avseende på en ansökan om vägran av verkställighet ska ges in enligt artikel 49.2,
- c) de domstolar till vilka eventuella ytterligare överklaganden ska ges in enligt artikel 50, och
- d) de språk som godtas för översättningar av de formulär som avses i artikel 57.2.

Kommissionen ska offentliggöra informationen på lämpligt sätt, särskilt via det europeiska rättsliga nätverket.

Artikel 76

1. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om
 - a) de bestämmelser om domstols behörighet som avses i artiklarna 5.2 och 6.2,
 - b) de bestämmelser om litisdenuktion som avses i artikel 65, och
 - c) de konventioner som avses i artikel 69.
2. Kommissionen ska på grundval av medlemsstaternas underrättelser som avses i punkt 1 upprätta motsvarande förteckningar.

3. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om eventuella senare ändringar som måste göras i dessa förteckningar. Kommissionen ska ändra dessa förteckningar i enlighet med detta.

4. Kommissionen ska offentliggöra förteckningarna och eventuella senare ändringar av dessa i *Europeiska unionens officiella tidning*.

5. Kommissionen ska på varje annat lämpligt sätt offentliggöra alla upplysningar som anmälts i enlighet med punkterna 1 och 3, särskilt genom det europeiska rättsliga nätverket.

Artikel 77

Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 78 med avseende på ändringar av bilagorna I och II.

Artikel 78

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.

2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artikel 77 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 9 januari 2013.

3. Den delegering av befogenhet som avses i artikel 77 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.

5. En delegerad akt som antas enligt artikel 77 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 79

Senast den 11 januari 2022 ska kommissionen lägga fram en rapport till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om tillämpningen av denna förordning. Rapporten ska innehålla en utvärdering av huruvida behörighetsbestämmelserna bör utvidgas till att omfatta svarande som inte har hemvist i en medlemsstat, med beaktande av denna förordnings tillämpning och eventuell utveckling på internationell nivå. Rapporten ska vid behov åtföljas av förslag till ändringar av denna förordning.

Artikel 80

Denna förordning upphäver förordning (EG) nr 44/2001. Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till denna förordning och ska läsas i enlighet med den jämförelsetabell som återges i bilaga III.

Brott &
process

Artikel 81

Denna förordning träder i kraft den 9 januari 2013.

Den ska tillämpas från och med den 10 januari 2015, med undantag för artiklarna 75 och 76 som ska tillämpas från och med den 10 januari 2014.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser för ändringsrättsakter

Förordning 542/2014/EU

Denna förordning träder i kraft den 30 maj 2014.

Den ska tillämpas från den 10 januari 2015.

Förordning (EU) 2015/281

Denna förordning träder i kraft den 26 februari 2015.

[Ändringarna avser bilagorna, vilka ej återges här; red.anm.]

[Bilagorna innehåller intygsmallar samt en jämförelsetabell och återges ej här; red.anm.]

Lag (2014:912) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden

(senast ändrad genom SFS 2015:548)

Inledande bestämmelser	705
Lagens innehåll	705
Reservforum	706
Särskild vägransgrund	706
Erkännande och verkställighet enligt 2012 års Bryssel I-förordning	706
Förfarande för vägran av erkännande eller verkställighet	706
Verkställighet	706
Anpassning	706
Särskild underrättelse i utsokningsmål	706
Erkännande, verkställbarhet och verkställighet enligt 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen eller Luganokonventionen ..	707
Förfarande för erkännande eller verkställbarhet	707
Verkställighet	707
Erkännande och verkställighet enligt förordningen om den europeiska exekutionstiteln	707
Rättelse av intyg	707
Återkallelse av intyg	707
Verkställighet	707
Verkställbarhet och verkställighet enligt 2005 års Haagkonvention	708
Förfarande för verkställbarhet	708
Verkställighet	708
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	708
Propositioner	708

Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2012 års Bryssel I-förordning),
2. rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2000 års Bryssel I-förordning),
3. konventionen den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område jämte tillträdeskonventioner (Brysselkonventionen),
4. konventionen den 30 oktober 2007 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Luganokonventionen),
5. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar (förordningen om den europeiska exekutionstiteln), och
6. Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om val av domstol (2005 års Haagkonvention).

Brott &
process

Genom första stycket 1 och 2 kompletterar lagens bestämmelser även avtalet den 19 oktober 2005 mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Danmarksavtalet), eftersom 2012 års Bryssel I-förordning och 2000 års Bryssel I-förordning tillämpas i förhållandet mellan EU och Danmark till följd av detta avtal.

Lag (2015:428)

Reservforum

2 § Om det finns svensk domsrätt enligt en unionsrättsakt eller ett internationellt instrument som avses i 1 § och någon annan behörig domstol saknas, är Stockholms tingsrätt behörig.

Särskild vägransgrund

3 § Om en ansökan görs enligt en unionsrättsakt eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–4 ska ett avgörande som rör ett civilrättsligt anspråk inte erkännas eller verkställas i Sverige, om det har meddelats i en annan stat i ett brottmål som gäller ett inte uppsåtligt brott mot någon som

1. varken har hemvist eller är medborgare i den staten,
2. inte har följt ett föreläggande om personlig inställelse, och
3. inte har haft tillfälle att svara i målet.

Erkännande och verkställighet enligt 2012 års Bryssel I-förordning

Förfarande för vägran av erkännande eller verkställighet

4 § En ansökan enligt 2012 års Bryssel I-förordning om att ett avgörande inte ska erkännas eller verkställas i Sverige görs till den tingsrätt som regeringen föreskriver.

En ansökan enligt samma förordning om en förklaring att det inte finns grund för att vägra ett erkännande av ett avgörande görs till den tingsrätt som regeringen föreskriver.

5 § Vid handläggning i domstol av ärenden som avses i 4 § tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte något annat följer av 2012 års Bryssel I-förordning.

Verkställighet

6 § Om ett avgörande är verkställbart enligt 2012 års Bryssel I-förordning, verkställs avgörandet enligt utskökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft, om inte något annat följer av förordningen.

Vid verkställighet av ett avgörande som rör en säkerhetsåtgärd tillämpas i stället bestämmelserna i utskökningsbalken om verkställighet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd.

Anpassning

7 § Kronofogdemyndigheten är behörig myndighet att handlägga sådana frågor om anpassning som avses i artikel 54 i 2012 års Bryssel I-förordning. Vid myndighetens handläggning tillämpas utskökningsbalken, om inte något annat följer av förordningen.

Särskild underrättelse i utskökningsmål

8 § Om svaranden framför en invändning till Kronofogdemyndigheten som kan antas avse att avgörandet med tillämpning av 2012 års Bryssel I-förordning antingen inte ska verkställas i Sverige eller att verkställigheten ska begränsas till säkerhetsåtgärder, göras beroende av ställande av säkerhet eller skjutas upp, ska Kronofogdemyndigheten utan dröjsmål underrätta honom eller henne om möjligheten enligt förordningen att göra en invändningen gällande genom en ansökan till domstol.

Erkännande, verkställbarhet och verkställighet enligt 2000 års Bryssel I-förordning, Brysselkonventionen eller Luganokonventionen

Förfarande för erkännande eller verkställbarhet

9 § En ansökan om att ett avgörande ska erkännas eller förklaras verkställbart i Sverige enligt en unionsrättsakt eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 2–4 görs till den tingsrätt som regeringen föreskriver.

10 § En ansökan om ändring enligt en unionsrättsakt eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 2–4 av ett beslut med anledning av en ansökan enligt 9 § görs till den tingsrätt som har meddelat beslutet.

Om en sådan ansökan görs av den som har gjort ansökan enligt 9 §, ska den ha kommit in till tingsrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

11 § Vid handläggning i domstol av ärenden som avses i 9 och 10 §§ tillämpas i övrigt lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte något annat följer av unionsrättsakten eller det internationella instrumentet.

Verkställighet

12 § Om ett avgörande förklaras verkställbart enligt en unionsrättsakt eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 2–4, verkställs avgörandet enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft, om inte något annat följer av unionsrättsakten eller det internationella instrumentet.

Vid verkställighet av ett avgörande som rör en säkerhetsåtgärd tillämpas i stället bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd.

13 § Om tingsrätten bifaller en ansökan enligt 9 § om att ett avgörande ska förklaras verkställbart, ska tingsrättens beslut anses innefatta ett beslut om kvarstad eller någon annan åtgärd som avses i 15 kap. rättegångsbalken.

Erkännande och verkställighet enligt förordningen om den europeiska exekutionstiteln

Rättelse av intyg

14 § Om ett intyg om en europeisk exekutionstitel på grund av ett skrivfel eller liknande inte stämmer överens med den bakomliggande domen eller officiella handlingen eller det bakomliggande utslaget, ska intyget rättas av den domstol eller myndighet som har utfärdat intyget.

Ett beslut i fråga om rättelse får inte överklagas.

Återkallelse av intyg

15 § Om ett intyg om en europeisk exekutionstitel har utfärdats i strid med de krav som finns i förordningen om den europeiska exekutionstiteln, ska intyget återkallas av den domstol eller myndighet som har utfärdat intyget.

Innan intyget återkallas ska parterna få yttra sig, om det inte är obehövligt.

Ett beslut i fråga om återkallelse får inte överklagas.

Brott &
process

Verkställighet

16 § Om ett avgörande intygas vara en europeisk exekutionstitel, verkställs avgörandet enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft, om inte något annat följer av artikel 21 eller 23 i förordningen om den europeiska exekutionstiteln.

Verkställbarhet och verkställighet enligt 2005 års Haagkonvention

Förfarande för verkställbarhet

17 § En ansökan om att ett avgörande ska förklaras verkställbart i Sverige enligt 2005 års Haagkonvention görs till den tingsrätt som regeringen föreskriver. *Lag (2015:428)*

18 § I artikel 13.1 och 13.2 i 2005 års Haagkonvention finns bestämmelser om vilka handlingar som ska bifogas en ansökan som avses i 17 § och om komplettering i vissa fall. Vid handläggning i domstol tillämpas i övrigt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Lag (2015:428)

Verkställighet

19 § Om ett avgörande förklaras verkställbart enligt 2005 års Haagkonvention, verkställs avgörandet enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft. *Lag (2015:428)*

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2014:912

1. Denna lag träder i kraft den 10 januari 2015, då lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden ska upphöra att gälla.
2. Äldre föreskrifter gäller för handläggningen i Svea hovrätt och Högsta domstolen av ärenden som har inletts i hovrätten före ikraftträdandet.

2015:428

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2015. *Förordning (2015:548)*

2015:548

Lagen (2015:428) om ändring i lagen (2014:912) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden ska träda i kraft den 1 oktober 2015.

Propositioner

SFS 2014:912

Prop. 2013/14:219

SFS 2015:428

Prop. 2014/15:93

SFS 2015:548

Prop. saknas

Räntelag (1975:635)

(senast ändrad genom SFS 2013:55)

1 § Denna lag är tillämplig på penningfordran inom förmögenhetsrättens område. Den innehåller bestämmelser om betalningsvillkor i vissa fall samt om ränta.

Lagen gäller i den mån inte annat är avtalat, utfäst eller särskilt föreskrivet. I lagen finns dock bestämmelser om avtalsvillkor som är utan verkan och om betalningsvillkor som är utan verkan eller som har verkan endast om borgenären uttryckligen har godkänt villkoret. *Lag (2013:55)*

2 § Ränta på fordran utgår ej för tid innan fordringen är förfallen till betalning.

På fordran som avser återgång av betalning då avtal hävts till följd av kontraktsbrott eller på liknande grund utgår dock ränta för tiden från den dag betalningen erlades till och med den dag återbetalning sker eller, om återbetalning ej sker i rätt tid, den dag från vilken ränta börjar utgå enligt 3 eller 4 §. *Lag (1990:933)*

2 a § En fordran på betalning för en vara eller tjänst i ett förhållande mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet förfaller till betalning senast trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på att fordringen betalas. Detsamma gäller när en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har en sådan fordran på en myndighet eller ett annat offentligt organ.

Ett betalningsvillkor är utan verkan mot borgenären i den mån det inskränker borgenärens rätt till betalning enligt första stycket. I ett förhållande mellan näringsidkare får dock betalningen ske senare, om borgenären uttryckligen har godkänt detta. *Lag (2013:55)*

2 b § Har gäldenären i ett sådant fordringsförhållande som avses i 2 a § rätt att skjuta upp betalningen på grund av en undersökning av om varan eller tjänsten överensstämmer med avtalet, får betalningen skjutas upp i högst trettio dagar från det att varan mottogs eller tjänsten utfördes, om borgenären inte uttryckligen har godkänt en längre undersökningsperiod. *Lag (2013:55)*

2 c § Det som sägs i 2 a och 2 b §§ gäller inte betalningar som förfaller enligt en avbetalningsplan. *Lag (2013:55)*

3 § Försittes betalningstiden för fordran vars förfalldag är bestämd i förväg, utgår ränta på fordringen från förfalldagen.

På fordran som grundar sig på sysslomans eller annans skyldighet att redovisa för medel som han mottagit av huvudmannen eller tredje man utgår ränta från dagen för redovisningen eller, om denna ej avges i rätt tid, från den dag redovisning bort ske.

4 § I annat fall än som avses i 3 § skall ränta betalas på förfallen fordran, för vilken betalningstiden försittes, från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären har avsänt en räkning eller på annat sätt framställt krav på betalning av ett bestämt belopp med angivande att underlåtenhet att betala medför skyldighet att utge ränta. Gäldenären är dock inte skyldig att betala ränta för tiden innan räkningen eller kravet har kommit honom till handa.

I fordringsförhållanden mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet skall ränta betalas enligt första stycket utan att det när kravet framställs behöver anges att underlåtenhet att betala medför skyldighet att utge ränta. Detsamma gäller när en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har en fordran på en myndighet eller ett annat offentligt organ på betalning för varor eller tjänster.

Avser fordringen skadestånd eller annan liknande ersättning som inte kan fastställas utan särskild utredning, skall ränta betalas på förfallet belopp från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på ersättning och lagt fram utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras av honom. Gäldenären är dock inte skyldig att betala ränta för tiden innan kravet och utredningen har kommit honom till handa.

Oavsett vad som föreskrivs i första, andra och tredje styckena skall ränta betalas på förfallen fordran senast från dagen för delgivning av ansökan om betalningsföreläggande eller av stämning i mål om utgivande av betalning.

Trots bestämmelserna i tredje och fjärde styckena skall ränta betalas på en fordran, som avser skadestånd med anledning av ett uppsåtligt brott och inte skall utges som livränta, från den dag då skadan uppkom. *Lag (2002:352)*

4 a § Ett avtalsvillkor som innebär att gäldenären inte är skyldig att betala ränta enligt 3 eller 4 § på en fordran på betalning för en vara eller tjänst är utan verkan mot borgenären i ett förhållande mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet. Detsamma gäller i ett förhållande mellan en näringsidkare och en myndighet eller ett annat offentligt organ, när näringsidkaren i sin yrkesmässiga verksamhet tillhandahåller varor eller tjänster mot betalning. *Lag (2013:55)*

5 § I fall som avses i 2 § andra stycket beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § med ett tillägg av två procentenheter. *Lag (2002:352)*

6 § I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § med ett tillägg av åtta procentenheter. Om det vid bestämmande av skadestånd med anledning av personskada ska avräknas för månader som en skadelidande har rätt till enligt 5 kap. 3 § 1 skadeståndslagen (1972:207), utgör dock tillägget till referensräntan endast två procentenheter för tiden till dess förmanerna har fastställts slutligt.

Ett avtalsvillkor som innebär att räntan ska beräknas enligt en lägre räntefot än vad som följer av första stycket första meningen är utan verkan mot borgenären i ett förhållande mellan en näringsidkare och en myndighet eller ett annat offentligt organ, när näringsidkaren i sin yrkesmässiga verksamhet tillhandahåller varor eller tjänster mot betalning. *Lag (2013:55)*

7 § Löper fordran med ränta när den förfaller till betalning och försittes betalningstiden, utgår ränta i fortsättningen enligt samma räntefot som gällde vid förfalldagen. Räntan skall dock utgå lägst enligt den räntefot som anges i 6 §, såvitt gäller fordran som avses i 3 § första stycket genast och såvitt gäller fordran som avses i 3 § andra stycket eller 4 § från den dag som där föreskrives för varje särskilt fall.

8 § Har en gäldenär på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan liknande omständighet som gäldenären inte har kunnat råda över varit förhindrad att betala i rätt tid och skulle en skyldighet att betala full ränta med anledning av dröjsmål med hänsyn till detta vara oskälig, får den ränta som annars skulle betalas jämkas.

Ett avtalsvillkor som inskränker rätten till jämkning enligt första stycket är utan verkan mot gäldenären. *Lag (2013:55)*

9 § Referensräntan enligt denna lag fastställs för varje kalenderhalvår genom särskilt beslut av Riksbanken. Referensräntan skall motsvara den ränta som Riksbanken tillämpade vid den huvudsakliga refinansieringstransaktion som genomfördes närmast före det kalenderhalvår under vilket räntan skall gälla, avrundad till närmast högre halva procentenhet. *Lag (2002:352)*

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2013:55

1. Denna lag träder i kraft den 16 mars 2013.
2. 2 a och 2 b §§ tillämpas inte på fordringar till följd av avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

Propositioner

<i>SFS 1975:635</i>	<i>SFS 1984:291</i>	<i>SFS 1987:327</i>	<i>SFS 1990:933</i>
Prop. 1975:102	Prop. 1983/84:138	Prop. 1986/87:72	Prop. 1988/89:76
<i>SFS 1991:858</i>	<i>SFS 1991:878</i>	<i>SFS 2000:183</i>	<i>SFS 2002:352</i>
Prop. 1990/91:126	Prop. saknas	Prop. 1999/2000:50	Prop. 2001/02:132

SFS 2013:55
Prop. 2012/13:36

Skadeståndslag (1972:207)

(senast ändrad genom SFS 2010:1458)

1 kap. Inledande bestämmelser	711
2 kap. Skadeståndsansvar på grund av eget vållande	711
3 kap. Skadeståndsansvar för annans vållande och för det allmänna ..	711
4 kap. Arbetstagares skadeståndsansvar	713
5 kap. Skadeståndets bestämmande	713
6 kap. Gemensamma bestämmelser	714
Propositioner	715

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag meddelade bestämmelser om skadestånd tillämpas, om ej annat är särskilt föreskrivet eller föranledes av avtal eller i övrigt följer av regler om skadestånd i avtalsförhållanden.

2 § Med ren förmögenhetsskada förstås i denna lag sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada.

3 § har upphävts genom lag (2001:732).

2 kap. Skadeståndsansvar på grund av eget vållande

1 § Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet vållar personskada eller sakskada skall ersätta skadan. *Lag (2001:732)*

2 § Den som vållar ren förmögenhetsskada genom brott skall ersätta skadan.
Lag (2001:732)

3 § Den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära skall ersätta den skada som kränkningen innebär.
Lag (2001:732)

4 § Den som i fall som avses i 1–3 §§ vållar skada innan han har fyllt arton år skall ersätta skadan i den mån det är skäligt med hänsyn till hans ålder och utveckling, handlingens beskaffenhet, föreliggande ansvarsförsäkring och andra ekonomiska förhållanden samt övriga omständigheter. *Lag (2001:732)*

5 § Den som i fall som avses i 1–3 §§ vållar skada under påverkan av en allvarlig psykisk störning eller av någon annan psykisk störning som inte är självförvållad och tillfällig skall ersätta skadan i den mån det är skäligt med hänsyn till hans sinnestillstånd, handlingens beskaffenhet, föreliggande ansvarsförsäkring och andra ekonomiska förhållanden samt övriga omständigheter. *Lag (2001:732)*

6 § För skada som vållats genom underlåtenhet att avslöja brott skall ersättning enligt denna lag inte betalas enbart på den grund att straff för underlåtenheten kan följa enligt 23 kap. 6 § första stycket brottsbalken. *Lag (2001:732)*

3 kap. Skadeståndsansvar för annans vållande och för det allmänna

1 § Den som har arbetstagare i sin tjänst skall ersätta

1. personskada eller sakskada som arbetstagaren vållar genom fel eller försummelse i tjänsten,
2. ren förmögenhetsskada som arbetstagaren i tjänsten vållar genom brott, och
3. skada på grund av att arbetstagaren kränker någon annan på sätt som anges i 2 kap. 3 § genom fel eller försummelse i tjänsten.

I fråga om skadeståndsansvar för staten eller en kommun gäller även vad som sägs nedan i detta kapitel. Vad som där sägs om en kommun gäller också ett landsting och ett kommunalförbund. *Lag (2001:732)*

Brott &
process

2 § Staten eller en kommun skall ersätta

1. personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada, som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten eller kommunen svarar, och
2. skada på grund av att någon annan kränks på sätt som anges i 2 kap. 3 § genom fel eller försummelse vid sådan myndighetsutövning. *Lag (2001:732)*

3 § Staten eller en kommun skall ersätta ren förmögenhetsskada som vållas av ett myndighet genom fel eller försummelse lämnar felaktiga upplysningar eller råd, om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl. Därvid skall särskilt beaktas upplysningarnas eller rådets art, deras samband med myndighetens verksamhetsområde och omständigheterna när de lämnades. *Lag (1998:715)*

4 § har upphävts genom lag (1989:926).

5 § En förälder som har vårdnaden om ett barn ska ersätta

1. personskada eller sakskada som barnet vållar genom brott, och
2. skada på grund av att barnet kränker någon annan på sätt som anges i 2 kap. 3 §.

Förälderns ansvar enligt första stycket är för varje skadehändelse begränsat till en femtedel av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för det år då skadehändelsen inträffade. Står barnet under vårdnad av två föräldrar, gäller begränsningen för dem gemensamt.

Om beloppet som anges i andra stycket inte räcker till full ersättning åt flera som lidit skada till följd av skadehändelsen, ska ersättningen sättas ned med samma kvotdel för var och en av de skadelidande. *Lag (2010:704)*

6 § Ersättning enligt 1 eller 2 § för sakskada kan jämkas, om det är skäligt med hänsyn till föreliggande försäkringar eller försäkringsmöjligheter.

Ersättning enligt 5 § kan jämkas, om det är uppenbart oskäligt att föräldern ska betala skadeståndet med hänsyn till föräldrarnas förhållande till barnet eller de särskilda åtgärder föräldern har vidtagit för att förhindra att barnet begår brott. *Lag (2010:703)*

7 § Talan om ersättning enligt 2 § får inte föras med anledning av beslut av riksdagen eller regeringen eller av Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen, om inte beslutet upphävts eller ändrats. Sådan talan får inte heller föras med anledning av beslut av lägre myndighet, vilket efter överklagande prövats av regeringen, Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen, utan att beslutet upphävts eller ändrats. *Lag (2010:1458)*

8 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller ej i fråga om sådan skada i följd av trafik med motordrivet fordon som vållats av fordonets förare, i den mån trafikskadeersättning kan utgå för skadan enligt trafikskadelagen (1975:1410). *Lag (1975:1411)*

9 § Skadeståndsansvar enligt detta kapitel åvilar ej staten eller kommun med anledning av fel eller försummelse vid lotsning.

10 § Talan om ersättning enligt 2 § med anledning av dom eller beslut av Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen, hovrätt eller allmän underrätt väcks vid den domstol som enligt 2 kap. 2 § eller 3 kap. 3 § rättegångsbalken är behörig att ta upp där angivna mål på grund av brott av domare vid den domstol som meddelat domen eller beslutet. Motsvarande gäller i fråga om ersättningstalan enligt 2 § med anledning av beslut eller åtgärd av någon som anges i nämnda lagrum i rättegångsbalken. Sådan talan med anledning av beslut av riksdagen eller regeringen väcks i Högsta domstolen.

Lag (2010:1458)

11 § Åklagaren är under de förutsättningar som anges i 22 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken skyldig att i samband med åtalet förbereda och utföra målsägandens talan om sådant skadestånd som avses i 5 §. *Lag (2010:703)*

4 kap. Arbetstagares skadeståndsansvar

1 § För skada, som arbetstagare vållar genom fel eller försummelse i tjänsten, är han ansvarig endast i den mån synnerliga skäl föreligger med hänsyn till handlingens beskaffenhet, arbetstagarens ställning, den skadelidandes intresse och övriga omständigheter.

5 kap. Skadeståndets bestämmande

1 § Skadestånd till den som har tillfogats personskada omfattar ersättning för

1. sjukvårdskostnad och andra kostnader för den skadelidande, inbegripet skälig kompensation till den som står den skadelidande särskilt nära,
2. inkomstförlust,
3. fysiskt och psykiskt lidande av övergående natur (sveda och värk) eller av bestående art (lyte eller annat stadigvarande men) samt särskilda olägenheter till följd av skadan.

Ersättning för inkomstförlust motsvarar skillnaden mellan den inkomst som den skadelidande skulle ha kunnat uppbära, om han icke hade skadats, och den inkomst som han trots skadan har eller borde ha uppnått eller som han kan beräknas komma att uppnå genom sådant arbete som motsvarar hans krafter och färdigheter och som rimligen kan begäras av honom med hänsyn till tidigare utbildning och verksamhet, omskolning eller annan liknande åtgärd samt ålder, bosättningsförhållanden och därmed jämförliga omständigheter.

Med inkomstförlust likställs intrång i näringsverksamhet. Med inkomst likställs värdet av hushållsarbete i hemmet. *Lag (2001:732)*

2 § Har personskada lett till döden, skall ersättning betalas för

1. begravningskostnad och, i skälig omfattning, annan kostnad till följd av dödsfallet,
2. förlust av underhåll,
3. personskada som till följd av dödsfallet åsamkats någon som stod den avlidne särskilt nära.

Ersättning för förlust av underhåll tillkommer efterlevande som enligt lag hade rätt till underhåll av den avlidne eller som på annat sätt var beroende av honom för sin försörjning, om underhåll utgick vid tiden för dödsfallet eller om det kan antas att underhåll skulle ha kommit att utgå inom en nära framtid därefter. Förlusten ersätts i den omfattning som är skälig med hänsyn till den efterlevandes förmåga och möjligheter att genom eget arbete eller annars, på annat sätt än genom förmån som avses i 3 §, själv bidra till sin försörjning. Med underhåll likställs värdet av den avlidnes hushållsarbete i hemmet.

Lag (2001:732)

3 § Vid bestämmande av ersättning för inkomstförlust eller förlust av underhåll avräknas förmån som den skadelidande med anledning av förlusten har rätt till i form av

1. ersättning enligt socialförsäkringsbalken eller någon annan likartad förmån,
2. pension eller annan periodisk ersättning eller sjuklön, om förmånen betalas av en arbetsgivare eller på grund av en försäkring som är en anställningsförmån.

Lag (2010:1213)

4 § Ersättning för framtida inkomstförlust eller förlust av underhåll fastställs i form av livränta eller engångsbelopp eller som livränta jämte engångsbelopp. Är ersättningen av väsentlig betydelse för den skadelidandes försörjning, skall den utgå som livränta, om icke särskilda skäl talar däremot.

Fastställd livränta kan, om skäl föreligger, helt eller delvis utbytas mot engångsbelopp. *Lag (1975:404)*

5 § Sedan frågan om ersättning enligt 1 eller 2 § har avgjorts slutligt genom avtal eller dom, kan ersättningsfrågan omprövas, om förhållanden som enligt detta kapitel låg till grund för ersättningen har ändrats väsentligt. Ersättning som har fastställts i form av engångsbelopp kan dock inte sänkas.

Om ändring i skadeståndslivränta med anledning av förändringar i penningvärdet finns särskilda bestämmelser. *Lag (2001:732)*

6 § Skadestånd med anledning av kränkning bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art och varaktighet. Därvid skall särskilt beaktas om handlingen

1. haft förnedrande eller skändliga inslag,
2. varit ägnad att framkalla allvarlig rädsla för liv eller hälsa,
3. riktat sig mot någon med särskilda svårigheter att värja sin personliga integritet,
4. inneburit missbruk av ett beroende- eller förtroendeförhållande, eller
5. varit ägnad att väcka allmän uppmärksamhet.

Den som har gjort sig skyldig till ärekränkning eller dylik brottslig gärning eller som annars är skadeståndsskyldig med anledning av sådant brott kan på yrkande av den kränkte i mål om gärningen efter omständigheterna åläggas att bekosta tryckning i en eller flera tidningar av dom i målet. *Lag (2001:732)*

7 § Skadestånd med anledning av sakskada omfattar ersättning för

1. sakens värde eller reparationskostnad och värdeminskning,
2. annan kostnad till följd av skadan,
3. inkomstförlust eller intrång i näringsverksamhet. *Lag (1975:404)*

6 kap. Gemensamma bestämmelser

1 § Skadestånd med anledning av personskada kan jämkas, om den skadelidande själv uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet har medverkat till skadan. Skadestånd till förmån av motordrivet fordon som har gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri kan även jämkas, om föraren därvid genom vårdslöshet har medverkat till skadan. Har personskada lett till döden, kan skadestånd som avses i 5 kap. 2 § också jämkas, om den avlidne uppsåtligen har medverkat till dödsfallet.

Skadestånd med anledning av sakskada eller ren förmögenhetsskada kan jämkas, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Jämkning av skadestånd enligt första eller andra stycket sker efter vad som är skäligt med hänsyn till graden av vållande på ömse sidor och omständigheterna i övrigt.

Lag (2001:732)

2 § Är skyldighet att utge skadestånd oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt, varvid även den skadelidandes behov av skadeståndet och övriga omständigheter skall beaktas. *Lag (1975:404)*

3 § Rätten till ersättning för fysiskt och psykiskt lidande samt för särskilda olägenheter faller bort, om den skadelidande avlider innan krav på sådan ersättning har framställts. Detsamma gäller rätten till ersättning för kränkning. *Lag (2001:732)*

4 § Skall två eller flera ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet, i den mån ej annat följer av att begränsning gäller i den skadeståndsskyldighet som åvilar någon av dem. *Lag (2001:732)*

5 § Vid tillämpning av denna lag likställs med arbetstagare

1. den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och annan som fullgör i lag föreskriven tjänstgöring,
2. den som under utbildning vid skola eller vård i anstalt utför arbete som till sin art liknar sådant som vanligen utföres av arbetstagare,
3. den som för annans räkning eljest utför arbete under omständigheter liknande dem som förekommer i anställningsförhållande. *Lag (2001:732)*

6 § En skadelidande som har tillerkänts skadestånd för kränkning skall inte förpliktas att ersätta den skadeståndsskyldiges rättegångskostnader i ett mål där skadestånd på grund av brottet provas. Detta gäller dock inte om särskilda skäl föranleder annat.

Om det finns särskilda skäl gäller vad som sägs i första stycket första meningen också en skadelidande som har tillerkänts skadestånd för fysiskt och psykiskt lidande eller för särskilda olägenheter på grund av brott.

Undantag från vad som sägs i första och andra styckena får göras i fråga om sådana kostnader som den skadelidande har orsakat genom att uppträda på ett sätt som avses i 18 kap. 3 eller 6 § eller 31 kap. 4 § rättegångsbalken. *Lag (2001:732)*

Propositioner

<i>SFS 1972:207</i>	<i>SFS 1973:215</i>	<i>SFS 1974:576</i>	<i>SFS 1975:241</i>
Prop. 1972:5	Prop. 1973:14	Prop. 1974:35	Prop. 1975:19
<i>SFS 1975:404</i>	<i>SFS 1975:1357</i>	<i>SFS 1975:1411</i>	<i>SFS 1977:272</i>
Prop. 1975:12	Prop. 1975/76:15	Prop. 1975/76:15	Prop. 1976/77:64
<i>SFS 1980:1023</i>	<i>SFS 1986:445</i>	<i>SFS 1986:650</i>	<i>SFS 1989:926</i>
Prop. 1980/81:43	Prop. 1985/86:98	Prop. 1985/86:9	Prop. 1989/90:42
<i>SFS 1990:153</i>	<i>SFS 1991:1555</i>	<i>SFS 1994:2065</i>	<i>SFS 1995:24</i>
Prop. 1989/90:2	Prop. 1990/91:194	Prop. 1994/95:6	Prop. 1994/95:27
<i>SFS 1995:1190</i>	<i>SFS 1998:715</i>	<i>SFS 1999:935</i>	<i>SFS 2000:126</i>
Prop. 1994/95:229	Prop. 1997/98:105	Prop. 1998/99:124	Prop. 1999/2000:47
<i>SFS 2001:732</i>	<i>SFS 2010:703</i>	<i>SFS 2010:704</i>	<i>SFS 2010:1213</i>
Prop. 2000/01:68	Prop. 2009/10:142	Prop. 2009/10:142	Prop. 2009/10:222
<i>SFS 2010:1458</i>			
Prop. 2009/10:181			

UTDRAG

Brottsbalk (1962:700)

ANDRA AVDELNINGEN Om brotten	716
3 kap. Om brott mot liv och hälsa (7–10 §§)	716
10 kap. Om förskingring, annan trolöshet och mutbrott (5 a–5 e §§) ...	716
16 kap. Om brott mot allmän ordning (8 och 9 §§)	717
20 kap. Om tjänstefel m.m. (1–5 §§)	717
TREDJE AVDELNINGEN Om påföljder	719
38 kap. Rättegångsbestämmelser m.m. (2 a §)	719

ANDRA AVDELNINGEN Om brotten**3 kap. Om brott mot liv och hälsa (7–10 §§)**

7 § Den som av oaktsamhet orsakar annans död, döms för *vållande till annans död* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas

1. om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller
2. om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag. *Lag (2010:370)*

8 § Den som av oaktsamhet orsakar annan person sådan kroppsskada eller sjukdom som inte är ringa, döms för *vållande till kroppsskada eller sjukdom* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller
2. om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag. *Lag (2001:348)*

9 § Utsätter någon av grov oaktsamhet annan för livsfara eller fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, döms för *framkallande av fara för annan* till böter eller fängelse i högst två år.

10 § Om brott, som i 7–9 §§ sägs, har begåtts genom att någon uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosatt vad som i enlighet med arbetsmiljölagen (1977:1160) ålegat honom till förebyggande av ohälsa eller olycksfall, döms för *arbetsmiljöbrott* till straff som i nämnda lagrum sägs. *Lag (1991:679)*

10 kap. Om förskingring, annan trolöshet och mutbrott (5 a–5 e §§)

5 a § Den som är arbetstagare eller utövar uppdrag och tar emot, godtar ett löfte om eller begär en otillbörlig förmån för utövningen av anställningen eller uppdraget döms för *tagande av muta* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som är deltagare eller funktionär i en tävling som är föremål för allmänt anordnad vadhållning och det är fråga om en otillbörlig förmån för hans eller hennes fullgörande av uppgifter vid tävlingen.

Första stycket gäller även om gärningen har begåtts innan gärningsmannen fått en sådan ställning som avses där eller efter det att den upphört.

För tagande av muta enligt första och andra styckena döms också den som tar emot, godtar ett löfte om eller begär förmånen för någon annan än sig själv. *Lag (2012:301)*

5 b § Den som lämnar, utlovar eller erbjuder en otillbörlig förmån i fall som avses i 5 a § döms för *givande av muta* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2012:301)*

5 c § Är brott som avses i 5 a eller 5 b § att anse som grovt, döms för *grovt tagande av muta* eller *grovt givande av muta* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen innefattat missbruk av eller angrepp på särskilt ansvarsfull ställning, avsett betydande värde eller ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art. *Lag (2012:301)*

5 d § För *handel med inflytande* döms till böter eller fängelse i högst två år den som i annat fall än som avses i 5 a eller 5 b §

1. tar emot, godtar ett löfte om eller begär en otillbörlig förmån för att påverka annans beslut eller åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling, eller
2. lämnar, utlovar eller erbjuder någon en otillbörlig förmån för att han eller hon ska påverka annans beslut eller åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling. *Lag (2012:301)*

5 e § En näringsidkare som tillhandahåller pengar eller andra tillgångar åt någon som företräder näringsidkaren i en viss angelägenhet och därigenom av grov oaktsamhet främjar givande av muta, grovt givande av muta eller handel med inflytande enligt 5 d § 2 i den angelägenheten döms för *vårdslös finansiering av mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2012:301)*

16 kap. Om brott mot allmän ordning (8 och 9 §§)

8 § Den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning, döms för *hets mot folkgrupp* till fängelse i högst två år eller om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet. *Lag (2002:800)*

9 § En näringsidkare som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av hans eller hennes ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att inte gå honom eller henne till handa på de villkor som näringsidkaren i sin verksamhet tillämpar i förhållande till andra, ska dömas för *olaga diskriminering* till böter eller fängelse i högst ett år.

Vad som sägs i första stycket om en näringsidkare tillämpas också på den som är anställd i näringsverksamhet eller annars handlar på en näringsidkares vägnar samt på den som är anställd i allmän tjänst eller innehar allmänt uppdrag.

För olaga diskriminering döms även anordnare av allmän sammankomst eller offentlig tillställning och medhjälpare till sådan anordnare, om han eller hon diskriminerar någon på grund av hans eller hennes ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att vägra honom eller henne tillträde till sammankomsten eller tillställningen på de villkor som gäller för andra.

Om någon som avses i första-tredje styckena på sätt som där sägs diskriminerar annan på grund av hans eller hennes sexuella läggning, döms likaledes för olaga diskriminering. *Lag (2008:569)*

Brott &
process

20 kap. Om tjänstefel m.m. (1–5 §§)

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften skall dömas för *tjänstefel* till böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen med hänsyn till gärningsmannens befohigheter eller uppgiftens samband med myndighetsutövningen i övrigt eller till andra omständigheter är att anse som ringa, skall inte dömas till ansvar.

Om ett brott som avses i första stycket har begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, skall dömas för *grovt tjänstefel* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningsmannen allvarligt har missbrukat sin ställning eller om gärningen för någon enskild eller det allmänna har medfört allvarligt förfång eller otillbörlig förmån som är betydande.

Den som är ledamot av en beslutande statlig eller kommunal församling är inte underkastad ansvar enligt första eller andra stycket för någon åtgärd som han vidtar i denna egenskap.

Vad som sägs i första och andra styckena skall inte heller tillämpas, om gärningen är belagd med straff enligt någon annan bestämmelse. *Lag (1989:608)*

2 § har upphävts genom lag (2012:301).

3 § Röjer någon uppgift, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för *brott mot tystnadsplikt* till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som av oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket, dömes till böter. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar. *Lag (1980:102)*

4 § Den som har valts till sådant uppdrag hos staten eller hos en kommun med vilket följer myndighetsutövning får av rätten skiljas från uppdraget, om han har begått brott för vilket är stadgat fängelse i två år eller däröver och han genom brottet har visat sig uppenbarligen olämplig att inneha uppdraget.

Med uppdrag hos staten eller hos kommun likställs uppdrag hos styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting eller kommunalförbund. *Lag (2012:625)*

5 § Utan hinder av vad som annars är föreskrivet får åklagare åtala brott varigenom följande personer har åsidosatt vad som åligger dem i utövningen av anställningen eller uppdraget:

1. arbetstagare hos staten eller en kommun,
2. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting eller kommunalförbund,
3. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,
4. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller som annars fullgör lagstadgad tjänsteplikt,
5. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som avses i 1–4 utövar myndighet.

Utän hinder av bestämmelserna i första stycket ska dock gälla

1. vad som i denna balk föreskrivs om att åtal inte får ske utan förordnande av regeringen eller den regeringen har bemyndigat, och
2. vad som i annan lag eller författning är föreskrivet om åtal för gärning, för vilken straff är föreskrivet endast om den förövas av innehavare av anställning eller uppdrag som avses i första stycket.

Om det inte finns särskilda bestämmelser för ett visst fall, får åklagare åtala brott mot sådan tystnadsplikt som gäller till förmån för enskild målsägande endast om denne anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om åtal för brott som i utövningen av anställningen eller uppdraget begåtts av riksdagsledamot, statsråd, justitieråd eller innehavare av anställning eller uppdrag hos riksdagen eller dess organ gäller särskilda bestämmelser. *Lag (2012:301)*

TREDJE AVDELNINGEN Om påföljder**38 kap. Rättegångsbestämmelser m.m. (2 a §)**

2 a § Har vid straffmätning eller val av påföljd enligt vad som framgår av domen särskilt beaktats huruvida den tilltalade till följd av brottet kan komma att drabbas av avskedande eller uppsägning från arbetsanställning och har det antagande som i detta hänseende legat till grund för domen visat sig felaktigt, får den rätt som först dömt i målet efter ansökan av åklagaren eller den dömda undanröja den ådömda påföljden och döma till ny påföljd för brottet. Detta gäller dock endast om den tidigare ådömda påföljden inte har till fullo verkställts. Görs en sådan ansökan, får rätten förordna att den tidigare ådömda påföljden tills vidare inte får verkställas.

Är den tidigare påföljden villkorlig dom eller skyddstillsyn och bestäms den nya påföljden till fängelse, skall vid straffets bestämmande skälig hänsyn tas till vad den dömda undergått till följd av den villkorliga domen eller domen på skyddstillsyn. Härvid får dömas till fängelse på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet. Undanröjs fängelse eller sluten ungdomsvård och dömer rätten till ny påföljd av nu angivet slag, skall den tid under vilken den tidigare påföljden verkställts anses som verkställighet av den nya påföljden. Rätten skall i beslutet ange den redan verkställda tiden. *Lag (1998:604)*

Bidragsbrottslag (2007:612)

(senast ändrad genom SFS 2014:667)

1 § Denna lag gäller sådana bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål (ekonomiska förmåner) som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, kommunerna eller arbetslöshetskassorna. *Lag (2009:1525)*

2 § Den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är skyldig att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att en ekonomisk förmån felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp, döms för *bidragsbrott* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

3 § Om brott som avses i 2 § är grovt, döms för *grovt bidragsbrott* till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Vid bedömningen om brottet är grovt skall det särskilt beaktas

1. om brottet rör betydande belopp,
2. om den som begått brottet använt falska handlingar, eller
3. om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

4 § Den som av grov oaktsamhet begår en sådan gärning som avses i 2 §, döms för *vårdslost bidragsbrott* till böter eller fängelse i högst ett år.

Om gärningen med hänsyn till beloppet och övriga omständigheter är mindre allvarlig, döms inte till ansvar.

5 § Den som före utbetalning av en ekonomisk förmån frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att ett korrekt beslut om förmånen kan fattas, döms inte till ansvar enligt 2–4 §§.

6 § Myndigheter som anges i 1 § samt kommuner och arbetslöshetskassor ska göra anmälan till Polismyndigheten eller till Åklagarmyndigheten om det kan misstänkas att brott enligt denna lag har begåtts. *Lag (2014:667)*

Propositioner

SFS 2007:612
Prop. 2006/07:80

SFS 2007:615
Prop. 2006/07:80

SFS 2009:1014
Prop. 2008/09:202

SFS 2009:1525
Prop. saknas

SFS 2014:667
Prop. 2013/14:110